

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**EVLAT EDİNİLDİĞİNİ YETİŞKİNLİK ÇAĞINDA ÖĞRENEN
BİREYLERİN DENEYİMLERİ**

Fatmagül GÜREL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

Danışman

Doç. Dr. Meliha Funda AFYONOĞLU

KONYA 2025

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**EVLAT EDİNİLDİĞİNİ YETİŞKİNLİK ÇAĞINDA ÖĞRENEN
BİREYLERİN DENEYİMLERİ**

Fatmagül GÜREL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

Danışman

Doç. Dr. Meliha Funda AFYONOĞLU

KONYA 2025

ÖNSÖZ

Çocukların mutlu ve sevgi dolu bir ailede büyümesini sağlamak, belki de onlara yapılabilecek en büyük iyiliktir. Ancak her çocuk için bu mümkün değildir. Bakımı sağlanamayan çocuklar için korunmaya ihtiyaçlık durumu oluşmaktadır. Ülkemizde ise korunma ihtiyacı olan çocuklar için farklı bakım modelleri bulunmaktadır. Bunlardan çocuklar için en çok fayda sağlayan model evlat edinme modelidir. Evlat edinme yoluyla, aileler çocuklarına kavuşmakta, çocuklar ise kendilerini sevebilecek, ihtiyaçlarını karşılayabilecek ailelerine ulaşabilmektedir. Evlat edinme, evlat edinen ve evlat edinilen bireyler arasındaki bağı temsil etmektedir. Evlat edinme modelinde, evlat edinen bazı aileler, çocuklarına evlat edindiklerini söylememeyi tercih etmektedir. Yetişkinlik çağında evlat edinildiğini öğrenen bireyler için ise bazı zorlukları beraberinde getirmektedir. Bu araştırmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin deneyimlerini anlamak, betimlemek ve kavramsallaştırmak amaçlanmıştır.

Bu süreçte danışmanım Doç. Dr. Meliha Funda AFYONOĞLU'na beni cesaretlendirdiği, her defasında düştüğüm yerden beni kaldırdığı, sürekli motivasyonumu yüksek tuttuğu, ihtiyacım olan her anımda yanımda olduğu, yolumu aydınlattığı için kendisine çok teşekkür ediyorum.

Bu süreçte jüri üyelerim Prof. Dr. Serap DAŞBAŞ ve Doç. Dr. Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ hocalarıma bilgi ve deneyimleriyle bana katkı sağladıkları için teşekkür ediyorum.

En zor süreçlerimde hep beni destekleyen, tezimi bitirmeme en çok katkı sağlayan canım arkadaşım Dr. Görkem KELEBEK KÜÇÜKARSLAN'a, veri toplama sürecimde benden desteğini esirgemeyen canım hocam Dr. Gamze BİLİR SEYHAN'a teşekkür ederim.

Ayrıca bu süreçte işlerimi kolaylaştıran, o minik kalbiyle beni destekleyen canım kızım Nil'e, aynı yolda yürüdüğüm, varlığıyla bana güç veren, hep yanımda olan canım eşim Emrah GÜREL'e ve desteğini benden hiç esirgemeyen aileme, arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Fatmagül GÜREL
Ocak/ 2025

İÇİNDEKİLER

SİMGELER VE KISALTMALAR	vii
ÖZET.....	viii
SUMMARY	ix
1. GİRİŞ.....	10
1.1 Korunma İhtiyacı Olan Çocuklar	12
1.2 Korunma İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Hizmet Modelleri	14
1.2.1 Biyolojik Ailesi ya da Akrabasının Yanında Desteklenmesi Modeli	15
1.2.2 Kurum Bakım Modeli	16
1.2.3 Koruyucu Aile Modeli	17
1.2.4 Evlat Edinme Modeli	21
1.3 Dünyada ve Türkiye’de Evlat Edinme	23
1.4 Evlat Edinme Türleri	24
1.4.1 Tam ve Sınırlı Evlat Edinme	24
1.4.2 Uluslararası Evlat Edinme	25
1.4.3 Kişilerarası ve Kurum Yoluyla Evlat Edinme	26
1.5 Evlat Edinen Ailelerin Yaşadığı Zorluklar	27
1.6 Evlat Edinilen Çocukların Yaşadığı Zorluklar	28
1.7 Evlat Edinilen Bireylerin Yetişkinlik Süreçleri.....	31
1.8 Evlat Edinilme Sürecini Öğrendikten Sonra Oluşan Sorunlar	32
1.8.1 Kayıp.....	32
1.8.2 Reddedilme	33
1.8.3 Suçluluk ve Utanç	34
1.8.4 Kimlik.....	35
1.8.5 Yakınlık	35
1.8.6 Hakimiyet ve Kontrol	36
1.9 Evlat Edinilen Bireylerde Biyolojik Aileyi Arama Girişimi	37
1.10 Evlat Edinme Açıklığı	40
1.11 Evlat Edinilmenin Erken Yaşlarda Söylenmesinin Önemi	43
1.12 Geç Keşif Evlat Edinilme Deneyimleri	45
1.13 Geç Keşif Evlat Edinilme Deneyimini Konuşmak.....	47
2. YÖNTEM.....	49
2.1 Araştırmanın Problemi	49

2.2 Araştırmanın Amacı	51
2.3 Araştırmanın Önemi	52
2.4 Sınırlılıklar.....	53
2.5 Araştırmacının Konumsallığı ve Öz-düşünümsellik	53
2.6 Araştırma Modeli	56
2.7 Araştırma Ortamı.....	57
2.8 Veri Oluşturma Araçları ve Yöntemleri	59
2.9 Araştırmanın Özneleri	60
2.10 Veri Analizi	62
2.11 Güvenduyulabilirlik.....	64
2.12 Araştırmanın Etik Yönü	67
3. BULGULAR	68
3.1 Biyolojik Aile-Çocuk-Evlat Edinen Aile Üçgeni.....	68
3.1.1 Çocukluk Dönemi: “Ben ne istediysem oluyordu.”	68
3.1.2 Evlat Edinildiğini Öğrenme Süreci: “Çok acı çekerek öğrendim.”	71
3.1.3 Öğrendik Ya Sonra: “Bir yere ait olamıyorsun, bu çok acı bir şey”	74
3.1.4 Biyolojik Aile ile İletişim: “Karnında dokuz ay taşımış bir insan neden bırakır gider?”.....	81
3.2 Evlat Edinilmeyle Geç Yüzleşme: “Hani bir yalanla büyüdüm.”	85
3.2.1 Evlat Edinmenin Tanımı ve Evlat Edinmenin Geç Keşfi: “İyi ki diyorum evlat edinilmişim.”.....	85
3.3 Baş Etme Yöntemleri	87
3.3.1 Sosyal Destek: “Eşim ve çocuklarım her zaman bana destek oldular.”	87
3.3.2 Profesyonel Destek: “Benim açımdan işe yarıyor.”	89
3.3.3 Bireysel Baş Etme Mekanizmaları: “Annemin yapma dediği ne varsa yapıyordum.”	89
3.4 Evlat Edinme Modeline Yönelik Görüş ve Öneriler	91
3.4.1 Evlat Edinildiğini Söyleme Yaşı: “Keşke hiç bilmeseydim.”	91
3.4.2 Hizmet Önerileri: “Dezavantajlı insanları bir tık daha eşit veya bir tık daha avantajlı yere getirmek gerek.”	94
4. TARTIŞMA	98
4.1 Biyolojik Aile-Çocuk Evlat Edinen Aile Üçgenine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi	98
4.2 Evlat Edinilmeyle Geç Yüzleşmeye İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi.....	105

4.3 Baş Etme Yöntemlerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi	106
4.4 Görüş ve Önerilere İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi	106
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	110
5.1 Sonuçlar.....	110
5.2 Öneriler.....	114
6. KAYNAKLAR	117
7. EKLER.....	125
EK-A: Turnitin Raporu	125
EK-B Etik Kurul Kararı	128
EK-C: YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU	129
EK-D Kurum Onayı	131
8. ÖZGEÇMİŞ.....	132

SİMGELER VE KISALTMALAR

ASHB	:Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
ASHİM	:Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
KİOC	:Korunma İhtiyacı Olan Çocuk
SED	:Sosyal Ekonomik Destek

ÖZET

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Evlat Edinildiğini Yetişkinlik Çağında Öğrenen Bireylerin Deneyimleri

Fatmagül GÜREL
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ / KONYA-2025

Bu çalışma evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin deneyimlerini öğrenmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda kurum aracılığıyla ve kişilerarası evlat edinme yoluyla evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden amaçlı örnekleme metodu tercih edilmiştir. Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma öznelere, dosyalarını görmek isteyen ve sosyal medya yoluyla ulaşılan araştırmacının amacına uygun bireylerden oluşmaktadır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan 16 birey ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile oluşturulmuştur. Veriler tematik analiz yöntemi kullanılarak, MAXQDA Pro 20'ye aktarılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda biyolojik aile-çocuk-evlat edinen aile üçgeni, evlat edinmeyle geç yüzleşme, baş etme yöntemleri ve evlat edinme modeline yönelik görüş ve öneriler, araştırmacının temaları olarak keşfedilmiştir. “Biyolojik Aile-Çocuk-Evlat Edinen Aile Üçgeni” isimli ilk tema, evlat edinilen bireyin, biyolojik ailesi ve evlat edinen ailesi arasındaki karmaşık ilişki ağını ve “Evlat Edinilmeyle Geç Yüzleşme” olan ikinci tema, evlat edinmenin geç keşfedilmesi durumunda bireyin yaşadığı süreci, “Baş Etme Yöntemleri” olan üçüncü tema, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin baş etme yöntemlerini ve “Evlat Edinme Modeline Yönelik Görüş ve Öneriler” olan dördüncü tema ise görüş ve önerileri incelemektedir.

Araştırmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin çocukluk dönemlerinde evlat edinen aileleriyle sağlıklı ilişkiler kurdukları sonucuna ulaşılmıştır. Evlat edinen bazı ailelerin çevreden etiketlenmemek ve damgalanmamak sebebiyle sürekli taşındıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin evlat edinilme olgusuna ilişkin olumlu bakış açıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcılar, evlat edinilme bilgisinin hangi yaşta öğrenilmesi gerektiğine ilişkin farklı görüşler öne sürmüşlerdir. Bunlar çocuklukta söylemek, ergenlikte söylemek, yetişkinlikte söylemek ya da bu bilgiyi hiç söylememek olarak belirtmişlerdir. Araştırmanın sonucunda, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin evlat edinilme gerçeğini tesadüfi, nüfus kayıtlarından, çevre tarafından gibi farklı yollarla öğrendikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu bireylerin evlat edinilme bilgisini aldıktan sonra kabullenme, sosyal çevreden destek alma, profesyonel desteğe başvurma, aktiviteler yapma ya da zararlı davranışlara yönelme gibi baş etme stratejileri kullandıkları görülmüştür.

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin evlat edinilme gerçeğini öğrendiklerinde farklı tepkiler verdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu bireylerin evlat edinen aileleri ile iletişimlerinin değişmediği, aynı zamanda biyolojik ailelerini merak ettikleri ve onları arama isteklerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evlat edinen bazı ailelerin, evlat edinilen bireylerin biyolojik ailesi iletişim kurmasına olumlu yaklaşmış ve desteklemiş, bazı ailelerin ise biyolojik ailenin evlat edinilen bireye zarar vereceği endişesiyle onlarla görüşmesini istemediği, bazı ailelerin ise sürece dair kararsız kaldığı görülmüştür. Araştırmada bireylerin gerçeğe yüzleşmesi sonrasında en çok duygusal desteğe ve doğru bilgiye ihtiyaçları olduğu görülmüştür. Bu durumlara yönelik katılımcılar için, destek grupları ve sosyal platformlar oluşturulması ayrıca bireysel psikolojik desteğin ulaşılabilir olması gerektiğini önermişlerdir. Ayrıca, evlat edinmenin normal bir olgu olarak karşılanabilmesi için tv ve sosyal medya programlarının artırılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Korunma ihtiyacı olan çocuk, evlat edinme, evlat edinme açıklığı, yetişkinlik çağında evlat edinilen bireyler

SUMMARY

REPUBLIC OF TURKEY
SELÇUK UNIVERSITY
HEALTH SCIENCES INSTITUTE

Adults' Experiences of Late Discovery Adoption

Fatmagül GÜREL
Department of Social Service

MASTER THESIS / KONYA-2025

This study aims to explore the experiences of individuals who learned about their adoption during adulthood. In this context, interviews were conducted with individuals who discovered their adoption through institutional means or interpersonal relationships. The study employed purposive sampling, one of the qualitative research techniques, and conducted in-depth interviews with individuals who learned about their adoption in adulthood. The participants of the research consisted of individuals who sought to view their adoption files and those reached through social media and deemed suitable for the study's purpose. Interviews were conducted with 16 participants who voluntarily joined the study. Data were collected using a semi-structured interview form and analyzed through thematic analysis, using MAXQDA Pro 20 software. As a result of the analysis, the following themes were identified: the biological family-child-adoptive family triangle, late confrontation with adoption, coping strategies, and opinions and suggestions on the adoption model. The first theme, "The Biological Family-Child-Adoptive Family Triangle," examines the complex network of relationships between the adopted individual, their biological family, and their adoptive family. The second theme, "Late Confrontation with Adoption," explores the process experienced by individuals when they discover their adoption late in life. The third theme, "Coping Strategies," focuses on the coping mechanisms adopted by individuals who learned about their adoption in adulthood. The fourth theme, "Opinions and Suggestions on the Adoption Model," evaluates perspectives and suggestions regarding the adoption process.

The study found that individuals who learned about their adoption in adulthood had healthy relationships with their adoptive families during childhood. It also revealed that some adoptive families frequently relocated to avoid societal labeling and stigmatization. Participants were found to have positive perspectives on the concept of adoption. Furthermore, participants expressed differing views on the appropriate age for disclosing adoption information: some advocated for revealing it during childhood, others during adolescence, adulthood, or not disclosing it at all. The findings indicated that participants learned about their adoption through various means, such as by chance, from population registry records, or through others in their social circles. After discovering their adoption, participants employed various coping strategies, including acceptance, seeking social support, obtaining professional help, engaging in activities, or resorting to harmful behaviors.

The study also found that individuals reacted differently upon learning about their adoption. However, their communication with their adoptive families remained unchanged. At the same time, participants expressed curiosity about their biological families and a desire to find them. While some adoptive families supported the adoptees' efforts to connect with their biological families, others were concerned about potential harm from the biological family and opposed such communication. Some adoptive families remained undecided about the process. The study concluded that, upon facing the reality of their adoption, participants had the greatest need for emotional support and accurate information. To address these needs, participants suggested the establishment of support groups and social platforms, as well as the availability of individual psychological support. Additionally, to normalize adoption within society, increasing the presence of adoption-related content on television and social media programs was recommended.

Keywords: Children in need of protection, adoption, late discovery adoption, openness adoption.

1. GİRİŞ

Evlat edinme, kişilerde kuvvetli duyguları ve farklı görüşleri ortaya çıkaran en eski modeldir. Evlat edinme modeli, ebeveynleri tarafından bakımı sağlanamayan çocuklara bir aile ortamı oluştururken, çocuğu olmayan bireylere de bir çocuk şansı sunmaktadır.

Evlat edinme ülkemizde kişilerarası ya da kurum aracılığıyla evlat edinme şeklinde ilerlemektedir. Kişilerarası evlat edinilen çocuk sayısının bir istatistiğı bulunmamakla birlikte kurum aracılığıyla evlat edinilen çocukların bilgileri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından kayıt altında tutulmaktadır. Ancak kurum aracılığıyla evlat edinilen çocukların evlat edinme dava süreci bitmesi akabinde çocuklara yönelik herhangi bir izlem ya da değerlendirme süreci bulunmamaktadır. Bu sebeple evlat edinilen çocuklara evlat edinen aileleri tarafından evlat edinilme gerçeğinin söylenip söylenilmediğine ilişkin veriler bulunmamaktadır. Evlat edinme modeli, çocuğa bir aile ortamı sunarken diğer taraftan çocuğun biyolojik aile hikayesini öğrenme şansını elinden alabilmektedir. Evlat edinen ailenin, evlat edinilen bireye evlat edinilme gerçeğini söylemesi beklenmektedir. Ancak bazı evlat edinen aileler, bu durumun kendilerine ve evlat edinilen bireye zarar verebileceğı endişesiyle evlat edinme gerçeğini saklayabilmektedir.

Evlat edinilen çocuğa, çocukluk döneminde veya yetişkinlik döneminde evlat edinildikleri bilgisi verilmeyen durum "açıklama yapmama" olarak bilinmektedir. Evlat edinme uygulamalarında açıklama yapmama, uzun bir geçmişe sahiptir. Geç keşif evlat edinilme deneyimleri, bireyin evlat edinme gerçeğini yetişkinlik sürecinde öğrenmesi sebebiyle diğer evlat edinme deneyimlerinden farklıdır. Geç keşif evlat edinilme durumlarında, evlat edinilen kişi, çocukluk, ergenlik veya yetişkinlik yıllarında herhangi bir planlı açıklama yapılmadan evlat edinildiklerini öğrenmektedir, bu da diğer evlat edinme deneyimlerinden onu ayıran bir özelliktir. Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin deneyimlerini betimlemek ve kavramsallaştırmak bu araştırmanın amacıdır. Bu amaç çerçevesinde araştırmanın giriş bölümü korunma ihtiyacı olan çocukları, korunma ihtiyacı olan çocuklara yönelik hizmet modellerini ve evlat edinme kavramını tartışmıştır. Ayrıca Türkiye’de ve dünyada evlat edinme modeli anlatılmakta, evlat edinilen çocuklara, evlat edinen ebeveynlere, evlat edinildiğini öğrenen yetişkinlere

ilişkin süreçlerden bahsedilmiştir. Evlat edinme açıklığı ve evlat edinme sorunlarına yönelik ayrıntılı bilgi verilmiştir.

Araştırmanın takip eden gereç ve yöntem bölümünde, araştırmanın problemi, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, araştırmacının konumsallığı ve özdüşünümsellik, araştırmanın modeli, araştırma ortamı, veri oluşturma araçları ve yöntemleri, araştırma özneleri, veri analizi, güvenduyulabilirlik ve araştırmanın etik yönü ele alınmıştır.

Araştırmanın üçüncü bölümü verilerin toplanmasından sonra elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve yorumlanmasıyla ortaya çıkan bulguları içermiştir. Bulgular dört temada ele alınmıştır. “Biyolojik Aile-Çocuk-Evlat Edinen Aile Üçgeni” isimli temada, evlat edinilen bireyin, evlat edinilme sürecine ilişkin deneyimleri ile biyolojik ailesi ve evlat edinen ailesi arasındaki karmaşık ilişki ağ incelenmiştir “Evlat Edinilmeyle Geç Yüzleşme” olan ikinci temada ise evlat edinilmenin geç keşfedilmesi durumunda bireyin yaşadığı süreç incelenmiştir. “Baş Etme Yöntemleri” olan üçüncü temada evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin baş etme stratejilerini, dördüncü tema olan “Evlat Edinme Modeline Yönelik Görüş ve Öneriler” kısmında ise evlat edinme modeline dair önerileri ele almıştır.

Araştırmanın dördüncü bölümü olan tartışma bölümünde, araştırma bulguları literatür ışığında tartışılmıştır. Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin deneyimleri ile ilgili yapılmış araştırmalar, bireylerin benzer ve farklı yönleri literatür kapsamında değerlendirilmiştir.

Araştırmanın son bölümü olan sonuç ve öneriler bölümünde yapılan çalışma özetlenmiş, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin deneyimlerine yönelik sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur. Çalışma konu ile ilgili farklı şekillerde araştırma yapmak isteyen diğer araştırmacılara da yol gösterici olması bakımından yapılan önerilerle sonlanmıştır.

1.1 Korunma İhtiyacı Olan Çocuklar

Çocuklara yönelik uygulanan sosyal hizmet modelleri ülkemizde dezavantajlı çocukları içermektedir. Çalışmanın bu kısmında korunmaya ihtiyacı olan çocuklar ve bu çocuklara sunulan hizmet modelleri ele alınacaktır.

Sevgi ve ilgi içerisinde büyüyen bir çocuk sağlıklı bir şekilde gelişimini tamamlamaktadır (Koç 2016). Çocuğun ihtiyaç duyduğu “sevgi”, temel ihtiyaçların karşılanması kadar önemli görülmüş ve Melina ve Rozsia (1993), evlat edinilen bireylerin sevgi ve ilgi görmelerinin temel ihtiyaçlarından biri olduğunu belirtmişlerdir. Toplumun geleceğinde çok önemli bir yer edinen çocukların topluma katkı sağlayabilmeleri için sağlıklı yaşam koşulları önem arz etmektedir. Çocuğun farklı sebeplerle ailesi yanında bakımı sağlanamadığında ise korunma ihtiyacı doğmaktadır. “Korunmaya muhtaç çocuk” kavramı, önceki yıllarda maddi imkanı olmayan veya kimsesi bulunmayan çocuklar için değerlendirilirken, bir yakını bulunan ve maddi imkanı bulunan çocukların da korunma ihtiyacının olması üzerine, kavram yeniden değerlendirilmiştir (Şeker 2009). “Korunmaya muhtaç çocuk” kavramının çocuğu etiketlediği, çocuğu örseleyici şekilde betimlediği gerekçesiyle günümüzde bu kavram "korunma ihtiyacı olan çocuk" şeklinde değiştirilmiştir (Yolcuoğlu 2009). 2828 Sayılı Sosyal Hizmet Kanununda “Korunma İhtiyacı Olan Çocuk; beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup; ana veya babasız, ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan, ana ve babası veya her ikisi tarafından terkedilen, ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen, çocuk” olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamalardan yola çıkarak, çocukların gereksinimleri karşılanamadığında; kendisini sevebilecek, ilgilenebilecek, onu koruyabilecek bir aile bulunmadığında; farklı nedenlerle ihmal edildiklerinde ya da herhangi bir istismar türüne maruz kaldıklarında korunma ihtiyaçları doğduğu anlaşılmaktadır.

Korunma ihtiyacı bulunan çocukların biyopsikososyal bir gelişim seyri göstermelerini engelleyen durumlar bulunmaktadır. Sosyal hizmetin ekolojik sistem yaklaşımına göre bireyi çevresi içerisinde birey olarak ele alan gelişim evrelerinde, bireyin

bulunduğu çevre ve birey arasında sistematik bir ilişki bulunmakta; bu sistem mikro sistem olarak adlandırılmaktadır (Şeker 2009). Bu sistemin içerisinde çocuğun aile üyeleri ve akrabaları bulunmaktadır. Diğer taraftan çocuğun özne olmadığı, fakat onu oldukça etkileyen okul, akrabalar, aile üyeleri gibi bir sistem bulunmaktadır. Bu sistem mezzo sistem olarak adlandırılmaktadır. Çocuğun, toplumsal değerler ve yargılar ile birlikte bu sisteme dahil olduğu diğer bir sistem ise makro sistemdir. Belirtilen mikro, mezzo ve makro sistem içerisinde çocuk, merkezde bulunmaktadır (Şeker 2009). Bahsedilen sistemler içerisinde uyumlu bir ilişki olması beklenmektedir. Ancak bu sistemler arasında olumsuzluk olması durumunda çocuğun korunma ihtiyacı doğmaktadır (Yolcuoğlu 2009). Sosyal hizmetin ekolojik sistemler arası olumsuzluklar bağlamında korunmaya ihtiyaçlık olgusu, aile içi istismar, ebeveyn kaybı, yoksulluk gibi birçok kavramı da beraberinde düşündürmektedir (Miley 2006). Çocukların sosyo-ekonomik seviyesi düşük ebeveynlerinin olması, ortaya çıkardığı diğer kısıtlamalar ile birlikte çocukların gelişimini olumsuz olarak etkileyen nedenler arasında gelmektedir. Korunma ihtiyacı olan çocukların korunma altına alınmaması durumlarında ise çocuğun madde bağımlısı, farklı suç öyküleri, fuhuş, intihar gibi sorunlar yaşamasına sebep olmaktadır (Yavuz 2016).

Çocukların korunma ihtiyacı sorunu, sadece çocuğu değil sistemin tamamını etkilemektedir. Çocukların sosyal ortamlarından başlayarak, yaşadığı toplumu, kanunları ve politikaları etkileyerek sistemi etkilemektedir (Küsmez 2020). Bu bağlamda çocukların bakımının sağlanmasında ve korunmasında yalnızca ebeveynlerin değil, aynı zamanda bu görev, birlikte yaşanan toplumun da sorumluluğundadır. Toplumun da çocuğun bakımı ve korunması konusunda rollerinin olduğu, bu rollerin sadece ebeveynlerde bulunmadığı görülmektedir (Karataş 2017). Bu sebeple korunma ihtiyacı olan çocuklar, devlet tarafından bakım ve korunma altına alınarak farklı hizmet modelleri uygulanmaktadır (Şimşek 2008). Ülkemizde çocukların bakım ve korunma altına alınma görevi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına verilmiştir. Ne yazık ki her geçen gün korunma ve bakım ihtiyacı bulunan çocuk sayısı artmaktadır. 2022 yılı verileri incelendiğinde kurum bakımında 14.161 çocuğun bulunduğu, 18.947 çocuğun evlat edindirme modelinden faydalandığı, 9.011 çocuğun koruyucu aile modelinden faydalandırıldığı, 154.853 çocuğun ise korunma altına alınmadan aile yanında desteklendiği görülmüştür

(www.aile.gov.tr 2023). Kurum bakımında bulunan çocuk sayısının oldukça fazla olması dikkat çekmekte olup bakım ve korunma altına alınan çocuklar için kurum bakımına alternatif hizmet modelleri de bulunmaktadır. Çocuğun yüksek yararı gözetilerek uygulanan hizmet modellerinde bir çocuğun öncelikle aile ortamında bakımının sağlanması amaçlanmaktadır. Bu sebeple koruyucu önleyici ve destekleyici hizmet modelleri öncelik oluşturmaktadır. Çocuklara sunulacak olan hizmet modelleri ise çocukların durumları ve özelliklerine göre belirlenmektedir (Yılmaz 2006).

Literatür incelendiğinde, çocukların kurum bakımında bulunmalarının onları gelişim, eğitim, psikoloji ve davranışları açısından olumsuz durumlara sebep olmaktadır (Şavlı 2018, Özdemir 1996). Kurum bakımından faydalanan çocukların gelişim aşamalarını yavaş tamamlamaları sebebiyle bu çocuklar güçlüklerle karşılaşmaktadır (Yıldırım 2005). Bu durum, çocukların bir aile yanında bakımının sağlanamamasıyla ilişkilendirilmektedir. Yin (2017), çocuğun aile odaklı bakım hizmetlerinin kurum bakım modeline göre daha olumlu sonuçlar verdiğini belirtmiştir. Psikoloji bağlamında ise kurum bakımında kalan çocukların daha fazla riske maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Kurum bakım modelinin çocukların fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişimini olumsuz yönde etkilediği görülmektedir (Yolcuoğlu 2009). Kurum bakımının olumsuz etkilerinin anlaşılmasıyla birlikte bu modele alternatif aile odaklı bakım modelleri ortaya çıkmıştır. Alternatif modellerin ise zaman içerisinde gelişmeye başladığı, aile yanında destek hizmetlerinin politika yapıcılar tarafından önemsendiği söylenebilmektedir (Küsmez 2020). Bu sebeple aile odaklı bakım hizmetlerinin, kurum hizmetlerine göre daha tercih edilebilir olduğu görülmektedir (Erdoğan ve Tuncer 2018). Mevcut çocuk politikalarında çocuğun korunma altına alınmadan desteklenmesi, koruyucu aile modeli ve evlat edinme modellerinin daha tercih edilmeye başlandığı söylenebilir. Korunmaya ihtiyacı olan çocuklara yönelik hizmet modelleri, araştırmanın bir sonraki bölümünde tartışılmıştır.

1.2 Korunma İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Hizmet Modelleri

Ülkemizde, çocukların üstün yararı gözetilmesi ilkesine dayanarak korunma ihtiyacı olan çocuklara yönelik farklı modeller yürütülmektedir. Çocukların ihtiyaçlarını gözetken meslekler, çocukları mevzuatlar doğrultusunda korumaktadır (Gültekin ve ark 2014). Bu bölümde biyolojik ailesi ya da akrabasının yanında desteklenme modeli, kurum

bakım modeli, koruyucu aile modeli ve evlat edinme modeli ele alınacaktır.

1.2.1 Biyolojik Ailesi ya da Akrabasının Yanında Desteklenmesi Modeli

Çocukların korunmaya ihtiyaç duymalarının en önemli sebebinin ekonomik sebepler olduğu bilinmekte, maddi yetersizlikler içerisinde bulunan aile, çocuğunun korunma altına alınmasını talep etmektedir (Şeker 2009). Çocuğun, aile içerisinde sevilen, değer gören, ilgilenilen, korunan bir çocuk olması kadar ekonomik sebepler nedeniyle temel ihtiyaçlarının karşılanmaması durumunda da çocuğun korunma ihtiyacı doğmaktadır. Ülkemizde çocukların herhangi bir ihmal ya da istismar türüne maruz kalmadan korunma ihtiyacı sadece ekonomik sebeplerden kaynaklanmışsa biyolojik ailesi ya da ona bakım veren kişiler tarafından bakımının sağlanması öncelikli olarak görülmektedir. Ebeveynler, yaşamlarında farklı değişim süreçleri yaşayabilmektedir. Maddi imkansızlıklar sebebiyle zorlanabilmekte ya da psikolojik olarak desteğe ihtiyaç duyabilmektedir. Öncelikle 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununda, maddi olarak desteklenme ihtiyacında bulunan ve desteklenmemesi durumunda çocuğun korunma altına alınması gereken durumlarda ebeveynlere farklı sosyal yardımlarda bulunmaktadır (Şencocak 2005). Sosyal Ekonomik Destek olarak adlandırılan bu hizmetten, bakımı ebeveynleri ya da ona bakım verenler tarafından sağlanan çocuklar faydalanmaktadır. Bu hizmet, çocukların korunma altına alınmadan ailesi ya da ona bakım vereni tarafından sağlıklı bir şekilde büyütülmesine olanak sağlamaktadır. Sosyal Ekonomik Yönetmeliğinde (2015), bu hizmet iki farklı şekilde yürütülmektedir. İlki "sürelî ekonomik destek", ikincisi de tek seferlik ya da katlı bir şekilde yapılan "geçici ekonomik destek" olarak bilinmektedir. Sürelî ekonomik destek, sürelî ekonomik desteğe ihtiyacı olduğu belirlenenlere iâşe, ibate, eğitim, giyecek, harçlık, servis desteği karşılığı olarak aşağıda belirtilen şartlara ve ekonomik destek tutarının oranlarına göre ödeme gerçekleştirilmesi anlamına gelmektedir. Geçici ekonomik destek ise kişi ve ailenin yaşamış olduğu ekonomik ve sosyal bir sorunun veya kriz durumunun, geçici ekonomik destek ödemesi ile çözülebileceği ve böylece çocuklarının aile içinde korunması ve bakımı sağlanabileceği sosyal inceleme ile tespit edilenlere, Yönetmelikte belirlenen yetkili makamın onayı ile sunulmaktadır. SED yönetmeliğinde destek miktarı çocuğun yaşına ve öğrenim durumuna göre değişiklik göstermektedir. En son hazırlanan faaliyet raporunda

154.853 çocuğun bu hizmetten faydalandıkları görülmüştür (ASHB 2022).

1.2.2 Kurum Bakım Modeli

Korunma ve bakım ihtiyacı bulunan çocuklar için en eski hizmet modellerinden bir tanesi kurum bakım hizmetidir. Günümüzde çocuğun öz ailesi ya da akrabaları tarafından bakımı sağlanamadığında ve gerçekleştirilen mesleki çalışmaların yetersizliğinde en son çare olarak kurum bakımı değerlendirilmektedir. Yanardağ (2019) 'a göre korunma ihtiyacı olan ve kurum bakım modeli uygun görülen çocukların bakımları ise devlet personelleri tarafından sağlanmaktadır. Çocuk koruma sistemi yıllar içerisinde çocuğun iyilik halini esas alarak yeniden düzenlenmiştir. Kışla tipi bakım modellerinin yerini ev tipi (çocuk evleri ve çocuk evleri sitesi) kuruluşlar almıştır. Bu kuruluşlar çocukların yaş gruplarına göre ayrılmaktadır (Çocuk Koruma Kanunu 2005). Çocuk yuvaları 0-12 yaş arasındaki çocukların, yetiştirme yurtları ise 13-18 yaş aralığındaki çocukların bakımlarının sağlandığı kuruluşlar iken 2017 yılı itibari ile bu tür kuruluşların çocukları olumsuz etkilemeleri gerekçeleriyle kapatılmaya, aile odaklı modellere, koğuş tipi kuruluşlardan ev tipi bakım modellerine geçilmeye başlanmıştır (ASHB 2019).

Kurum bakım modelinde çocuklara yatılı kuruluşlar olan yurt ve yuvalarda bakım verilmektedir. Kurum bakım modelinde çocuklara birebir ilgi, sevgi ve şefkat verilememesi, uyaran eksikliğinin fazla olması, çocukların her biri ile iletişimin kurulamaması; çocuklarda davranış problemleri, içe kapanma, gelişimsel gerilik gibi sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Yapılan araştırmalarda (Şimşek ve ark 2008, Şenocak 2009, Yanardağ 2019, Küsmez 2020, Delibaş 2023), kurum bakımı hizmetinin korunma ihtiyacı olan çocukların fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişimini olumsuz etkilediği ortaya konulmuş ise de bu model, ihtiyaç duyulması sebebiyle halen uygulamaya devam etmektedir. Bazı sebeplerle öz ailesi yanına döndürülemeyecek durumda olan korunma ihtiyacı olan çocuklar için diğer sosyal hizmet modelleri uygun bulunamadığında kurum bakım hizmeti bir çözüm olarak görülmektedir.

1.2.3 Koruyucu Aile Modeli

Koruyucu aile hizmet modeli, sosyoekonomik sebeplerle biyolojik ailesi hayatta olmasına rağmen korunma ihtiyacı görülen çocukların kurum bakımından ziyade bir aile yanında güvenle büyümeleri amacıyla oluşturulan bir hizmet modelidir (Koruyucu Aile Yönetmeliği 2012). Koruyucu aile hizmet modeli, çocukların aile ortamında ilgi, sevgi ve güvenle büyümelerinin çocukların sağlıklı gelişimine önemli katkı sağlamaktadır (Yurdakul 2017). Şahin (2015)'e göre, koruyucu aile hizmeti, çocuğun biyolojik ailesinde hükümlülük, anne veya babanın kaybı, ebeveynlerin evden ayrılması, ekonomik sebepler, aile üyelerinden birinin hastalanması gibi sebeplerle ailelerin problemlerini çözmeye yönelik girişimde bulunup, tekrar sağlıklı bir aile modeli oluşturduklarında çocuklarının kendilerine teslim edilmesi durumunda en uygun hizmet modelidir. Yurdakul (2017)'a göre kurum bakım hizmet modelinin olumsuz taraflarının ortaya çıktığı süreçte, aile odaklı hizmetlerden koruyucu aile hizmeti, kurum bakımı hizmetine alternatif bir model olarak sunulmuştur. Çocuğun kurum bakımına göre gelişimsel süreçlerini daha sağlıklı bir şekilde tamamlamalarından dolayı ülkemizde daha çok tercih edilen bir model olmaya başlamıştır (Özşahin 2012).

Gelişmiş ülkelerde, korunma ihtiyacı olan çocuklar, koruyucu aile modelinden faydalanarak uygun görülen ebeveynlerin yanına yerleştirilmekte olup son yıllarda ülkelerde koruyucu aile sayısının artması konusunda politikalar gerçekleştirilmektedir (Küsmez 2020). Ülkemizde de aile modelleri kapsamında evlat edinme modelinin yanında koruyucu aile modelinin de yaygınlaştırılma amacının olduğu görülmektedir (Uğur 2018). Kitiş ve Söylemez (2021), çocuk koruma sisteminde aile merkezli modellerin önem kazanması ile birlikte koruyucu aile modelinden faydalanan çocukların sayısı önemli oranda arttığını belirtmiştir. Fakat yine de kurum bakım modelinden yararlandırılan çocuk sayısının koruyucu aile modelinden yararlandırılan çocuk sayısından fazla olduğu görülmektedir (İzci 2020).

Koruyucu aile modeli, gerek çocukların sağlıklı gelişimlerine katkı sağlama anlamında, gerekse kurum maliyetlerini azaltma konusunda toplum içerisinde önemli

korunma ihtiyacı olan çocukların sağlıklı gelişmelerine olanak sağlarken, kurum maliyetlerini azaltan gerek aile gerekse toplumda önemli bir araç olarak yer edinmektedir (Erdal 2014). Evlat edinme şartlarının zor olması, aileleri koruyucu aile hizmetine yönlendirmekte ve koruyucu aile hizmeti bir basamak olarak karşımıza çıkmaktadır (Karataş 2017).

Koruyucu aile modeli, çocuğun duygusal ihtiyaçlarının karşılanması konusunda oldukça yarar sağlayan bir modeldir. Bu hizmet modelinde üç bileşen bulunmaktadır. Korunma ihtiyacı olan çocuk, biyolojik aile ve koruyucu ailedir. Bu üçgenin işlerliğinin olabilmesi için meslek elemanlarının özverili olabilmesi, aradaki ilişkiyi koruyabilmesi gerekmektedir. Koruyucu aile modelinde temel amaç, çocuğun bir yandan sevgi, ilgi ve şefkatle bir aile yanında büyümesi desteklenirken diğer taraftan biyolojik ailesi ile de bağlarının devam etmesidir. Ayrıca bu model, evlat edinme modelinden farklılıklar göstermektedir. Çocuğun velayeti biyolojik ebeveynlerinde bulunmakta, belirlenen günlerde çocuğun biyolojik ailesiyle görüşmesine imkan sunulmaktadır (Özşahin 2012).

Koruyucu Aile Modelleri

14 Aralık 2012 tarih 28497 sayılı Resmi Gazetede yer alan Koruyucu Aile Yönetmeliğinde koruyucu aile hizmet modelinin farklı çeşitlerine yer verilmiştir. Bu modeller, akraba veya yakın çevre koruyucu aile modeli, geçici koruyucu aile modeli, süreli koruyucu aile modeli, uzmanlaşmış koruyucu aile modeli olmak üzere dört başlık altında ele alınmıştır.

1-Akraba veya Yakın Çevre Koruyucu Aile Modeli: Çocuğun, anne babasının ya da vasisinin dışında çocuğun kan bağı bulunan akrabaları yahut çocuğun tanıdığı komşusu ya da bakımvereni gibi kişilerin istemeleri durumunda en az temel anne-baba eğitimi kapsamında eğitim alan kişilere ve çocuklara sunulan bir modeldir (Koruyucu Aile Yönetmeliği 2012). Koruyucu Aile Yönetmeliğinin sekizinci maddesinde, "öncelikle akrabalara veya belli bir süreden beri devam eden ana, baba ve çocuk ilişkisinin kurulduğu uygun bulunan, yakın çevre ailelerine yapılı" denilmektedir. Koruyucu aile olmayı kabul eden aile yakınları ile ilgili sosyal inceleme süreçleri tamamlandıktan sonra Komisyon kararı ile yaş ve eğitim şartı aranmamaktadır. Akraba ya da yakın çevre koruyucu aile

modelinde amaç, çocukla iletişimi ve ilişkisi olan, çocuğun yaşadığı çevreyi ve ortamı değiştirmeden çocuğun üstün yararı çözüm aramaktır. Bu ailelerde işlemler herhangi bir sıraya girmeden değerlendirilmektedir. Bu model kapsamında bir aile yoksa ve çocuğun da biyolojik ailesinin yanına döndürülmesi kısa sürede mümkün değilse çocuk, sırada bulunan başka bir koruyucu aile yanına yerleştirilmektedir. Ülkemizde toplumsal değişikliklerin sonucunda çocukların sorumluluğunu almak isteyen akrabalar ve gönüllü hizmetler azalmıştır. Son yıllarda devletin desteğiyle beraber sorumluluklar alınmaya başlanmıştır (Ünal 2015).

2-Geçici Koruyucu Aile Modeli: Çocuklar için acil korunma kararı ya bakım tedbir kararı alınması gerekli durumlarda çocuğun kurum bakımına alınmadan temel anne-baba eğitimlerini ve koruyucu aile 1. ve 2. kademe eğitimi almış profesyonel kişi ve aileler tarafından sağlanan birkaç günle en çok bir ay süreli bakım hizmeti olarak tanımlanmakla birlikte Türkiye'de henüz Geçici Koruyucu Aile Modeli uygulanmamaktadır.

Bu modeldeki temel amaç, çocuğun korunma altına alınmasından sonra çocuk için uygun hizmet modeli belirlenene kadar, hiçbir şekilde kurum bakımına girmeden geçici olarak bir aile yanına yerleştirilmesidir. Bu modelde, aile yanına aynı zaman diliminde üç yaşa kadar en fazla iki çocuk, dört ve üzeri yaş grubundaki çocuklar için aralarında en fazla üç yaş fark olmakla birlikte üç çocuk yerleştirilmesi yapılmaktadır. Çocuklar kardeş ise çocuk sayısı şartı bulunmaz. Çocukların özel durumlarına göre geçici koruyucu ailede bulunmaları önemlidir. Özel ihtiyaç durumu olan bir çocukla diğer korunma ihtiyacı bulunan çocukların aynı ortamda bulunmamaları gerekmektedir. Çocukların geçici koruyucu aile yanlarına yerleştirilirken yaş, cinsiyet durumları değerlendirilmelidir (KAY 2012).

3- Süreli Koruyucu Aile Modeli: Çocukların kısa vadede biyolojik ailesinin yanına teslim edilmediğinde, çocuğun ailesinin çocuğun evlat edinilmesini talep etmediğinde ya da çocuğun bakımının bir aile yanında bakımının sağlanması gerektiğinde, Süreli Koruyucu Aile Modelinden faydalanılmaktadır. Koruyucu Aile Yönetmeliği yayınlanmadan önce sadece "Süreli Koruyucu Aile" modeli bilinmekte idi. Bu model en çok uygulanan ve bilinen modeldir. Model isminde süreli ifadesinin geçmesi, modelin kısa süreli olduğu anlamına gelebilmektedir Ancak koruyucu aile modelinin sonlandırılmasını

gerektiren durumlar yok ise çocuk reşit olana dek, çocuğun öğrenimine devam etme durumu var ise de yirmi beş yaşına kadar süreli koruyucu aile modelinden faydalandırılmaktadır (KAY 2012).

4- Uzmanlaşmış Koruyucu Aile Modeli: Lisans eğitimi almış olan ya da eşlerden birinin en az ilköğretim seviyesinde ve temel düzeyde ana-baba eğitimleriyle koruyucu aile 1.ve 2. seviye eğitimleri almış olan, aile ve kişilerin özel ihtiyacı ve zorlukları bulunan çocuklara yardım etmek için sağladıkları bakım hizmetidir (KAY 2012). Esasında bu modeldeki temel amaç, özel ihtiyacı olan çocukları da kapsayarak korunma ihtiyacı olan tüm çocukların koruyucu aile modelinden yararlanmasını sağlamaktır. Suça sürüklenen ya da suç mağduru çocukların da bakımları uzmanlaşmış koruyucu aileler tarafından sağlanabilmektedir. Bu sebeple kurum bakımı dışında hiçbir bakım modeli uygun görülmeyen çocuklar için fayda sağlayabileceği düşünülmektedir. Ancak günümüzde uzmanlaşmış koruyucu aile sayısının çok az olduğu bilinmektedir.

Koruyucu Aile Yönetmeliğine göre, koruyucu aile ve evlat edinme hizmet modelleri arasında belirli noktalarda farklılıklar bulunmaktadır. Aralarındaki en büyük farklılık ise yasal süreçlerdir. Koruyucu aile hizmetinde, korunma ihtiyacı olan çocukların velayetleri biyolojik ebeveynlerinde bulunmakta iken, evlat edinme hizmetinde evlat edinme süreci tamamlandıktan sonra çocuğun velayet durumu evlat edinen aileye geçmektedir. Çocuğun yasal temsilcisi evlat edinen aile olmaktadır. Koruyucu aile hizmet sürecinde korunma ihtiyacı olan çocuk, koruyucu ailesi yanına bir sözleşme ile yerleşmekte, aileye ve çocuğa Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünde görev yapan bir sosyal çalışma görevlisi tayin edilmektedir. Ailenin tüm sürecini ilgili sosyal çalışma görevlisi yürütmektedir. Bu süreçte çocuk hakkındaki “Bakım Tedbiri” kararı çocuğun korunmaya ihtiyaç durumu sona erene devam etmektedir. Ayrıca koruyucu aile hizmetinde aile, çocuğun var olan ismini kullanmaya devam ederken evlat edinme hizmetinde dava süreci tamamlandığında evlat edinen aile çocuğun ismini değiştirme hakkına sahiptir. Bu durumun yanında, koruyucu aile hizmetinden faydalanan çocukların biyolojik aile ilişkileri devam etmekte, buna karşın evlat edinme hizmetinde çocuğun biyolojik ailesi ile ilişki tesisi kurulmamaktadır (KAY 2012).

1.2.4 Evlat Edinme Modeli

Evlat edinme olgusu yeni bir fenomen değildir. Ancak evlat edinme üzerine yapılan araştırmaların yeni bir fenomen olduğu söylenebilir. Evlat edinme kavramı tüm tarih serüveninde (Hammurabi) ve tüm kültürlerde var olmuştur (Bowie 2004, Kendall 2005). Mitolojide (Mezopotamya kültüründe Sargon, İbrani kültüründe Musa, Yunanistan kültüründe Oidipus, Roma kültüründe Romulus ve Remus) ve edebiyatta (Shakespeare'de Perdita, Dickens'ta Oliver Twist, Victor Hugo'da Quasimodo) evlat edinmenin varlığına dair kanıtlar, onun her yerde ve her zaman var olduğunu göstermektedir (Novy 2004).

Evlat edinme, “terk edilmiş, vazgeçilmiş veya kimsesiz çocukların yasal olarak evlat edinen bir aileye yerleştirilmesi” olarak tanımlanmaktadır (Juffer ve Yan Ijzendoorn 2009). Evlat edinmeyi ve kapsamını, aynı zamanda "evlat edinilen" terimini anlamak önemlidir. Hukuki bir işlem olarak evlat edinme, bir yetişkinin başka bir yetişkini veya çocuğun bakımını üstlenmesi, böylece o kişiyle ebeveynin hak ve sorumluluklarına sahip olmasıdır (Modell 2002). Çocukların evlat edinilmesi, bir çocuğun biyolojik ebeveyninin yerine geçen yeni bir ebeveynle evlat edinilmesidir (Burnham 2011). Hukuk sisteminde, “sanki doğurulmuş gibi” ifadesi, evlat edinen ebeveynlerin, doğurgan ebeveynlerden yasal olarak farkı olmadığını belirtmek için sıklıkla kullanılmaktadır (Modell 2002). Evlat edinilen çocuklar, çocukluktan yetişkinliğe kadar sıklıkla "evlat edinilen" olarak anılır (Riley 2013).

Evlat edinme kavramı literatürde genel olarak aynı tanımı içermiş olsa da evlat edinilen çocukların yaşları, cinsiyetleri, evlat edinilme sebepleri, evlat edinen ailelerin yapısı, dinamiği gereği bu çocuklar farklılık göstermektedir. Evlat edinme, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından, "durumu evlat edinmeye uygun olan birey/bireyler ile durumu evlat edindirilmeye uygun olan çocuklar arasından hukuksal bağ kurularak, çocuk-ebeveyn ilişkisinin kurulması" olarak tanımlanmıştır (Küçüklerin Evlat Edinilmesinde Aracılık Faaliyetlerinin Yürütülmesine İlişkin Tüzük 2009). Evlat edinme, medeni hukuk çerçevesinde önemli bir sosyal konu olmakla birlikte, biyolojik aile vefatı, ailesi tarafından terk edilme, özen sorumluluğunu yerine getirememe gibi sebeplerle biyolojik aileleriyle yaşamını sürdürmesi tehlikeli olan çocuklar için aile imkanı sağlayan ve çocuğun yararına her türlü korumacı bir sosyal hizmet modelidir. Evlat edinme, kan

bağı olmaksızın baba, anne ve çocuk arasında kurulan sosyal ve yasal bir bağıdır (Akyüz 2000).

Akıntürk ve Ateş (2019)'e göre evlat edinme, belirli bir sebepten dolayı çocuk sahibi olamayan ya da bu durumu tercih etmeyen ve bir çocuğu evlat edinerek çocuk sevgisini yaşamak isteyen evli ya da bekar kişilerin, aile bütünlüğünü sağlamak istemelerinin yanı sıra, korunma ihtiyacı olan bir çocuğun da bir aile bünyesinde gelişimini tamamlamasına izin veren en eski kurumdur. Biyolojik ailesi tarafından bakımı sağlanamayan çocuklar ve diğer taraftan ise çocuk sahibi olamayan ya da bu durumu tercih etmeyen aileler, evlat edinme hizmetinin iki boyutunu ortaya koymaktadır (Aydoğdu 2010). Evlat edinme modeli evlat edinen aile ve evlat edinilen çocuk arasındaki ilişkiyi temsil etmektedir.

Evlat edinme modeli, evlat edinme sürecine dahil olan üç tarafı ifade etmekte olup evlat edinme üçgeni olarak nitelendirilmektedir. Bu üçgen, biyolojik ebeveyn (ler), evlat edinen ebeveynler ve evlat edinilen çocuk ya da yetişkini kapsamaktadır (Treacher ve Katz 2001). Evlat edinme üçgeni kavramı, 20. Yüzyılın ortalarında evlat edinme sürecindeki karmaşık ilişkileri ve psikolojik etkileri inceleyen araştırmalarla ortaya çıkmıştır (Grotevant ve ark 2010). Evlat edinme sadece bir olay ya da bir durum değil, yaşam boyu bir süreci içinde barındırmaktadır (Silverstein ve Kaplan 1988). Bu üçgenin her bir üyesi, evlat edinme ile ilgili hem benzersiz mutluluklar sunmakla birlikte zorlukları da beraberinde getirmektedir (Brodzinsky 1990).

Evlat edinme, 20. yüzyılda birçok Batı ülkesinde ebeveynleri tarafından bakılamayan çocuklar için toplumsal bir önleyici olarak görülmektedir. Evlat edinmenin asıl hedefi, çocuğa, bedensel, ruhsal, duygusal ihtiyaçlarını karşılayabilecek kalıcı bir aile ortamı imkanı sunmaktır (Palacios ve ark 2005). Evlat edinme bireyin olumsuz deneyimlerini atlatabilmeleri için iyi bir deneyim olarak görülebilir. Bu model, çocuğu ön planda tutan ve çocuk merkezli politikaların odağına taşıma amacı gütmektedir. Fakat bu modele bakış açıları farklılık gösterebilmektedir. Evlat edinme olgusu her bireye özgü bir deneyim olarak görülmektedir.

1.3 Dünyada ve Türkiye’de Evlat Edinme

Dünyadaki evlat edinme durumu daha çok ülke içinde gerçekleşmekte olup her yıl ortalama 220.000 çocuk kendi ülkesinde evlat edinme hizmetinden faydalanmaktadır. 2001 yılında ülke içinde en fazla evlat edindirilen çocuk sayısı Amerika Birleşik Devletleridir ve bu ülkede 110.000 çocuk evlat edinme modelinden faydalanmıştır. Ardından Çin’de 37.000 çocuk ve Rusya’da 17.000 çocuk, Ukrayna, Brezilya ve Birleşik Krallıkta ise ortalama 4000’den fazla çocuğun evlat edinildiği raporlanmıştır (United Nations 2009).

İstatistikler, evlat edinmenin kapsamını ve eğilimlerini daha iyi anlamak için önemli demografik bilgiler sunmaktadır. Birleşmiş Milletler’e (2009) göre, dünya genelinde her yıl tahmini 260.000 çocuk evlat edinilmektedir. Bu çocukların %60’ı evlat edinme sırasında beş yaşın altındadır. Hem yurt içinde hem de uluslararası alanda evlat edinilen kız çocuklarının sayısı erkeklerden fazladır. Evlat edinen ebeveynler genellikle 30-44 yaş aralığında bulunmakta olup kadınlar ve erkekler arasında eşit bir dağılım görülmektedir (Birleşmiş Milletler, 2009). UNICEF’in tahminlerine göre, dünya genelinde en az 153 milyon çocuk korunma ihtiyacı olan çocuk olarak kayıt altına alınmıştır. Ayrıca dünya genelinde her 100.000 çocuktan 105’i korunma ve bakım altındadır; bu durum önemli bir küresel sorunu ortaya koymaktadır (Unicef 2015).

Evlat edinme modeli bazı islam ülkelerinde yasaklanmış, evlat edinme hizmetinin yerini farklı uygulamalar almıştır. Kan bağı olmayan birine bu hakkı vermek dini açıdan kabul edilemez görülmesinden dolayı akrabalık bakımı gibi bakım hizmetleri tercih edilmektedir. Bazı Arap ülkelerinde kafala kavramı evlat edinme yerine kullanılmaktadır. Kafala, aile bağlarının kopmadığı, çocuğun miras haklarından faydalanmaya devam ettiği, çocuğun soy isminin değiştirilmediği durumları tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır. Bangladeş, Namibya, Tanzanya, Nijerya gibi ülkelerde ise ülke içi evlat edinme gerçekleşmekte ancak uluslararası evlat edinme modeline olumsuz bakılmaktadır (United Nations 2022).

Puryaz (2019)'a göre Türkiye'de evlat edinme hizmeti yasal süreçleri içermeyen önce "besleme" kültürüyle toplumumuzda yer edinmiştir. Besleme kavramı evlat edinme

olarak başlangıç sayılsa da çocuklara yarar sağlamayan olumsuz bir sistemdir. “Besleme çocuk” olmak, çocuğun yüksek yararının aranmadan ihmal ve istismara maruz kalması olarak görülmüştür. Evlat edinme, 1926 yılında Medeni Kanun içerisinde ilk kez kavramlaşmış olup 01.01.2002 tarihinde Yeni Medeni Kanun’un 305.-320. Maddeleri düzenlenerek günümüzdeki yasal şekline ulaşmıştır (Yıldız ve ark 2015). Evlat edinme iş ve işlemleri “Küçüklerin Evlât Edinilmesinde Aracılık Faaliyetlerinin Yürütülmesine İlişkin Tüzük” ve “Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşme” aracılığıyla yürütülmektedir (Çocuk Hizmetleri 2019).

Türkiye’de uluslararası evlat edinme işlemleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Ülkemizin bu sözleşmeye taraf olmasıyla birlikte ülke dışında yaşayan bireylerin ülkemizde evlat edinmek istemesi durumunda bulunduğu ülkeden Türkiye’de evlat edinmek istediğini belirtmekte ve Türkiye’nin şartlarına göre durumları değerlendirilmektedir. Ülkemizde evlat edinmeye uygun çocuklarının sayısının az olması sebebiyle, ülkemizde evlat edindirilemeyen çocuklar, engel durumu olan, büyük yaş grubu olan ya da özel ihtiyacı olan çocuklar aday çocuk olarak gösterilmektedir (ASHB 2021).

1.4 Evlat Edinme Türleri

Evlat edinme geniş kapsamlı bir kavram olması nedeniyle farklı görüşler öne sürülerek tam ve sınırlı evlat edinme, kurumdan ya da kişilerarası evlat edinme, ülkeler arası ya da ülke içi evlat edinme olarak farklı şekillerde türlerine ayrılmıştır.

1.4.1 Tam ve Sınırlı Evlat Edinme

Tam evlat edinme, evlat edinilen ile evlat edinen aile arasındaki kan bağına dayanan ilişki ile aynı olan bir hısım ilişkisi ortaya çıkarmaktadır. Bu durumda evlat edinilen birey, evlat edinen ailenin biyolojik çocukları ile aynı hukuki statüyü kazanmaktadır. Evlat edinilen bireyin ise biyolojik ailesi ile olan hısımlığı sona ermektedir (Akyüz 2000).

Sınırlı evlat edinme, evlat edinilen birey ile biyolojik ailesi arasındaki ilişkileri kısmen devam ettirirken diğer taraftan evlat edinen aile ile arasında sınırlı bir hısımlık

ilişkisi kurmaktadır (Aydoğdu 2006).

1.4.2 Uluslararası Evlat Edinme

Uluslararası evlat edinme, farklı sebeplerle biyolojik ebeveynleriyle birlikte yaşaması uygun olmayan korunma ihtiyacı olan çocukların uluslararası evlat edinme yolu ile farklı bir ülkede farklı bir aile ile bağ kurmasına olanak tanımaktadır. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesinde uluslararası evlat edinme yolu hakkında ilgili maddeleri bulunmaktadır. Lahey Sözleşmesine 77 ülke taraftır. Uluslararası evlat edinme 30 ülkede yasaklanmıştır. Özellikle islam ülkelerinin çoğunun uluslararası evlat edinmeyi kabul etmediği belirtilmektedir. Bu durum islam dininde çocukların soy bağının değiştirilmemesi gerektiğine olan inanç ile açıklanmaktadır. (Mignot 2015).

Dünya genelinde 1950-1960 yılları arasında uluslararası evlat edinilen çocuk sayısı yaklaşık 2000 iken 2000 li yılların ortalarında yılda evlat edindirilen çocuk sayısı 40000'in üzerine çıkmıştır (Mignot 2015). Amerika Birleşik Devletleri'nde, evlat edinmek isteyen ailelere 1999-2004 yılları arasında Etiyopya, Çin, Guatemala, Rusya ve Güney Kore gibi ülkelere çocuk yerleştirilmesi yapılmıştır. Ülkelerin siyasi duruşlarının değişmesi, evlat edinme politikalarındaki değişikliklerin olması, ülkelerin yurt içi evlat edinme politikasına yönelmeleri gibi sebeplerle Amerika Birleşik Devletleri'nde, uluslararası evlat edinme modelinin uygulanmasında düşüşler yaşanmıştır (Budiman ve Lopez 2017). Batılı ülkelerde evlat edinmek için başvuru yapacak ailelerin ülkeden ülkeye göre değişen bir ödeme sistemi bulunmaktadır. Bu durum da evlat edinme sisteminin bir endüstrisi olduğunu göstermektedir. Amerika'da yaklaşık 25000 dolar ödeme yapılırken Hindistan ve Çin gibi ülkelere yaklaşık 250 dolar ödeme gerçekleştirilmektedir. Türkiye'de ise evlat edinme sisteminde herhangi bir ücret ödenme gibi bir politika bulunmamaktadır. Uluslararası evlat edinmenin daha çok olduğu Çin, Güney Kore ve Rusya gibi ülkeler bulunmakta iken son yıllarda Afrika ülkelerine doğru evlat edindirilen çocuk sayısı artmıştır (Mignot 2015, Aktaş 2018).

Uluslararası evlat edinmede evlat edinmek isteyen ailelerin sağlıklı bir bebekle eşleşmek istemeleri neticesinde, engelli ve yaşı büyük olan çocukların tercih edilmemesine yol açmaktadır. Bu durumun da çocuğun üstün yararının gözetilmediğini

göstermektedir (Frievald 2022).

Uluslararası evlat edinme istatistiğine bakılırsa Amerika Birleşik Devletleri'nde COVID 19 salgınından sonra bir düşüş yaşanmıştır. ABD'de 2019 yılında 2971 çocuk evlat edinme modelinden faydalanırken 2020 yılında 1622 çocuk uluslararası evlat edinme modelinden faydalanmıştır (ABD Dışişleri Bakanlığı Konsolosluk İşleri Bürosu 22 Nisan 2022).

Ülkemizde uluslararası evlat edinme Lahey Sözleşmesine bağlı ülkeler arasında gerçekleşmektedir. Evlat edinmeye uygun olan çocuk sayısının az olması ve evlat edinme hizmetine başvuru yapan aile sayısının fazla olması sebebiyle, uluslararası evlat edinmede ülkemiz tarafından evlat edindirilemeyen engelli, büyük yaş grubu çocuklar farklı uluslardaki aileler tarafından evlat edinilebilmektedir. Uluslararası evlat edinme işlemlerine yönelik her ne kadar mevzuat belirtilmiş olsa da konuya yönelik bir istatistik

1.4.3 Kişilerarası ve Kurum Yoluyla Evlat Edinme

Ülke içi evlat edinme ise, o ülkenin vatandaşı olarak, o ülkede korunma ihtiyacı olan bir çocuğu evlat edinmek anlamına gelmektedir. Ülkemizde daha çok ülke içi evlat edinme yolu tercih edilmekte olup evlat edinme modeli resmi bir şekilde iki farklı yolla yürütülmektedir. Bunlardan ilki evlat edinmek isteyen bireyin, evlat edinmek istediği çocuğun velayet sahibi olan kişi ya da vasisi ile anlaşarak hukuki yollarla evlat edinme yolunu tercih etmesidir. Bu hizmet Aile ve Sosyal Hizmetler kurumları aracılığıyla olmadan gerçekleşmektedir (Küçüklerin Evlat Edinilmesinde Aracılık Faaliyetlerinin Yürütülmesine İlişkin Tüzük 2009).

Evlat edinmenin diğer bir yolu ve daha çok tercih edilen yöntemi ise Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı aracılığıyla evlat edinmedir. Bu hizmet türünde evlat edinmek isteyen kişi, bulunduğu ve ikamet ettiği ilde bulunan Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne başvuru yaparak evlat edinme sürecini başlatmaktadır. İlgili Müdürlükte görev yapan sosyal çalışmacı, evlat edinmek isteyen ailenin kültürel yapısı, sosyal yaşamı, aile ilişkileri, eş ilişkileri, çocuk yetiştirme tutumuna ilişkin görüşleri değerlendirilerek evlat edinme hizmetine uygun bir aile olup olmadıklarına ilişkin evlat edinme komisyonu tarafından karar verilmektedir. Evlat edinmek isteyen ailenin evlat edinmeye uygun

oldukları kararı verilmesi durumunda aile, bulunduğu il içerisinde sıraya alınmaktadır. Uygun çocukla eşleşen evlat edinme ailesi ile bir yıl süreli Evlat Edinme Öncesi Geçici Bakım Sözleşmesi imzalanarak evlat edinme süreci tamamlanmaktadır. Bir yıllık sürecin sonunda evlat edinmek isteyen aile bulunduğu ildeki Aile Mahkemesine, ilgili mahkemenin olmaması durumunda ise Asliye Hukuk Mahkemesine başvuru yaparak dava sürecini başlatmaktadır. Dava sürecinin sonucunda çocuk, evlat edinen ailenin soy kütüğüne geçmekte aynı zamanda biyolojik ailesinde de soy kütüğü bulunmaktadır. Biyolojik ailesinde bulunan soy kütüğü kapalı kayıt olarak nüfus kayıt sisteminde yer edinmektedir. Kurum aracılığıyla gerçekleşen evlat edinme modelinde çocuk ve aile arasında genellikle soy bağı bulunmamaktadır (Duran 2021).

1.5 Evlat Edinen Ailelerin Yaşadığı Zorluklar

Bir çocuğun güvenli ve sağlıklı bir şekilde gelişimini bir aile yanında tamamlaması, evlat edinme modelinin önemli bir amacıdır. Modelin diğer amacı ise evlat edinen ailelerin çocuk sevgisi yaşamak istemesidir (Keten 2017). Evlat edinmek isteyen ailelerin bu sisteme dahil olmak için farklı sebepleri bulunmaktadır. Bu sebepler, ailelerin çocuk sahibi olamaması ile birlikte, bireylerin evlilik ilişkilerine yönelik aile bütünlüğünün korunması, evliliğin bir çocukla birlikte tamamlanacağı düşüncesi, evlilik birlikteliklerinin güçleneceğine ilişkin inançları, ebeveyn olma isteği, yalnızlaşmak istememe duygusu, kendilerine örnek olan aileleri varlığı, çekirdek aileleri tarafından desteklenmeleri, bir çocuğa sevgi ve ilgi göstermek, onun güvenliğini sağlayıp toplum için iyi bir yetişkin olmasını sağlamak olarak belirtilmektedir (Yörükoğlu 2007, Keten 2017, Tezel ve ark 2018).

Evlat edinme sürecinde ailelerin evlat edinmeyi istememe ya da kararsız kalma durumunu etkileyen çeşitli sebepler de bulunmaktadır. Yılmaz (2006), bireylerin evlat edinmek istememeleri ya da bu modele başvuru yapan bireylerin az olmasının sebeplerinde, evlat edinme modeli uygulamasında yaşanan problemler, bu modele karşı bireylerin çekimser kalması, çevre tarafından etiketlenme korkusu, aile ve akrabaları tarafından desteklenmeme, aile mirasına evlat edinilecek çocuğun da dahil olması, dini inançlar doğrultusunda evlat edinmenin günah olması, korunma ihtiyacı olan çocukların durumları, çocukların biyolojik ebeveynlerinin varlığı, sürecin uzun sürmesi ve kendi

biyolojik çocuklarının olabileceği inancı olarak değerlendirmiştir. Duran (2021)'a göre, bireylerin inanç durumları, sosyoekonomik seviyeleri, kültürel yapıları, eğitim seviyeleri, doğup büyüdüğü yer, evlat edinme düşüncesine göre farklılık gösterebilmektedir.

Evlat edinmenin, korunma ihtiyacı olan çocuklara ve evlat edinen ailelere fayda sağladığı bilinmekte iken, araştırmalar (Stams ve ark 2001, Juffer, ve ark 2005, Biringen ve ark 2015, Opiola, 2016) evlat edinilen çocukların ve evlat edinen ailelerin hayatlarında birçok zorluğu da beraberinde getirdiğini göstermektedir. Evlat edinen aileler için zorluklardan ilki ailenin yanına yerleştirilen korunma ihtiyacı olan çocukla “bağ kurma” durumudur. Ebeveyn adayları çocukla bağ kurmakta zorlanabilmektedir (Duran 2021). Ailenin hayatına yeni bir bireyin dahil olması, çiftin tüm yaşantısını yeniden gözden geçirmesine ve yeni sorumluluklar almasına, aile dinamiğinin değişmesine neden olmaktadır. Bu durum bazı aileler için zorlayıcı olabilmekte eve yeni gelen bir bireyin beraberinde getirmiş olduğu sorumluluk duygusu ebeveynleri zorlayabilmektedir (Opiola 2016). Evlat edinmiş olan bireyle hayata yeniden uyum konusunda da problem yaşanabilmektedir. Evlat edinilen bireylerin ergenlik dönemlerini daha zor geçirmesi, sorgulamaların artması, evlat edinen ebeveynlerini biyolojik aileleri olmamaları sebebiyle suçlamaları sebebiyle evlat edinen ebeveynler, bu sorunlarla yüzleşme ve baş etme konusunda zorluk yaşayabilmektedirler. Bunların dışında bazı evlat edinen aileler etiketlenme ve damgalanma korkuları yaşayarak evlat edinme sürecini paylaşmayı tercih etmemektedir. Bu durumun yanında evlat edinen bireylerin sosyal çevreleri tarafından kabul görmemeleri evlat edinme modelinin güçlükleri arasında yer almaktadır (Avcı ve ark 2021). Ayrıca evlat edinen ailelerin, evlat edindikleri bireyin biyolojik aileleri ile karşılaşma ya da onlar tarafından tehdit edilme durumlarına karşı da zorluk yaşadıkları görülmektedir. Biyolojik ailelerin varlığı, ortaya çıkması ve tehdit etme durumları evlat edinen aileleri evlat edindikleri çocuklarını kaybetme korkusuyla zorlamaktadır (Juffer ve ark 2001).

1.6 Evlat Edinilen Çocukların Yaşadığı Zorluklar

Evlat edinilme, çocuğa güvenli ve sağlıklı bir gelişim sürecini tamamlaması için sunulan bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Johnson (2002) ve Rutter ve ark (2004) ‘a göre, evlat edinme, çocukların evlat edinilmeden önce maruz kaldığı korunmaya ihtiyaçlık

durumunun beraberinde getirmiş olduğu gelişimsel geriliklere karşı koruyucu bir etken olarak görölmektedir. Evlat edinilen çocukların yaşamış oldukları ihmal, istismar, ebeveyn kaybı ya da ekonomik yoksunluklarla ebeveynlerinden bir şekilde ayrılmalrı, çocukları psikolojik olarak derin bir şekilde etkilemekte, buna bağlı olarak da çocukların okul ve bilişsel gelişiminin de paralel olarak etkilendiği anlaşılmaktadır (Kılıç 2019).

Evlat edinilmiş çocukların psikolojik olarak derin yaralar almasıyla beraber belirli duygusal ve davranışsal sorunlar da beraberinde ortaya çıkmıştır. Yaşanılan bu sorunlar, evlat edinilmiş çocukların yaşlıtlarına oranla daha çok çocuk ruh sağlığı bölümlerine götürüldükleri gerçeğini ortaya koymaktadır (Hodges 2005). Puddy ve Jackson (2003) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, evlat edinilmiş çocuklarda önemli ölçülerde davranış bozukluklarına, sosyal beceri eksikliklerine ve gelişimsel gerilikler yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Evlat edinilmiş çocukların yaşadığı duygusal sorunlar olarak korku, kaygı, yalan söyleme, uyumsuzluk yer alabilmektedir. Bu konuda yapılan boylamsal çalışmalarda evlat edinilen çocuklarda aşırı hareketlilik gibi davranışların sürdürülebilir olarak görülürken, fazlaca öfkeli davranışların ise giderek azalma olasılığı bulunmaktadır (Rushton 2004).

Tüm çocuklar için özgüven kavramı sağlıklı bir gelişim için temel etkenlerden biridir (Harter 1999). Ancak evlat edinilmiş çocuklar, terk edilen ya da kendilerini bir yere ait hissedemeyen çocuklar oldukları için özgüven eksikliği yaşadıkları görölmektedir (Juffer 2006). Diğer taraftan evlat edinilmiş çocukların karşılaştığı tüm yetişkinlere dostça ve şefkatli aynı zamanda dikkatsizce ya da korkusuzca davranmayı betimleyen "ayrım gözetmeyen samimiyet" gözlenmiştir (Chisholm 1998).

Evlat edinmede bağlanma deneyimi de oldukça önemlidir. Güvenli bağlanmanın evlat edinilen çocuklar için duygusal iyi oluş ve sosyal gelişim açısından önemli olduğu aşıkardır. Evlat edinilen çocukların evlat edinen ebeveynleriyle kurmuş olduğu güvenli bağlanma ilişkilerinin, çocukların sosyal gelişimleriyle olumlu bir şekilde ilişkili olduğu belirtilmektedir (Juffer ve Van Jizendoorn 2005). Bu çocuklara yönelik yapılan araştırmalarda çocukların evlat edinilmeden önce ihmal ve istismar edilme olasılıklarının, aynı zamanda davranışsal, duygusal ve sosyal risklerin yüksek olması sebebiyle evlat edinen ebeveynlerin diğer ebeveynlere göre çocuklarla bağlanma sürecini tamamlama

aşamasının daha zor olduğu belirtilmektedir (Kılıç 2019). Çocukların evlat edinilmeden önce ihmal ve istismar edilme olasılıklarının aynı zamanda davranışsal, duygusal ve sosyal risklerin yüksek olması sebebiyle evlat edinen ebeveynlerin diğer ebeveynlere göre çocuklarla bağlanma sürecini tamamlama aşamasının daha zor olduğu belirtilmektedir (Kılıç 2019). Evlat edinilen çocuğun evlat edinildiği yaş bağlanma sürecinde büyük önem taşımaktadır, altı aylıktan önce evlat edinilen bebeklerin uzun vadeli bağlanma soruları yaşama olasılığı daha düşükken, daha büyük yaşta evlat edinilen bireylerin akran ilişkilerinde sorunlar yaşamaktadır (Howe 2001). Van Londen ve ark (2007) tarafından yapılan çalışmalar, bir yaşından önce evlat edinilen bebeklerin genellikle güvensiz bağlanma riski taşımadığını göstermektedir. Ancak, daha ileri yaşlarda evlat edinilen bireylerin gelişimsel gecikmeler yaşayabileceği belirtilmiştir. Irhammar ve Bengtsson'un (2004) araştırmasına göre, yetişkin evlat edinilen bireyler genelde evlat edinilmeyen bireylerle benzer bağlanma modelleri sergiler; ancak bazı istisnalar vardır. Feeney ve arkadaşları (2007), güvensiz ve düzensiz bağlanmanın, geç evlat edinme ve biyolojik geçmişe dair bilgi eksikliği gibi çeşitli faktörlerle bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular, evlat edinilen bireylerde bağlanma deneyiminin, evlat edinilme yaşı ve kökenleri hakkında bilgi sahibi olma gibi faktörlerle şekillenen karmaşık bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Evlat edinilen çocukların bilişsel gelişimlerine bakıldığında, bu çocukların evlat edinilmeden önce birebir ilgilenebilecek ve bakım verecek bir yakının bulunmaması, bilişsel gelişimini etkileyebilecek süreçler olarak görülmektedir (Lansfor 2001). Ekonomik yoksunluk sebebiyle, ebeveyn kaybı yaşamaları ya da ebeveynleri tarafından terk edilmiş olmaları sebepleriyle evlat edinilen çocukların ise evlat edinilme süreçleri tamamlandıktan sonra akranlarıyla aynı gelişim süreçlerini tamamladıkları görülmektedir. (Kılıç 2019). Ayrıca Chugani ve ark (2001), bu çocukların doğum sonrası ilk yıllarını eksik uyaranla ya kurum bakımında geçirmeleri sebebiyle bilişsel gelişimlerinin akranlarının gerisinde olduğuna inanmaktadır. Aynı zamanda Kılıç (2019), evlat edinilmiş çocuğun konuşma ve dil gelişimlerinde gecikme, motor becerilerinde gerilik ve bilişsel işlevlerinin sınırlı olması risk faktörleri içerisinde yer aldığını belirtmiştir.

Evlat edinilen çocukların sosyo-duygusal zorlukları okul deneyimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu çocukların okul başarısına bakıldığında, akranlarına oranla başarı düzeylerinin geride kaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Juffer 2006). Evlat edinilmiş gençler arasında 16 yaş sonrası hedefler ve sonuçlar hakkında bilgi sınırlıdır. Brown ve ark (2019), evlat edinilenlerin zorunlu eğitim yaşından sonra eğitime devam etme eğilimlerinin daha az olduğunu ve tam zamanlı çalışmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

1.7 Evlat Edinilen Bireylerin Yetişkinlik Süreçleri

Evlat edinme deneyimi, evlat edinilenlerin iç dünyasını derinden etkilemektedir. Yapılan psikanalitik çalışmalar, evlat edinilenlerin çok sayıda zorlukla karşılaştığını göstermektedir. Evlat edinilen bireyler daha çok psikolojik olarak zorlanmışlar ve evlat edinilmemiş bireylere kıyasla psikolojik sorunlara karşı daha savunmasız kalmışlardır (Blum 1983, Palacios ve Brodzinsky 2010). Aynı zamanda bu kişilerin ruh sağlığı açısından uyum sorunlarının fazla ve yaşam kalitelerinin daha düşük olduğu görülmektedir (Brodzinsky 2009).

Evlat edinilmiş bireyler, evlat edinme sürecini öğrendikten sonra biyolojik ebeveynlerini, varsa kardeşlerini, hangi kimliğin bir parçası olduğunu kısacası köken ve geçmişini merak etmektedir (Brodzinsky 2006). Brodzinsky ve Palacios (2010) ayrı, özerk ve olgun bir benlik duygusunun evlat edinen bireyler için özellikle karmaşık bir görev olduğunu belirtmiştir. Bu süreçler beraberinde evlat edinilen bireylerin psikososyal uyumunu değerlendirmeye yer açmıştır. Fletcher (1997), psikososyal uyumun ilişkili faktörlerini belirlemek için on sekiz yaşından büyük yüz evlat edinilmiş ve yüz evlat edinilmemiş yetişkin üzerinde çalışmıştır. Evlat edinilmeyen bireylerin, evlat edinilenlere kıyasla özsaygı, bağlanma, öznel iyi olma, kaygı ve depresyon da daha iyi uyum sergilemişler bununla birlikte her iki grup da çoğunlukla uyum ölçümlerinde normal aralık içinde yer aldığı anlaşılmıştır.

Bireylerin psikososyal uyum değerlendirmesinin yanında bir diğer araştırılan konu evlat edinilen bireylerin yakın ilişkilerinin değerlendirilmesidir. Evlat edinilmiş bireylerin yakın ilişkiler kurabildikleri, partner, eş ya da aile ilişkilerinin evlat edinilmesine rağmen etkilenilmediği ancak Green (2016)'nın yaptığı araştırmada ise biyolojik ebeveynleri

tarafından terk edilen bireylerin ikili ilişkiler kurma becerisinde ve özsaygı değerlerinin olumsuz etkilendiğini göstermektedir.

Bebeklik döneminde evlat edinilen bireylerin psikolojik sağlamlığı değerlendirildiğinde bu bireylerin yaşadıkları sorunlar üzerine profesyonel desteği reddetmekte ve sosyal destek mekanizmaları tarafından desteklenmektedirler. Kadınlar, erkeklere göre daha çok profesyonel destek sürecine girmişlerdir (Pearson Curtis ve Chapman 2010). Evlat edinilen birçok bireyin psikolojik sorunlar yaşasa da ruh sağlığı hizmetlerinden yeterince faydalanmadıkları söylenebilmektedir.

1.8 Evlat Edinilme Sürecini Öğrendikten Sonra Oluşan Sorunlar

Evlat edinmede yedi temel sorun tanımlamıştır (Roszia ve Maxon 2019). Bu sorunlar kayıp, reddedilme, utanç ve suçluluk, yas, kimlik, yakınlık ve hakimiyet ve kontrol olarak belirtilmiştir.

1.8.1 Kayıp

Kayıp, evlat edinme sürecinin merkezinde yer alarak, evlat edinilen bireyler, evlat edinen aileler ve biyolojik aileler üzerinde derin duygusal ve psikolojik etkiler bırakmaktadır (Roszia ve Maxon 2019). Verrier (1993), evlat edinilen bireylerin biyolojik ailesini kaybetmenin acısını yaşarken, evlat edinen ailelerin ise üreme sürekliliğinin eksikliğini ve infertilite ile ilgili kayıplarla yüzleştiklerini, biyolojik ailenin, çocuklarından mahrum kalmanın acısını yaşadığını belirtmektedir. Smith (2002), evlat edinmenin doğasının kayıp üzerine kurulu olduğunu ve bu durumun ölüm, boşanma gibi diğer yaşam deneyimlerinden farklı olduğunu, evlat edinmenin sınırlı olarak kabul gördüğünü belirtmiştir.

Evlat edinilen bireyler, biyolojik ailelerinden ve kültürel miraslarından kopma gibi çeşitli kayıplarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum özellikle uluslararası ve ırklararası evlat edinilmelerde ve geç yaş evlat edinilmelerde görülmektedir. Bu bireyler ayrıca tanıdık çevrelerinden ve mevcut ilişkilerden uzaklaşmanın kaybını yaşamaktadır. Evlat edinmenin doğasında, ölüm veya boşanma gibi diğer yaşam deneyimlerinden farklı olarak, yaygın, köklü ve sınırlı sosyal kabul gören bir kayıp vardır (Brodzinsky ve ark

1993). Brodzinsky ve diğerkleri (1993) evlat edinilenlerin biyolojik ebeveynlerinin kaybı, kendi kimliklerinin parçaları, birleşik bir benliğin kaybı ve genetik devamlılıkla nasıl mücadele ettiklerini tartışmıştır. Kayıp süreci genellikle öfke, mutsuzluk, kırılğanlık ve anlamsızlık duyguları gibi çeşitli şekillerde kendini gösteren karmaşık bir yas sürecine yol açmaktadır (Brodzinsky ve ark 1993). Bu kayıp fiziksel değil de psikolojik olarak duyulan yasla ilişkilendirilmektedir. Biyolojik ebeveynlerle olan ilişkide bu durum, biyolojik ebeveynlerin hayatta olması ancak yokluklarının hissedilmesi ve evlat edinen aile ile biyolojik bir bağın eksikliği farklı şekillerde kendini göstermektedir (Hodges 1984). Evlat edinilen bireyler güvenlik, kontrol, farklı olma duygusu ve biyolojik ebeveynlerin bilinemeysiine duyulan yas gibi duygusal sıkıntılar yaşamaktadır (Fiorini 2009). Powell ve Afifi'nin (2005) çalışması, evlat edinilen bireylerin bu kayıp süreciyle başa çıkabilmek için açık iletişimin ve biyolojik ailelerle temasın bu duygularla başa çıkmada kritik bir rol oynadığını vurgulamıştır. Sonuç olarak, evlat edinmede kayıp deneyimi, sürece dahil olan bireylerin duygusal ve psikolojik dünyasını derinden şekillendiren çok yönlü ve köklü bir olgudur. Kaybın deneyimiyle yakından ilişkili olan bir diğerk boyut, biyolojik anneden ayrılmmanın travmatik etkileridir ve bu durum önemli psikolojik sonuçlar doğurmaktadır.

1.8.2 Reddedilme

Evlat edinme üçgeninde yer alan evlat edinilen bireyler, evlat edinen ebeveynler ve biyolojik ebeveynler evlat edinme sürecinde reddedilmiş hissetmektedir. Kayıp duygusu, reddedilme hissiyle daha da derinleşmektedir. İnsanlar genellikle kayıplarını anlamlandırmaya çalışırken ve bu süreçte suçu kendilerinde aradıkları görülmektedir. Kaybın nedenini sorgularken, reddedilmeye karşı daha duyarlı hale geldikleri, bu durum da onların, reddedilme ihtimali olan durumlardan kaçınmasına ve kendileri hakkındaki olumsuz düşüncelerini pekiştirmesine neden olabilmektedir (Silverstein ve Kaplan 1988).

Evlat edinilen bireylerin, biyolojik aileleri tarafından terk edilmiş gibi hissettikleri, küçük yaşlardan itibaren, "evlat edinilmiş" olmanın aslında önce "istenmemiş" olmayı gerektirdiği fark edilmektedir. Bu durum, özgüvenlerini zedelemektedir. Toplum, evlat edinilen bireylerden sorgulamadan ve merak etmeden yeni ailelerini kabul etmelerini beklemektedir. Ancak geçmişiyile ilgili sorular sormaya başlayan bireyler, bazı evlat edinen ebeveynler için huzursuz edici olabilmekte ve bu ebeveynler kendilerini

reddedilmiş hissedebilmektedir (Rozsia 2019).

Biyolojik ebeveynlerin, çocuklarını evlat edindirmek zorunda kaldıkları için kendilerini suçladıkları, toplum da onları sorumsuz olarak gördükleri anlaşılmaktadır (Silverstein ve Kaplan 1988). Evlat edinen ebeveynlerin ise farkında olmadan, çocuğun biyolojik ailesine dair yanlış veya eksik bilgiler vererek onların reddedilmiş hissetmesine neden olmaktadır.

Evlat edinen bazı ebeveynlerin, özellikle kısırlık sebebiyle çocuk sahibi olamayan bireylerin, kendi bedenlerinin onları "reddettiğini" hissettikleri, bu durum neticesinde de onların, kader tarafından dışlandıkları veya cezalandırıldıkları duygusuna kapılmalarına neden olduğu görülmektedir (Rozsia 2019).

Sonuç olarak, evlat edinen bazı aileler, çocuğun onları reddetmesinden korkmakta, bu korku, çocuğun doğal davranışlarını bile reddedilme işareti olarak görmelerini sağlamaktadır (Silverstein ve Kaplan 1988).

1.8.3 Suçluluk ve Utanç

Evlat edinme sürecine dahil olmak, evlat edinilen birey, evlat edinen aile ve biyolojik aile için suçluluk ve utanç duygularını farkına varmadan sürdürmektedir. Evlat edinme sürecinde, plansız bir hamilelik, infertilite ya da terk edilmiş olmanın utancı çoğunlukla dile getirilmemektedir. Evlat edinilen bireyler, kendileriyle ilgili bir sorun olması sebebiyle evlat edinilme süreçlerinin neden olduğuna inanmaktadırlar. Evlat edinime sürecinin gizli tutulması, evlat edinilen birey için suçluluk ve utanç duygularının artmasına sebep olabilmektedir (Silverstein ve Kaplan 1988).

Evlat edinen ebeveynlerin, infertilite teşhisi konduğunda, sık sık ağır bir ceza gibi gördükleri bu durumu, ciddi bir günah işlemiş olmalarının sonucu olarak değerlendirdikleri ve kendilerinden, kusurlu bedenlerinden ve çocuk sahibi olma yetisinden yoksun olmalarından dolayı utandıkları anlaşılmaktadır (Silverstein ve Kaplan 1988).

Biyolojik ebeveynler ise cinsellik yaşamış olmaktan ve yalnızca doğum eyleminden dolayı bile büyük bir suçluluk ve utanç duymaktadır (Silverstein ve Kaplan

1988).

1.8.4 Kimlik

Evlat edinilen bireylerde kimlik oluşumu, bireyin kendini evlat edinme bağlamında anlamlandırdığı eşsiz bir süreçtir. Evlat edinme kimliği, evlat edinilmiş bireylerin kendilerini evlat edinilme statüsüne ve bunun anlamına göre algılamak olarak tanımlanmıştır (VonKorff ve Grotevant 2006). Kimlik oluşumundaki zorluklar bireylerde kaybolmuşluk hissiyatına sebep olabilmektedir (Hernandez 2006). Evlat edinilmiş bireylerin sadece biyolojik ebeveynlerini değil, aynı zamanda tıbbi geçmiş, ırksal kimlik gibi hayati bilgileri de kaybedebilirler ve bu eksikliğin, genetik soylarına dair bir belirsizlik ve yoğun merak hali olan “soybilimsel kafa karışıklığı” hissine yol açabilmektedir (McGinn 2007). Lifton (2009), bu durumu güvenli bir benlik duygusu oluşumunu engelleyen bir etken olarak tanımlamıştır. Pearson ve ark (2010)’ a göre, aile yaşantısı, evlat edinilen bireyin kimlik gelişimini etkilemektedir. Bireyin nasıl bir aile ortamında yaşadığı önemlidir. Aileden bir üyenin vefat etmesi, aile içerisinde bireylerin birbirlerine duyduğu saygı ve sevgi, ailenin diğer üyeleri tarafından desteklenmeleri, evlat edinen bireyin benlik saygısını ortaya koymaktadır.

Von Korff ve ark (2006), evlat edinme açıklığının aile içi konuşmaların, evlat edinilme kimliğinin oluşumuna olumlu katkılar sağladığını ortaya koymuşlardır. Bu tür tartışmalar, evlat edinilen bireylerin kimliklerine dair bir anlatı oluşturmalarına ve evlat edinmenin hayatlarındaki anlamını kavramalarına yardımcı olmaktadır. Smith (2002), evlat edinen ebeveynlerin mümkün olduğunca gerçekçi bilgi sunmaları gerektiğini, ancak bilgi eksikliğinde detayları uydurmaktan kaçınmaları gerektiğini çünkü bunun evlat edinilen bireylerde daha fazla hayal kurmaya yol açabileceğini ifade etmiştir.

1.8.5 Yakınlık

Evlat edinme sürecinde yaşanan çoklu ve sürekli kayıplar, reddedilme, utanç ve yas duyguları ile eksik bir benlik algısı, evlat edinen, evlat edinilen ve biyolojik aile üyelerinin yakınlık geliştirmesini engelleyebilmektedir.

Evlat edinen ebeveynler, evlat edindikleri çocuklarını ilişkide kendilerinden bir parçayı saklı tuttıklarını belirtmektedir. Evlat edinen anneler, örneğin, evlat edindiği çocuğu için bebekken bile “sarılmaya yatkın olmadığını” ifade etmektedir. Birçok evlat edinilmiş birey, gençlik yıllarında, hiç kimseye gerçekten yakın hissetmediklerini dile getirmektedir. Bazı çocuklar, belki de hiç görmedikleri biyolojik annelerine duydukları özlemle bağlantılı ömür boyu süren bir boşluktan söz etmektedir (Rozsia 2019).

Hem evlat edinilen bireyler hem de evlat edinen ebeveynler açısından yaşanan bu çoklu kayıplar, erken dönemde bağlanma ve bağ kurma konusunda zorluklara yol açmaktadır. Daha büyük yaşlarda evlat edinilen çocuklar için ise bağlanmadaki çoklu kopukluklar ve/veya istismar, yeni ailedeki ilişkileri engellemektedir (Rozsia 2019).

Evlat edinen ebeveynlerin çift ilişkisi ise, tıbbi prosedürlerin müdahaleci doğası ve infertilite teşhisinin bir parçası olan suçlanma durumları nedeniyle onarılamaz bir şekilde zarar görmüş bu kalıcı etkiler, ilişkinin ilerleyen dönemlerinde belirleyici bir özellik haline gelmektedir. (Rozsia 2019).

Biyolojik ebeveynler, cinselliği, yakınlığı ve hamileliği acıyla eşdeğer görmüş ve daha fazla kayıp yaşamamak için yakın ilişkilerden kaçınmaktadır. Ayrıca, birçok durumda, biyolojik ebeveynler bir çocuğu başarılı bir şekilde yetiştirebilme yeteneklerinden şüphe etmekte olup bu durum, biyolojik ebeveynlerin karşı cinsle olan ilişkilerinde, aile içinde ya da sonraki çocuklarla olan ilişkilerinde yakınlıktan korkmalarına yol açabilmektedir (Smith 2002).

1.8.6 Hakimiyet ve Kontrol

Evlat edinme, bir insanın yaşam yolunu kökten değiştirmektedir. Bu değişim, evlat edinme sürecinin tüm tarafları için (biyolojik ebeveynler, evlat edinen ebeveynler ve evlatlık bireyler) gelişim sürecinde ek zorluklar yaratmakta ve bireyin olgunlaşmasını, kendini gerçekleştirmesini ve öz denetim geliştirmesini engellemektedir. Çünkü evlat edinme sürecine dahil olan herkes, bir noktada kontrolü kaybedebilmektedir (Silverstein ve Kaplan 1988).

Evlat edinme, çoğu kişi için birinci tercih olarak görülmemektedir. Biyolojik ebeveynlerin plansız bir şekilde hamile kalacaklarını ya da çocuklarına bakamayacak hale gelip onları evlatlık vermek zorunda kalacaklarını düşünmemektedir. Aksine, hamilelik veya çocuğa bakamama durumu genellikle kriz anlarında ortaya çıkmakta ve çözüm yolu olarak evlat edinme gündeme gelmektedir. Bu süreci tamamlamak için biyolojik ebeveynler yalnızca çocuklarını değil, aynı zamanda kendi karar verme haklarını da bırakmak zorunda kalmaktadır. Bu durum, onların kendilerini kurban gibi hissetmelerine ve hayatları boyunca güçsüzlük duygusu yaşamalarına yol açmaktadır (Smith 2002).

Silverstein ve Kaplan (1998)'a göre evlat edinilen bireylerin, evlat edinilme sürecinde söz sahibi olmadıkları aşıkardır. Bu bireylerin biyolojik ailelerini kaybetme ve yeni bir aileye yerleştirilme kararının ise tamamen yetişkinler tarafından alındığı görülmektedir. Bu doğal olmayan değişim, onların kendilerini gerçekleştirme ve öz denetim geliştirme süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Ergenlik dönemindeki evlat edinilmiş bireyler, evlat edinme sürecinde yaşadıkları kontrol kaybını telafi etmeye çalışırken, evlat edinen ebeveynleri ve diğer otorite figürleriyle güç mücadelelerine girmektedir. İçselleştirilmiş bir öz denetim geliştirmekte zorlanmakta ve bu durum, kendilerini sorumluluk sahibi bir birey olarak görmelerini engellemektedir.

Evlat edinen ebeveynler için ise evlat edinme sürecinin karmaşıklığı çaresizlik hissine yol açmaktadır. Bu his, bazı ebeveynlerin kendilerini güçsüz hissetmelerine ve hatta ebeveyn olmaya layık olup olmadıklarını sorgulamalarına neden olmaktadır. Öte yandan, bazı evlat edinen ebeveynler bu kaybedilen kontrolü geri kazanmak için aşırı koruyucu ve kontrolcü hale gelmekte, bu durum ebeveyn ile evlat edinilen birey arasındaki ilişkiyi zedelemektedir.

1.9 Evlat Edinilen Bireylerde Biyolojik Aileyi Arama Girişimi

Evlat edinilen bireylerin özünü, kimliğini merak etmesi çok normal bir olgudur. Evlat edinilen bireylerin çoğunun biyolojik ailelerini merak ettiği ve onları arama girişiminde bulunmak istediği görülmektedir. Evlat edinilen bireylerin biyolojik ailelerini arama girişimi, evlat edinme kimlik gelişiminde önemli bir boyut olarak görülmektedir. Brodzinsky ve ark (1992), Grotevant (1997) ve Reynolds ve ark (2016), bu arayışın sadece

kayıp akrabaların peşine düşmek değil, aynı zamanda bireyin evlat edinme anlatısında kimliğini şekillendirme sürecinin ayrılmaz bir parçası olduğunu ifade edilmektedir. Biyolojik ailelerini arama, evlat edinilen bireylerin kimliklerini geliştirme sürecinde yaygın bir deneyim olarak değerlendirilmektedir. Evlat edinilen bireylerin biyolojik ailelerini arama motivasyonları büyük ölçüde değişiklik göstermekte, biyolojik aileyi arama motivasyonlarının büyüklüğü kişiden kişiye göre değişmektedir. Bununla birlikte evlat edinilen bireylerin çoğu, ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde belirgin bir merakla en az bir kez biyolojik aileleri hakkında daha fazla bilgi edinmek istemektedir (Wrobel ve ark 2013). Evlat edinilen bireylerin biyolojik ailelerini arama motivasyonları arasında merak, aidiyet hissi, tıbbi bilgi ihtiyacı, kişisel kimlik geliştirme ve genetik yer almaktadır (Feast ve Howe 2001). Evlat edinildiğini yetişkinlik döneminde öğrenen bireylerin derinlemesine kök salmış kimlik sorunları bu süreci öğrendiğinde ortaya çıkmaktadır (Pearl 2000). Riley (2009)'ın yaptığı araştırmada, evlat edinilme sırrının evlat edinilen bireyleri zorladığını, bu bireylerin kendilerini suçlu hissettiklerini ve bu durumun kimlik kaybını beraberinde getirdiğini savunmuştur. Riley (2013), evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin, öz kimlikleri üzerine uyum sağlama konusunda tüm hayatlarını geçirmekte olduklarını, onları arama ve bulma çabasının esas kimliklerini bulmak konusunda kendilerine yardımcı olacağını düşünmektedir. Brodzinsky ve ark (1993), evlat edinilmiş bireylerin biyolojik ailesini, kendi kimliklerinin bir kısmını, benlik duygusunu ve genetik sürekliliği kaybetme ile nasıl mücadele ettiklerini tartışmıştır. Bu kayıp onlara göre fiziksel değil de psikolojik olarak duyulan yasla ilişkilendirilmektedir.

Muller ve Perry (2001), biyolojik aile arama motivasyonu için üç teorik model geliştirmiştir:

1. Normatif Süreç: Aramanın evlat edinilen bireyler arasında yaygın bir kimlik geliştirme süreci olarak görüldüğü modeldir. Bu model, yaşam döngüsünün doğum ve ölüm arasındaki bağlantısını anlamayı vurgulamaktadır.
2. Sosyokültürel Normlar: Toplumun kan bağı ilişkilerine verdiği değer nedeniyle, evlat edinilen bireylerin biyolojik ailelerini aramasını açıklayan modeldir.

3. Psikopatoloji: Aramanın psikolojik rahatsızlıklarla bağlantılı olduğu tarihsel bir bakış açısını temsil eden modeldir. Ancak günümüzde bu bakış açısı eleştirilmekte ve aramanın normatif bir süreç olduğu kabul edilmektedir (Samuels 2001).

Brodzinsky ve ark (1993) ise, evlat edinme arayışı sürecine altı tema sunmaktadır:

- Kayıp ve Yas: Biyolojik ebeveynler ve ilişkilerin kaybıyla bağlantılı doğal bir yas sürecini belirtmektedir.
- Kıskançlık: Evlat edinilen bireylerin, biyolojik geçmişlerine ulaşmış olan kişilere duyduğu kıskançlığı belirtmektedir. Biyolojik aileye, tıbbi kayıtlara ve genetik bağlantılara erişimi olmayan evlatlık bireyler, bu eksiklik nedeniyle arayışa yönelmektedirler.
- Cinsel Kimlik: Evlat edinilen bireylerin, biyolojik annelerinin kendilerini evlatlık verdiği yaşa geldiklerinde yaşadıkları karmaşık duyguları içermekte, yakın ilişkileri ve mahremiyetle ilgili konuları farklı bir bakış açısıyla ele almaktadır. Biyolojik ebeveynleri aramak, bu duyguları anlamlandırmalarına ve kimliklerini daha sağlam bir şekilde oluşturmalarına yardımcı olabilir. Bu da sağlıklı ve güvenli ilişkiler kurabilmeleri için önemli bir adımdır.
- Kimlik Bütünleşmesi: Evlat edinilme ve biyolojik kimlik arasındaki içsel çatışmaların çözümünü belirtmektedir.
- Bilişsel Uyumsuzluk: Çelişkili mesajların sebep olduğu rahatsızlığı belirtmektedir.
- Beden İmajı: Biyolojik aileyle fiziksel benzerlik ve genetik özellikleri bulma arzusunu belirtmektedir.

Evlat edinilen bireylerin %30 ila %65'inin biyolojik ailelerini aramak istediğini veya aktif olarak aradığını göstermektedir (Curtis ve Pearson 2010). Ancak arama kararı,

bireysel biyografik durumlara ve duygusal bariyerlere bağılı olarak karmaşık bir süreç olarak değerlendirilmektedir.

1.10 Evlat Edinme Açıklığı

Evlat edinilen bireylere ilişkin değerlendirilmesi gereken bir diğerkonu “evlat edinme açıklığı” olarak bilinmektedir. Brodzinsky (2005), evlat edinme açıklığını, "bireylerin evlat edinme anlamını hayatlarında düşünmeye, bu anlamı diğerkleriyle paylaşmaya, aile yaşamı bağlamında evlat edinme hakkındaki konuları araştırmaya, çocuğun iki aile ile çift bağlantısını kabul etmeye ve desteklemeye istekli olması" olarak tanımlamıştır.

Evlat edinme açıklığı kavramı, açık iletişimin evlat edinme sistemi içindeki önemini vurgulayan ilk araştırmacı olan Kirk'ün (1964) çalışmalarından gelmektedir. İletişim açıklığı kavramı, evlat edinme alanındaki diğerkdaha yeni teorik eğilimler tarafından desteklenmektedir. Kirk (1964) yaptığı araştırmada, evlat edinen ebeveynler arasındaki açık iletişimin önemini iki aile modeli ile çalışarak vurgulamıştır. İlk modelde, bazı evlat edinme olgusunu kabul etmeyen ebeveynlerin evlat edinilen çocukları, kendi kökenleri hakkında konuşmaktan kaçınmakta ve çocuğun biyolojik ailesine daha az sempati gösterdiğini belirtmektedir. İkinci modelde ise evlat edinme olgusunu kabul eden ebeveynlerin, evlat edinilen çocukları ise hem evlat edinme ailesi hem de biyolojik ailesi ile bağlantısını kabul ettiklerini ve biyolojik ailesine daha fazla sempati gösterdiğini savunmaktadır. İkinci aile modelinin toplum içerisinde daha olumlu bir aile dinamiğı olarak görüldüğü belirtilmektedir.

Evlat edinme açıklığı, evlat edinen kişinin çocuğuna evlat edinme durumunu açıklaması, evlat edinen aile için de evlat edinme ile ilgili konuşmalar yapılması, evlat edinenler ve çocuğun biyolojik ebeveynlerinin iletişim halinde olması gibi bir dizi uygulamayı kapsamaktadır (Grotevant ve McRoy 1998). Evlat edinen ailenin, biyolojik aileyi kabul eden bu iletişim şekli, evlat edinen bireyin geçmişini keşfetmeye ve bu durumla yüzleşmesine yardımcı olmaktadır (Santona 2022). Aynı zamanda evlat edinen ebeveynlerin, çocuğun geçmiş yaşamı ve biyolojik ailesi hakkındaki konuşmalarını içermekte ve evlat edinmede iletişim sürecinin bir parçası olmaktadır. Evlat edinme

açıklığı, bilgi aktarımının yanı sıra evlat edinilen bireyin duyguları, sevinçleri, hayal kırıklıkları ve kaygılarını da kapsamaktadır (Brodzinsky 2006).

Evlat edinme açıklığının üç ayrı düzeyde gerçekleştiği varsayılmaktadır (Brodzinsky 2005). İlk düzey, bireyin evlat edinme hakkındaki düşünce ve duygularını keşfetmesini yansıtan bireysel düzeydir. Evlat edinilmiş çocuk için bu süreç, evlat edinilme gerçeği hakkında bilgilendirildikten sonra ortaya çıkmakta ve sonuçlarını anlamaya başlamaktadır; evlat edinen ebeveyn için süreç, evlat edinmeyi ilk kez ebeveynlik elde etme seçeneği olarak düşündüklerinde başlamakta ve biyolojik ebeveynler için süreç, beklenmedik ve istenmeyen bir gebelikle karşılaştıklarında ve ilk kez sorunlarına bir çözüm olarak evlat edinmeyi düşündüklerinde başlamaktadır. Brodzinsky ve ark (1992) önerdiği gibi, bu birey gruplarından her biri için evlat edinilme konusundaki kişisel anlamın keşfinin muhtemelen ömür boyu süren bir süreç olacağı düşünülmektedir. Evlat edinilen bireyin iletişiminin ikinci düzeyi, evlat edinen aile üyeleri arasında ve biyolojik aile üyeleri arasında evlat edinilme konularını keşfi yansıtarak aile içi olarak ifade edilmektedir. (Kirk 1964, Brodzinsky ve Pinderhughes 2002, Wrobel ve ark 2003, Brodzinsky 2005, Nickman ve ark 2005,). Evlat edinme iletişim açıklığının üçüncü düzeyi, evlat edinen ve biyolojik aile üyeleri arasındaki evlat edinilme konularının keşfini yansıtır. Özellikle Grotevant ve ark (1999), bu iki aile sistemi arasındaki iş birliği katılımının, evlat edinilmiş çocuğun duygusal refahı için bir temel olarak önemini vurgulamışlardır. Son olarak, evlat edinilen iletişim teorisi, sadece evlat edinme akraba sistemi içinde evlat edinme bilgilerinin karşılıklı paylaşımını değil, aynı zamanda evlat edinme ile ilgili duyguların ifade edilmesini ve desteklenmesini de vurgulamaktadır.

Evlat edinmede iletişim sürecinin, ebeveynlerin bebeği teslim aldıktan sonra başlamasının daha iyi olacağı inancı bilinmektedir (MacIntyre 1990, Brodzinsky ve ark 2009). Başlangıçta çok basit gibi görünen evlat edinme durumu, çocuğun bilişsel ve duygusal becerilerine göre giderek daha karmaşık ve kapsamlı hale gelmektedir (Brodzinsky ve ark 2009, Brodzinsky 2011). Çocuk, evlat edinilme deneyimini yaşama ve konu hakkında konuşmaya başladıkça bu durum giderek daha karmaşık bir kavram oluşturacaktır (Barbosa ve ark 2011).

Wrobel (2013), aile içerisinde evlat edinme sürecine yönelik iletişimin gelişmesine yönelik bir teorik model önermektedir. Bu modelde, evlat edinme iletişim süreci üç farklı aşamadan geçmektedir. Bunlardan birincisi evlat edinen ebeveynlerin, çocuklarına bilinçli olarak bilgiler verdiği, paylaşılan bilginin miktarını kontrol ettiği bir aşamadan başlamaktadır. İkinci aşamada, evlat edinen ebeveynlerin çocuğun gelişimine bağlı olarak merak ettikleri soruları yanıtlamaktadırlar. Üçüncü aşamada ise çocuk, kendisine yetebilecek bilgileri kontrol altına almaktadır. Bu aşamada çocuk, kendi merakını giderme konusunda aktif rol oynamaktadır. Tüm aşamalarda iletişimin açıklığı aileler arasında farklılık göstermektedir.

Evlat edinilme durumunun evlat edinme sürecine dahil olan üyelerin benimsenmesiyle evlat edinilen bireylere fayda sağlamaktadır. Mevcut deneysel kanıtlar, açık iletişim modelinin benimsenmesinin, evlat edinilen bireyin yaşam kalitesi ile (Howe ve Feast 2003) hem de evlat edinme açıklığının (Wydra ve ark 2012) ilişkilendirildiği hipotezini doğrulamaktadır. Bu aynı iletişim kalıpları aynı zamanda evlat edinilen bireylere daha fazla güven duygusu aşılamaktadır (Grotevant ve ark 2000) ve evlat edinen ebeveynleriyle aralarında güvenli bağlanma stili oluşturmaktadır. Ayrıca evlat edinilen ergenlerin ve yetişkinlerin daha güçlü psikolojik uyum göstermeleriyle de ilişkilidir (Levy Shiff 2001, Grotevant ve ark 2011). Bu açık iletişim kalıpları içinde evlat edinilen çocuklar ve ergenler daha iyi psikolojik uyum ve özsaygı göstermektedir (Brodzinsky 2006, Hawkins ve ark 2007, Neil 2009, Barbosa Ducharme ve ark. 2012).

Araştırmalar, yapısal olarak evlat edinme açıklığını gerçekleştiren evlat edinen ebeveynler ile evlat edinilen konusunda daha fazla iletişim kurduğunu ve çocuklarının kökenleri hakkındaki duyguları ve merakını daha iyi anladıklarını ve daha duyarlı olduklarını göstermektedir (Grotevant ve McRoy 1998). Bu durum evlat edinilen bireyleri biyolojik ailelerini arama konusunda cesaretlendirmiştir (Wrobel ve ark 1998). Öte yandan, Siegel (2003), açık evlat edinme sisteminde yer alan evlat edinen ebeveynlerin, çocuklarının biyolojik aileleri ile temasta bulunmasının, çocukları üzerindeki etkisinden endişe duymaya eğilimli olduklarını, ayrıca bu temasın biyolojik aile üyeleri tarafından yaşanan travmaları deneyimlediklerinde zararlı olabileceğini belirtmektedir (Young ve Neil 2004).

1.11 Evlat Edinilmenin Erken Yaşlarda Söylenmesinin Önemi

Klinik uygulayıcılar arasında, evlat edinilme durumunun ne zaman ve neden açıklanması gerektiği konusunda destekleyici birkaç görüş ve politika olmasına rağmen, açıklama ile açıklamama veya açıklamanın ne zaman yapılacağı konusunda uygulayıcılar arasında kesin bir anlaşma bulunmamaktadır.

Geçmişte, ruh sağlığı uzmanları çocuğun evlat edinilme durumunu anlayabilecek yeterliliğe sahip olduğunda bu durumun söylenmesi gerektiği savunulmakta ve evlat edinme sürecinin çocuğun büyümeye devam ettikçe konuşulması gerektiğini belirtilmektedir (Knight 1941).

Evlat edinilmiş olan bireye evlat edinilme durumunun açıklanmasında “yaş” önemlidir. Çocuklara evlat edinildikleri bilgisi verildiğinde, evlat edinme deneyimi büyüme deneyimine daha fazla entegre edilmekte ve bu durum çocuğa evlat edinme bilgisini sağlıklı ve üretken bir şekilde işleme fırsatı tanıyan bir zaman içinde kimliklerinin henüz tam olarak gelişmediği bir dönem olması sebebiyle katkı sağlamaktadır (Baden 2019). Çocukluk döneminde evlat edinme gerçeğinin öğrenilmesi, genç yaşta toplumsal damgalamalara adapte olma ve bununla baş etme fırsatını yakalayabilmektedir. Ancak evlat edinme deneyimini yetişkinlik döneminde yaşayan bireyler, damgalanma durumlarıyla baş etmeye çalışırken güven sorunu da eklenmektedir (Riley 2013). Pearl (2000) yaptığı araştırmada evlat edinilmenin erken yaşta söylenmesinin önemini vurgulamıştır.

Evlat edinme modelinde, bireyin evlat edinildiğini öğrendiği yaş aralığı önemlidir. Ülkemizde bu duruma yönelik herhangi bir araştırma tasarısı olmadığı dikkat çekmektedir. Evlat edinilme olgusu evlat edinilen bireyle paylaşılması gereken bir durumdur. Bahçıvan Saydam (2014)’a göre, evlat edinilmiş çocukların yaşadığı davranışsal ve duygusal problemler, çocuğun evlat edinildiğini öğrenme yaşı ile bağlantılıdır. Çocuğun sorunlu davranışlarının artması çocuğun evlat edinildiğini öğrendiği yaşla birlikte artış göstermektedir. Kurum aracılığıyla evlat edinme modeline başvuru yapan ailelere çocuğa, evlat edindiklerini okul öncesi dönemde söylemelerinin gerekçeleri açıklanmaktadır. Bu şekilde çocuğun, konu hakkında merak duygusunun

giderileceği belirtilmektedir. Çocuğa biyolojik ailesi ile ilgili açıklama yapmanın şekli ve zamanı konusunda farklılıklar bulunmaktadır. Önemli olan nokta çocuğun, kendisini güvende hissedebileceği bir ailede bu durumun açıklanmasıdır.

Bazı ruh sağlığı uzmanlarının görüşü ise çocuğun evlat edinme durumunu sorduğunda açıklama yapılması gerektiğine ilişkindir. Bu görüş, çocuğa sadece sorulduğunda ve hatta açıklama yapmadığında, çocuğun hayatına iki annenin ve iki babanın bilgisini yerleştirmenin bilgisi olduğunu teorisine karşıdır. Bu teori, çocuğun bir grup ebeveynin onu terk ettiğini düşünürse, evlat edinen ebeveynlerin de ikinci kez çocuğu terk edebileceği sonucuna varacağını iddia etmektedir (Macintyre 1990). Ayrıca, bir çocuk evlat edinildiği konusunda soru sorduğunda, doğruyu söylemek ve mazeret veya gerçek olmayan bilgiler eklememek önerilmektedir (Macintyre 1990). Evlat edinildiklerini üç yaşından ve daha büyük yaşlardan öğrenenlerin, evlat edinme durumlarını ne kadar süredir bildiklerine ve başa çıkma stratejilerini kullanmalarına bağlı olarak daha fazla sıkıntı ve düşük yaşam memnuniyeti bildirdiğini göstermiştir. Evlat edinilenler ayrıca iletişimsel açıklık isteğinde bulunmuş ve yararlı baş etme mekanizmalarını destekleyici ilişkiler ve biyolojik aileleri ile iletişim kurma gereksinimi olduğunu belirtmiştir (Macintyre 1990).

Yetişkinlik döneminde evlat edinildiğini öğrenen bireyler bebeklik döneminden itibaren öğrenen bireylerden daha fazla sıkıntı yaşadıklarını belirtmektedir. Ancak daha önce yapılan çalışmalar, evlat edinilme bilgisinin saklanması desteklemiştir (Brinich 1990).

Kenny (2012) yaptığı araştırmada, keşif yaşının erken olmasına bağlı olarak daha iyi psikolojik sağlamlık, daha az ciddi zihinsel bozukluk ve daha fazla yaşam memnuniyeti bildirdiğini göstermiştir. Evlat edinildiğini üç yaşından önce öğrenen kişilerin daha iyi sonuçlar bildirdiği, 3-5 yaş arası, 6-10 yaş arası ve 11-20 yaş arasında devam eden azalan bir trendin olduğunu belirtmiştir. Evlat edinilme bilgisini 21 yaşından sonra öğrenen bireylerin, 11-20 yaş arasında öğrenenlere kıyasla da psikolojik sağlamlık seviyelerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Bu durum da yetişkin bireylerin baş etme mekanizmalarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Kenny ve ark (2012), bireyin evlat edinildiğini öğrenme yaşıyla ilişkili olarak, daha erken yaşlarda evlat edinildiğini öğrenen bireylerin daha iyi psikolojik sağlamlık, daha az ciddi ruhsal bozukluk olasılığı ve daha fazla yaşam memnuniyeti bildirdiklerini belirtmiştir. Bu bulgular evlat edinildiklerini çok erken yaşlarda öğrenenlerin genel olarak daha sağlıklı sonuçlar bildirmelerinin, bireyin evlat edinildiğinin erken yaş döneminde açıklanması ve yaşam boyunca açık ve dürüst bir şekilde tartışılmasının evlat edinenlere evlat edinilme durumunu sağlıklı bir benlik duygusu ve kimlikle bütünleştirebilme şansı sunduğu hipotezini desteklemektedir.

Tüm bu açıklamalardan sonra görüldüğü üzere bir çocuğun evlat edinilme gerçeğinin hangi zaman diliminde anlatılması gerektiği konusunda ruh sağlığı uzmanlarının ve araştırmacıların anlaşmaya varabildiği net bir gerçeklik yoktur. Ancak evlat edinen bireylerin bu durumu açıklamamalarının evlat edinilen bireye daha fazla zarar vereceği konusunda bir fikir birliği bulunmaktadır (D'Amato 2010).

1.12 Geç Keşif Evlat Edinilme Deneyimleri

20. yüzyılın sonlarında evlat edinme konusunda yaygın bir öngörü olmasına rağmen, bazı araştırmacılar halen evlat edinilme durumunun çocuklara açıklanması ve bu bilginin saklanması arasındaki ikilemi tartışmaya devam etmektedir. Bu ikilem, evlat edinilme durumunun açıklanması veya açıklanmaması şeklinde ikiye ayrılmaktadır (Morgan 1997). Günümüzde evlat edinme uzmanları, evlat edinen ebeveynlerin çocuklarına evlat edinildiklerini erken yaşlarda açıklamaları gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak bazı bireyler, evlat edinildiklerini yetişkinlik dönemlerinde öğrenmekte ve bu durum oldukça dikkat çekici bir tablo sunmaktadır (Kenny ve ark 2012).

Evlat edinilme durumunun bireye çocukluk veya ergenlik döneminde açıklanmadığı ve bireyin bunu yetişkinlikte öğrendiği durumlar "geç keşif evlat edinme" olarak adlandırılmaktadır. Bu terim, Ron Morgan tarafından 1990'ların ortalarında ortaya atılmıştır (Morgan 1997). Geç keşif evlat edinilen bireyler, evlat edinilme durumunu genellikle planlanmamış bir şekilde öğrenmektedir. Bu durum, evlat edinilme sürecindeki diğer deneyimlerden farklı bir özellik taşımaktadır.

Geç keşif, bireyin DNA testiyle, bir üçüncü tarafın açıklamasıyla, aile üyelerinden

biri aracılığıyla veya başka bir tesadüfî şekilde evlat edinildiğini öğrenmesiyle ortaya çıkabilmektedir (Riley 2013). Evlat edinen ebeveynin vefatı da bu durumu öğrenmenin bir diğer yaygın yoludur. Ancak bu bilgi, bireyler için ciddi psikolojik etkiler yaratmaktadır (Baden 2019).

Bazı aileler, çocuklarına küçük yaşlarda evlat edinildiklerini açıklarken; bazıları ergenlik, yetişkinlik veya hiçbir dönemde bu bilgiyi paylaşmamaktadır. Pearl (2000), 40 evlat edinilmiş bireyle yaptığı çalışmada bu durumu incelerken; Riley (2008, 2009 ve 2013) evlat edinildiğini yetişkinlikte öğrenen 22 birey üzerinde araştırmalar yapmıştır. Baden (2019), 254 evlat edinilmiş yetişkin üzerinde yaptığı çalışmada, katılımcıların yarısının 11 yaşından sonra evlat edinildiklerini öğrendiğini, 92 kişinin ise bu bilgiyi 21 yaşından sonra edindiğini belirtmiştir. Hatta bir katılımcı, evlat edinildiğini 78 yaşında öğrenmiştir. Kenny (2012) ise 823 evlat edinilmiş bireyi incelemiş ve %11'inin 21 yaşından sonra evlat edinildiklerini öğrendiğini ortaya koymuştur.

Geç keşif evlat edinilen bireyler, evlat edinildiklerini öğrendikten sonra, bu bilginin gizlenmiş olması nedeniyle akrabalık ve güven kaybı yaşamaktadır. Bireyin kendi kimliği ve kökenine dair temel anlayışı değişmekte, bu durum ise kimlik kaybı, yas, kafa karışıklığı ve güvensizlik gibi duygusal zorluklara yol açmaktadır. Bu bireyler, kendilerine "Şimdi kimim?" sorusunu sormakta ve kökenlerine dair bildiklerinin artık doğru olmadığını anlamaktadır (Cross 2023). Geç keşif evlat edinme deneyimi yaşayan bireyler, genellikle kimlik kaybı ve güvensizlik sorunları ile karşılaşmaktadır. Kimlik arayışı ve kökenlerini bulma çabası, bireyleri içsel bir çıkmaza sürükleyebilmektedir. Sosyal destek arayışı bu süreçte önemli olsa da bu bireyler genellikle yakın çevrelerine güvenememekte ve destek mekanizmalarından yeterince yararlanamamaktadır (Cross 2023).

Bazı bireyler, evlat edinen aileleriyle fiziksel veya duygusal olarak benzerlik taşımadıklarını önceden fark ettiklerini ifade ederken, biyolojik aileleriyle bağ kurmaya çalıştıklarında onların vefat etmiş olduğunu öğrenme ihtimaliyle de karşı karşıya kalmaktadır (Pearl 2000). Bu durum, evlat edinilme sırrını koruyan kişiler yüzünden biyolojik aileleriyle yeniden bağlanma fırsatlarının ellerinden alındığını hissetmelerine neden olmaktadır. Geç keşif evlat edinme, bireyler için karmaşık ve kişisel bir deneyimdir.

Bu konudaki araştırmalar genellikle bireylerin otobiyografik anlatılarından elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

Ülkemizde evlat edinilme durumunu yetişkinlikte öğrenen bireylere yönelik yeterli araştırma bulunmamaktadır. Bu bireylerin hangi yaşlarda evlat edinildiklerini ve bu durumu nasıl öğrendiklerini ortaya koyan kapsamlı istatistiklere de ulaşamamaktadır. Kurum aracılığıyla yapılan evlat edinmelerde, dava sonuçlandığında bireyin kurumla ilişkisi kesilmektedir. Bu nedenle, bireyin evlat edinildiği bilgisinin ne zaman veya nasıl açıklandığı belirsiz kalmaktadır. Kişilerarası evlat edinme modellerinde ise bu konuda güvenilir bir istatistik bulunmamaktadır.

1.13 Geç Keşif Evlat Edinilme Deneyimini Konuşmak

Geç keşif evlat edinilme deneyimi yaşayan bireyler, bu keşif sürecinin başlangıcında öncelikle “Ben kimim?” sorusunu sorarak kimlik arayışına girmektedir. Birçok karmaşık duyguyla yüzleştikten sonra, kendilerini evlat edinen aileleriyle bu durumu konuşma ihtiyacı hissetmektedirler. Bunun yanı sıra, biyolojik ailelerini merak ederek onlarla iletişim kurmayı istemekte ve bu konuda bilgi almak için çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. Ancak bazı bireyler, biyolojik aileleri hakkında bilgi edinmeyi reddetmektedir (Riley 2013).

Evlat edinilen bireyin, evlat edinildiğini keşfetmesi durumunda, evlat edinen aileler farklı tepkiler verebilmektedir. Bazı aileler bu durumu konuşmaktan kaçınırken, bazıları net açıklamalar yaparak bireyin sorularına cevap verebilmektedir. Bununla birlikte, evlat edinilen bireyler, kendileriyle bu bilgiyi paylaşmayan aile üyelerine karşı öfke ve izolasyon duyguları yaşayabilir. Bu durum, bireylerin biyolojik aileleriyle iletişim kurmasını zorlaştırabilmektedir (Pearl 2000). Pearl'in 2000 yılında yaptığı bir araştırma, evlat edinilen bireylerin biyolojik aileleriyle iletişim kurduktan sonra, bir kısmının evlat edinen aileleriyle ilişkilerinin iyileştiğini, ancak bir kısmının da bu ilişkinin zarar gördüğünü düşündüğünü ortaya koymuştur. Ayrıca, bireylerin evlat edinen ebeveynlerine karşı sadakatsizlik duygusu hissetmesi, psikolojik zorlukların artmasına neden olabilmektedir. Araştırma katılımcılarının yarısı biyolojik aileleriyle olumlu iletişim kurduklarını, diğer yarısı ise iletişim kurmayı daha sonraki bir zamana ertelemeyi tercih

ettiklerini belirtmiştir.

Evlat edinen ebeveynlerin, çocuklarına biyolojik aileleri hakkında doğru bilgiler sunması önerilmektedir. Gerçek dışı bir tablo çizmek, bireyin kimlik arayışını zorlaştırabilir. Ancak, bazı evlat edinen ebeveynler, çocuğun bu bilgiyi öğrenmesinin, ebeveyn-çocuk ilişkisini olumsuz etkileyebileceği endişesiyle bu konuda açıklama yapmamayı tercih edebilmektedir (D'Amato 2010).

Pearl'in 2000 yılındaki çalışması, geç keşif evlat edinilme deneyimi yaşayan bireylerin bu durumu evlat edinen ebeveynleriyle paylaşma oranlarını ve tepkilerini incelemiştir. Katılımcıların:

%24'ü durumu evlat edinen ailelerine doğrudan paylaşmıştır.

%28'i evlat edinen ailelerinin, olaylara bağlı olarak bu bilgiyi kendilerine açıkladığını belirtmiştir.

%25'i evlat edinildiklerini öğrendiklerinde, evlat edinen ebeveynlerinin hayatta olmadığını ifade etmiştir.

Bireylerin bir kısmı, bu keşfi evlat edinen ebeveynlerine hemen açıklarken, diğer bir kısmı aylarca ya da yıllarca beklemeyi tercih etmiştir. Katılımcıların %22'si ise bu durumu hiçbir zaman evlat edinen ailelerine söylememiştir. Özellikle yaşlı ebeveynlere sahip bireyler, bu bilgiyi paylaşmanın onların stresle başa çıkmalarını zorlaştıracağını düşünerek açıklama yapmaktan kaçınmıştır.

Keşif anını takip eden şok evresi, bireyin sosyal çevresiyle iletişim kurmasını güçleştirmekte ve uyumsuzluk sorunlarına yol açabilmektedir. Morgan (1997), bu evrede bireylerin çevresindekilerle iletişim kurmaktan kaçındığını ve yalnızlık duygusunun arttığını belirtmiştir.

Geç keşif evlat edinilme deneyimi, bireyler için psikolojik, sosyal ve duygusal açıdan derin etkiler bırakmaktadır. Bu süreçte bireylerin yaşadığı kimlik arayışı, güven kaybı ve çevresiyle ilişkilerde yaşadığı zorluklar, destek mekanizmalarının önemini ortaya koymaktadır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları, araştırmacının konumsallığı ve özdeşünümseellik, araştırmanın modeli, araştırma ortamı, araştırma özneleri, veri oluşturma araçları ve yöntemleri, veri analizi, güvenceduyulabilirlik ve araştırmanın etik yönü ele alınmıştır.

2.1 Araştırmanın Problemi

Evlat edinme, sevgi dolu ve güvenilir bir aile ortamı sağlayarak, çocukların bakım ve korunma ihtiyaçlarını karşılayan önemli bir sosyal hizmet modelidir. Ancak evlat edinme süreci, hem çocuklar hem de evlat edinen aileler açısından farklı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Biyolojik ailenin sosyo-ekonomik yetersizlikleri, ebeveyn ayrılığı, ebeveyn vefatı, evlilik dışı birliktelikler, ebeveynin istismara uğraması veya madde bağımlılığı gibi durumlar, çocukların biyolojik aileleriyle büyümelerini olanaksız hale getirebilmektedir. Bu durumdaki çocuklar, devlet koruması altına alınarak çeşitli hizmet modellerinden faydalandırılmaktadır. Kurum tipi hizmet modeli, ev tipi hizmet modeli, koruyucu aile hizmet modeli ve evlat edinme hizmet modeli bu kapsamda sunulan başlıca hizmetlerdir.

Evlat edinme, biyolojik aileleri tarafından bakımları sağlanamayan çocuklar için toplumsal bir çözüm ve çocuk sahibi olamayan çiftler için bir seçenek olarak değerlendirilmektedir. Çocuklar açısından değerlendirildiğinde, evlat edinme, diğer hizmet modellerine göre daha olumlu sonuçlar sunmaktadır. Ancak bu süreç, hem evlat edinen ebeveynler hem de evlat edinilen çocuklar için çeşitli zorluklar barındırmaktadır. Evlat edinen ebeveynler, genellikle ihmal edilmiş ya da istismara uğramış çocuklarla bağ kurmaya çalışırken, biyolojik ebeveynlere kıyasla daha fazla ruhsal, sosyal ve davranışsal risklerle karşılaşmaktadır (Barone ve ark 2016). Bunun yanı sıra, evlat edinilen çocukların anne karnındaki koşulları, evlat edinme öncesindeki süreçleri, genetik risk faktörleri ve çevresel koşullar da çocuk-aile ilişkilerini etkileyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır (Pearl 2000).

Sosyal hizmetler alanında evlat edinme, üç temel çalışma alanını kapsamaktadır: Birincisi, çocukların biyolojik ailelerine yönelik mesleki çalışmalar; ikincisi, evlat edinmeye uygun çocukların belirlenmesi; üçüncüsü ise evlat edinilen çocukların yeni ailelerine uyum süreçlerinin desteklenmesidir. Sosyal hizmet uzmanları, çocukların evlat edinilmeden önceki ve sonraki süreçlerinde kolaylaştırıcı, güçlendirici ve arabulucu roller üstlenmektedir. Ancak Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yürütülen evlat edinme süreci, hukuksal işlemler tamamlandığında sona ermektedir. Bu nedenle, evlat edinilen bireylerin sonraki süreçleriyle ilgili düzenli bir takip yapılmamaktadır.

Ailelere, evlat edindikleri çocuğa evlat edinildiğini okul öncesi dönemde açıklamaları önerilmektedir. Ancak hukuksal sürecin tamamlanmasının ardından, ailelerin bu bilgiyi çocuklarına aktarıp aktarmadığı konusunda bilgi sahibi olunamamaktadır. Bu bilgi eksikliği, evlat edinilen bireylerin evlat edinilme gerçeği ile karşılaştıklarında deneyimledikleri sürecin, ihtiyaçların ve sorunların bilinmesini engellemektedir. Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin olduğu, evlat edinen ebeveynleri tarafından bu bilginin kendilerine söylenmediği, ancak tesadüfi bir şekilde bu gerçeğe karşılaştıkları anlaşılmaktadır (Cross 2023). Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin yaşadığı sorunlar, bu süreçte karşılaşılan eksikliklerin belirginleşmesine neden olmaktadır. Bu durum, bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasında ve destek mekanizmalarının geliştirilmesinde sosyal hizmetlerin yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır.

Evlat edinilen bireylerin, özellikle yetişkinlik çağında evlat edinildiklerini öğrenmeleri, karmaşık duygusal ve psikolojik tepkilere yol açabilmektedir. Bu durum, evlat edinilen bireylerin yaşadığı süreci etkileyen önemli bir problem alanıdır. Yetişkinlik döneminde evlat edinildiğini öğrenen bireyler genellikle kimlik, aidiyet ve güven duygusu ile ilgili sorunlar yaşamaktadır. Bu bireyler, uzun yıllar boyunca bildiklerini düşündükleri aile bağlarının aslında biyolojik temellerden yoksun olduğunu öğrenmenin şokunu yaşayabilirler. Bu durum, bireyin kendi kimliğiyle ilgili sorgulamalara yol açabilir ve bireyin kendisiyle ilgili algısını derinden etkileyebilir. Özellikle, bu tür bir bilgi ani ve hazırlıksız bir şekilde ortaya çıktığında, bireyde travmatik etkiler yaratma olasılığı daha yüksektir (Morgan 1997).

Evlat edinildiğini geç yaşta öğrenen bireyler, biyolojik ailelerine dair belirsizliklerle baş etmek durumunda kalabilmektedir. Biyolojik kökenlerine dair eksik bilgiler, aidiyet hissini zayıflatmakta ve bireyde köksüzlük hissine neden olmaktadır (Brodzinsky 2009). Ayrıca, bu bireylerin evlat edinen ailelerine karşı güven duygularında azalma veya hayal kırıklığı yaşama olasılıkları bulunmaktadır. Evlat edinme sürecinin neden kendilerinden saklandığına dair öfke, kırgınlık ve güvensizlik gibi duygular, aile içi ilişkilerin dinamiklerini olumsuz etkileyebilmektedir (Pearl 2000).

Sosyal hizmet alanında bu problem, evlat edinme süreçlerinin uzun vadeli etkilerini anlamaya ve çözüm yolları geliştirmeye yönelik bir odak noktasıdır. Evlat edinildiğini yetişkinlikte öğrenen bireylerin yaşadığı duygusal ve psikolojik zorluklara yönelik çalışmalar, bu bireylerin kimliklerini anlamlandırmalarına ve aidiyet duygularını yeniden inşa etmelerine yardımcı olabilecek sosyal destek mekanizmalarının oluşturulması açısından kritik öneme sahiptir.

Son yıllarda, sosyal hizmet literatüründe evlat edinme konusunu ele araştırmaların olduğu görülmektedir. Türkiye’de evlat edinme üzerinde yapılmış çalışmalar incelendiğinde, literatürün hukuki boyutta yoğunlaştığı (Filiz 2017, Aygün 2019, Ceylan 2022, Sağlam 2019), aynı zamanda evlat edinen ailelerin süreçleri (Çetin 2022, Oyman 2022, Zehir 2024) bireylerin evlat edinmeye karşı bakış açılarının (Yılmaz 2013) değerlendirilmesi, evlat edindirilen çocukların bağlanma stilleri ile ilgili çalışmaların (Eğlence 2021) yapıldığı görülmektedir. Fakat evlat edinildiğini yetişkinlikte öğrenen bireylerin deneyimlerinin açığa çıkarılmasıyla ilgili özellikle nitel araştırmaların eksik kaldığı gözlemlenmiştir.

Bu çerçevede araştırmanın problemi, kişilerarası ya da kurum aracılığıyla evlat edinilen ve evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin bu süreci nasıl deneyimlediğine, bireysel ortaklıklar ve farklılıklara, karşılaştıkları sorunlara, ihtiyaçlarına ve çözüm önerilerine bağlı olarak bilgi eksikliğinin olmasıdır.

2.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin deneyimlerini anlamayı, betimlemeyi ve kavramsallaştırmayı amaçlamaktadır. Bu

doğrultuda evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin perspektifinden aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin evlat edinildiğini öğrenme süreçleri nasıldır?
2. Evlat edinildiğini öğrendikten sonra bireyin evlat edinen ailesi ile ilişkileri nasıldır?
3. Evlat edinildiğini öğrendikten sonra bireyin biyolojik ailesi ile arasındaki ilişkiler nasıldır?
4. Evlat edinildiğini yetişkinlikte öğrenen bireylerin bu süreçteki gereksinimleri nelerdir?
5. Evlat edinildiğini yetişkin yaşta öğrenen bireylere yönelik ne tarz hizmetler geliştirilebilir?

2.3 Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, alanyazına üç temel katkı sunmaktadır. Öncelikle, sosyal hizmet literatür taramasında evlat edinmeye ilişkin araştırmalar olmasına karşın evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireyler dikkate alınarak bir çalışma yapılmadığı gözlemlenmiştir. Bu da bilimsel alandaki eksikliği, bu araştırmanın özgünlüğünü ve gerekliliğini ortaya koymaktadır. İkinci olarak, bu araştırma, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin süreci nasıl deneyimledikleri, sorun ve ihtiyaçlarının ortaya çıkarılması, sosyal hizmet literatüründe yer almayan bu çalışmanın derinlemesine betimlenmesi konusunda ileriki dönemlerde sosyal bilimler alanında çalışan profesyonellere ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Üçüncü olarak bu çalışmanın evlat edinilen bireylere yönelik uygulamalar açısından katkı sağlayacağı aynı zamanda kurum için de politika ve ihtiyaç değerlendirmesi açısından önemli çıktılar sağlayacağı düşünülmektedir.

2.4 Sınırlılıklar

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireyler hakkında ülkemizde yapılan bir çalışmanın olmaması ve yetişkin yaşta evlat edinilen bireylere yönelik akademik çalışmaların az olması sebebiyle araştırma sonuçlara ilişkin tartışmalarda literatür ile karşılaştırma sınırlıdır.

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler, ses kaydı alınamaması sebebiyle kağıda not tutularak hazırlanmıştır. Ancak görüşmelerde not tutulması, görüşme sürecini etkilemiş olup bu durum araştırmada sınırlılık oluşturmuştur.

2.5 Araştırmacının Konumsallığı ve Öz-düşünümsellik

Araştırma süreci içerisinde araştırmacı, alanda araştırmaya katılan kişilerle doğrudan görüşmeler yapmakta; gerektiği takdirde bu kişilerle benzer deneyimler yaşayan kişilerin deneyimlerini de dikkate alan, bu deneyimleri ve onlar sayesinde kazandığı bakış açısını verilerin çözümlenmesinde kullanan kişi konumundadır. Bu durumda araştırmacının, incelediği olgu, olay ve durumu mümkün olduğunca gerçekçi ve açık bir şekilde tanımlayabilmesi önem kazanmaktadır. Nitel araştırmanın en önemli özelliklerinden biri de araştırmaya katılan bireylerin ilgilenilen olgu ya da olayla ilgili algılarının ve deneyimlerinin ortaya konmasıdır (Tanyaş, 2014). Bu deneyimlerde konumsallık ve öz-düşünümsellik önemlidir.

Bu sebeple araştırmacının araştırmadaki konumunu belirlemek için tanımlanması gerektiği düşünülmüştür. Breen (2007)'e göre konumsallık; araştırmacının, araştırma süresince ilişki kuracağı öznelerin içeriden veya dışarıdan olması, öznelerle kuracağı ilişkinin niteliği ile ilişkilidir. Konumsallık, bir taraftan kimliklerin belirlendiği, diğer taraftan araştırmacının girdiği role ve araştırma sürecine göre şekil alan bir pozisyonu etkilemektedir (Tunç 2020).

İçeriden olan konumsallığımla, evlat edinme biriminde sosyal çalışmacı olarak çalışmam, özneleri, prosedürleri ve işleyişi bilmek verilere ulaşma konusunda zorluk yaşatmadı. Dışarıdan olan konumsallığımla ise evlat edinilen bireylerin deneyimlerini uzun süredir parçası olduğum bu sürecin içerisinde paylaşılan duygu ve düşünceleri

gözden kaçırmamaya gayret ettim. Bu sebeple araştırmacı olarak içeriden ve dışarıdan biri olmayı tercih ettim. Çünkü içeriden ya da dışarıdan konumların birini diğerine tercih etme ya da üstün kılma çabası yerine, her iki konumun da araştırmaya katabileceklerinin farkında olmanın bilgi elde etme sürecine katkı sağlayacağını düşündüm (Tunç 2020). Bu sebeple, bir araştırmacıyı tamamen içeriden ya da tamamen dışarıdan olarak tanımlamak da bir araştırma sürecini tamamlamayı mümkün kılmamaktadır.

Özdüşünümsellik ise bireyin kendisi ile ilgili farkındalık kapasitesi ya da olaylara yönelik farkındalığını kendisine yönlendirebilme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Araştırmanın objektif olarak gerçekleşmesi bağlamında düşünümsellik araştırmacının inanç, kişisel deneyim ve önyargılarının farkında olmalıdır (Berger 2013).

Hacettepe Üniversitesi sosyal hizmet bölümünden 2013 yılında mezun oldum. Lisans eğitimimden kısa bir süre sonra alanda korunma ihtiyacı olan çocuklarla çalışmaya başladım. Bu süreçlerde çocukların gözünden onları anlayabilmek için çok çaba gösterdim. Çocukların her bir ifadelerinin yaşantımı büyük derecede etkilediğini fark ettim. Çocuklar ile ilgili karar veren mekanizmanın bir parçası olmak zaman zaman beni fazlasıyla endişelendirdi. Bir yandan da yüksek lisans eğitimime başlamıştım. O süreçte hem akademinin bir parçası hem de alanın bir parçası olmak beni güçlendirmeye başlamıştı. Yaklaşık yedi yıl süresince sadece korunma ihtiyacı olan çocuklarla çalıştım. Onların korunma altına alınıp alınmaması gerektiğine ilişkin karar verici kişilerden birisiydim. Sonrasında evlat edinme biriminde çalışmaya başladım. Evlat edinme biriminde çalışmak az da olsa beni rahatlatmıştı. Çünkü artık onları korunma altına alan kişi ben değildim. Görevim, onları mutlu ve sevgi dolu sıcacık yuvalarına yerleştirmektir. Onların her şekilde mutlu olabilmelerini sağlayacaktım. Zamanla heyecanımın azaldığını gördüm. Çünkü çocukların evlat edinen aileler yanında gerçekten iyi olup olmadıklarını bilememek kaygılandırıyordu. Evlat edinme dava süreci bittiğinde çocukların denetimini sağlayabilecek bir mekanizma olmayışı beni korkutmuştu. Acaba çocuklar büyüdüklerinde “iyi ki beni ailem evlat edinmiş” diye mi yoksa “ben neden böyle bir aile yanına verilmişim” diye mi soracakları sorular beni derinden kaygılandırıyordu. Sonrasında evlat edinme birimine bireysel evlat edinme dosyalarını görmeye gelen evlat edinilmiş bireylerin olduğunu gördüm ve bu kişilerin bazılarının hikayesini çok merak

ettiğini gözlemledim. Bazıları da tepki vermeden hikayesini okuyup gitmekteydi. Not almaları için kağıt ve kalem verdiğim bireylerin çoğu not kağıdının çok az bir kısmını doldurmakta olduğunu gözlemliyordum. Onlar dosyalarını görmeden önce kurum yetkilisi olarak çocuğun hikayesini öncesinde okuyup onu olumsuz etkileyebilecek bir hikayesi yok ise dosyasını o şekilde göstermekteydim. Dosyalarını görmek isteyen bireylerin bambaşka hikayelerini okudukça tepkiler vereceğini düşünüp onların her hareketini izlemiştim. Bazılarının gözlerinden yaşlar düştüğünü, bazılarının çok öfkeli göründüklerini, bazılarının tepkisiz kaldıklarını gözlemliyordum. Evlat edinildiğini öğrenen çok fazla birey kuruma gelmekte bu kişilerden bazılarının aslında çok geç yaşlarda evlat edinildiğini öğrendiğini fark ettim. Akademinin bir parçası olmuş iken de bu kişilerin deneyimlerini merak ettim. Çok geç yaşta evlat edinildiğini öğrenmek bu bireyleri nasıl etkiliyordu? Evlat edinildiğini geç yaşta öğrenen bireylerin deneyimlerinin, sorunlarının ve ihtiyaçlarının göz ardı edildiğini düşündüm. Bu sebeple bu bireylerin araştırmanın öznesi olmasını istedim. Evlat edinildiğini geç öğrenen bireylerin dosyalarına baktığımda fark ettiğim şey çoğunun terk edildiğine ilişkindi. Bu sebeple biyolojik ailelerine ait bilgi ya da belge bulmaları çok zordu. Araştırmanın bir basamağını kurum aracılığıyla evlat edinilen bireyleri tercih ederken diğer taraftan kişilerarası evlat edinilen bireyleri sosyal medya aracılığıyla inceledim. Onların hikayelerinin farklı olduğunu düşündüm. Evlat edinildiğini geç yaşta öğrenip biyolojik ailelerine ulaşanlar vardı. Bu sebeple araştırmanın çeşitlilik arz etmesi açısından hem kurum aracılığıyla hem de kişilerarası yolla evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin deneyimlerini çalışmayı tercih ettim. Sonuç olarak, bu bireylerin hikayelerindeki ortak temaları fark ettim ve akademik olarak bu konuyu derinlemesine inceleme ihtiyacı hissettim. Yaklaşık 11 yıldır ASHB bünyesinde çocuklarla ve yetişkinlerle çalışmış olmam açıkçası bu araştırma için beni güçlendirmiştir. Çünkü görüşme tekniklerine, bireysel danışmanlığa yönelik almış olduğum eğitimlerle motivasyonum yüksek olarak bu konuyu tercih ettim.

Araştırma sürecinde beni en çok katılımcıları travmatize etmek ve kendilerini kötü hissetmelerine sebep olma düşüncesi endişelendirdi. Onları tekrar yaralamamak ve kendilerini kötü hissetmemeleri için empati kurmaya çalıştığımı düşündüm. Ayrıca araştırma sürecinde, araştırmaya katılımcı bulma konusunda zorluklar yaşadım. Çünkü konunun fazlasıyla hassas ve kırılgan olması sebebiyle bazı katılımcıların görüşmeye

katılmak istemediğini, görüşmek isteyen bazı katılımcıların ise sonrasında vazgeçtiğini gördüm.

2.6 Araştırma Modeli

Araştırma süreci, teorileri doğrulayan, çürüten veya sorgulayan verilerin toplanmasıyla gerçekleştirilen ampirik çalışmayı içerir ve bu süreç, farklı gözlemleri anlamayı ve açıklamayı mümkün kılmaktadır (May 1997). Bu araştırma nitel araştırma yöntemi kullanılarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma, belirli bir çalışma alanıyla ilgili verilerin toplandığı ve bu verilerden hareketle araştırmacının çeşitli kavramlar ve teoriler geliştirdiği indüksiyon olarak bilinen bir süreci içermektedir. Denzin ve Lincoln (2018)'e göre nitel araştırma, doğal ve yorumlayıcı bir yaklaşım olarak görülmektedir.

Nitel araştırma, araştırmaya konu olan fenomenleri doğal ortamları içerisinde kavramaya çalışarak, yorumlanmaya olanak tanınması ve anlamlandırması, bu bağlamda bu yorumlamalara ilişkin duyguların da anlaşılmasını olası hale getirmektedir (Altunışık 2007). Yin (2014)'e göre, nitel araştırma yöntemindeki ana hedef, araştırmaya katılan katılımcıların gerçekleştirilen olguya ilişkin bakış açılarını ve tecrübelerini açığa çıkarmaktır. Bu sebeple bahsedilen deneyimlerin araştırmaya olan etkisi nicel olmasından daha önemlidir. Düşünce ve duyguların da tanımlanması nitel araştırma sayesinde gerçekleşmektedir. Bu araştırmada bireylerin deneyimleri ortaya çıkacağı için nitel araştırma tercih edilmiştir.

Araştırma kapsamında, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin deneyimlerini kendi gözünden anlamının gerekliliği nitel araştırma yöntemini uygun kılmaktadır. Bununla birlikte nitel bir araştırmanın gerçekleştirilebileceği durumlar arasında o fenomene yönelik herhangi bir araştırmanın olmaması ya da konu hakkında teorinin olmaması sayılabilmektedir (Creswell 2014). Evlat edinilme deneyimini yetişkinlik döneminde keşfeden bireyler ile ilgili literatürde nitel olarak az sayıda araştırma yapıldığı görülmüştür. Yapılan araştırmalar genel olarak nicel yaklaşımla oluşturulmuştur. Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin deneyimlerini sosyal hizmet bakış açısıyla yaklaşan nitel bir çalışma gerçekleştirilmemiştir. Bu bağlamda, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin deneyimlerini daha

fazla görünür kılmak aynı zamanda daha fazla derinlik ve anlam kazanma kapasitesi sağladığı için bu araştırmada nitel çalışma yapılması uygun görülmüştür.

Bu çalışmada nitel araştırma yönteminin tekniklerinden biri olan fenomenolojik yaklaşım benimsenmiştir. Bu yaklaşım, Kocabıyık (2016)'a göre bireyin davranışlarının iyi bir şekilde analiz edilmesi amacıyla kendi gözünden algılanmakta olup bir yorumun yorumlanması anlamına gelmektedir. Deneyimlerinin öznelliğini ve anlamını ön plana çıkararak fenomenolojik yaklaşım da dert edinilen bir fenomene yönelik insanların duygu, düşünce, bakış açılarını anlamlandırma çabasıdır. Bu anlamlandırma çabası da nitel araştırma süreci içerisine dahil olarak kendine özgü özellikleri de bulunmaktadır. Fenomenolojik yaklaşım insan deneyimini çok boyutlu olarak anlama amacı gütmektedir. Olguları açıklamakta, anlayışların temel anlamlarını ve özünü betimlemektedir. (Tekindal ve Arsu 2020). Araştırmanın öznesinin yorumlayacağı etkenler, araştırmacı tarafından da yorumlanmaktadır.

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin deneyimlerini ortaya çıkarmak için görüşme tekniği olarak derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Derinlemesine görüşme yapabilmek için yarı-yapılandırılmış görüşme formu oluşturularak online ve yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Derinlemesine görüşme, araştırmaya değer konunun tüm boyutlarını içeren, açık uçlu soruların getireceği ayrıntılı cevap imkanı sunan, yüz yüze gerçekleştirilen bir bilgi toplama tekniğidir. Ritchie ve Lewis (2003)'e göre, nitel araştırmalarda derinlemesine görüşme tekniğinin fazlaca kullanılmasının sebebi, araştırılacak konu derinlemesine araştırılmak istenildiğinde ve bireylerin kendi dünyalarını yorumlayabilme fırsatı sunmaktadır.

2.7 Araştırma Ortamı

Bu bireylere ulaşmada araştırmacının evlat edinme biriminde çalışması katkı sağlamıştır. İlgili kurum izin onayı alındıktan sonra 2024 yılında dosyasını görmek isteyen bireylerin listesinden telefonla aramalar gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı belirtildikten sonra araştırmaya katılmak isteyen bireylerle yeniden iletişime geçilerek süreçler başlatılmıştır. Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylere ulaşma konusunda zaman zaman zorluklar yaşanmıştır. Katılımcılardan konunun hassasiyetinden

ve güvensizlik hissiyatı sebebiyle beş kişi görüşme talebini reddetmiştir. Üç bireyin çalışma koşullarından dolayı görüşme yapabilmek amacıyla uygun bir gün ve saat belirlenememiş ve görüşme gerçekleştirilememiştir. İlk arama gerçekleştirildiğinde bireylerin görüşmeye gönüllü katılım konusu sorulduğunda görüşme yapmayı kabul eden iki kişi, daha sonra birkaç kez aranmış, aramalara herhangi bir yanıt vermedikleri ve dönüş sağlamadıkları görülmüştür. Diğer taraftan kişilerarası evlat edinme yolu ile evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireyler için evlat edinilmiş olan bir akademisyen ile sosyal medya üzerinden iletişime geçilmiştir. Araştırmacı tarafından amaca uygun bir afiş hazırlanarak, akademisyenin sosyal medya sayfasında paylaşılmıştır. Amaca uygun olan bireyler dönüş sağlamış olup görüşme süreçleri başlatılmıştır. Görüşmesi planlanan bir kişi kendisini görüşmeye hazır hissetmemesi sebebiyle görüşmek istememiştir.

Bireylerle yapılan en kısa görüşme süresi 30 dakika en uzun yapılan görüşme süresi ise 60 dakikadır. Katılımcılarla gerçekleştirilen ilk görüşme tarihi 12.09.2024, son görüşme tarihi ise 27.11.2024'tür. Katılımcılarla yüz yüze ve online görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin yüz yüze olmasına dikkat edilmiş, 13 birey ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilebilmiş, 3 birey ile onların yüz yüze görüşmek istememeleri sebebi ile online görüşme gerçekleştirilmiştir. Online görüşmeler için Microsoft Teams programı kullanılmıştır. Online görüşmelerin tarih ve saatleri katılımcıların uygunluğuna göre planlanmıştır. Bazı katılımcılarla mesaiye öğlen arası görüşmeler gerçekleştirilirken bazı katılımcılarla akşam saatlerinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Online ve akşam görüşmek isteyen katılımcılardan bazılarının evlat edinen ebeveynlerinin olmadığı günü tercih ettikleri görülmüştür. Yüz yüze görüşmek isteyen katılımcılarla yine onların belirlediği tarih ve onların belirlediği yerlerde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze görüşmelerde katılımcılar, daha rahat bir şekilde kendilerini ifade edebilmişlerdir. İletişim kurma konusunda zorlanmamış ve çekimser davranmamışlardır. Aynı zamanda yüz yüze görüşmelerde katılımcıların duygusal yoğunluklarını daha kolay yaşayabildikleri gözlemlenmiştir. Online görüşmelerde ise bazı katılımcıların daha çekimser kaldığı, görüşmeyi sürdürme konusunda isteksiz oldukları gözlemlenmiş, duygularını açığa çıkarma konusunda ise zorlandıkları düşünülmüştür. Bu sebeple yüz yüze ve online görüşmeler arasında dinamik farklılıkların veri kalitesini etkilediği görülmüştür.

Katılımcılardan sadece bir tanesi ile onun isteği üzerine ofis ortamında görüşme gerçekleştirilmiştir. Diğer yüz yüze görüşülen katılımcıların çoğunlukla kendilerini sessiz kafe ortamında rahat hissettikleri ve bu sebeple kendilerinin isteği üzerine kendi tercih ettikleri kafelerde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların kafe gibi sosyal mekânları tercih etmeleri, daha doğal bir ortamda konuşmalarını sağlarken, mahremiyet kaygısı taşıyan bazı bireylerin ofis ortamını tercih ettiği gözlemlenmiştir.

Görüşmelerde, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ses kayıt cihazı ile görüşme yapılmaması gerektiğini belirtmesi üzerine, görüşme anında notlar alınmış, alınan notlar görüşmenin hemen sonrasında herhangi bir veri kaybına uğramaması için kağıda yazılı olarak veri haline getirilmiş ve sonrasında veriler deşifre edilmiştir. Kağıda not alınarak verilerin yazılı hale getirilmesi görüşme süresini etkilemiştir. Görüşmelerin veri kaybına uğramaması için notlar dikkatli ve özenli bir şekilde kağıda dökülmüştür.

2.8 Veri Oluşturma Araçları ve Yöntemleri

Araştırmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmesi ve derinlemesine görüşmeler yapılması sebebiyle araştırmanın amaçları doğrultusunda veri toplayabilmek amacıyla literatür ve araştırmacının evlat edinme biriminde birlikte çalıştığı sosyal çalışmacıların ve akademisyenlerin görüşleri de göz önünde bulundurularak, katılımcılar için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunu kullanarak derinlemesine görüşmeler gerçekleştirmek, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin deneyimlerini anlamaya katkı sağlamıştır. Görüşmede kaliteli veri elde edebilmek, iyi seçilmiş açık uçlu sorularla oluşturulmasına bağlıdır (Merriam 2019). Bu bağlamda form, sosyo- demografik sorular ve evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin evlat edinildiğini öğrenme süreciyle, evlat edinen ve biyolojik ailesiyle ilişkilerine yönelik süreçler ve evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireyin ihtiyaçlarının anlaşılmasına yönelik sorulardan oluşturulmuştur.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulurken güvenduyulabilirlik açısından önem arz ettiği için literatür taramasına dikkat edilmiş ve evlat edinilen aynı zamanda Ege Üniversitesinde öğretim üyesi olarak çalışan Dr. Gamze BİLİR SEYHAN'ın görüşleri

alınmıştır. 23.09.2024 tarihinde sosyal medya aracılığıyla ulaşılan bir kişiyle yüz yüze pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşmede sorulan soruların çalıştığı görülmüş ve form son haline getirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruların açık ve anlaşılır olmasına, yönlendirici, etiketleyici ya da yargılayıcı olmamasına dikkat edilmiştir. Görüşmelerden önce araştırmanın amacı ve görüşme içeriği hakkında katılımcılara bilgilendirme yapılmıştır. Bilgilendirilmiş onam formu imzalatılarak gönüllü katılımcılar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

2.9 Araştırmanın Özneleri

Araştırmada katılımcılar amaçlı örnekleme ile seçilmiştir. Amaçlı örnekleme, olasılıklı olmayan bir örnekleme türü olmakla birlikte araştırmanın amacı doğrultusunda bilgi anlamında daha zengin durumların belirlenerek derinlemesine araştırma yapılmasına imkan tanımaktadır. Bu örnekleme yönteminde araştırmacı, araştırma kriterleri temelinde kimlerden veri toplayacağını kendisi belirlemektedir. (Korkmaz 2020). Derinlik ve yoğunluk içeren nitel araştırmalarda bu örneklem yöntemi tercih edilmektedir.

Bu araştırmanın çalışma grubu seçiminde önemli kriter bireylerin yetişkinlik çağında evlat edinilme deneyimini keşfetmiş olmalarıdır. Bu sebeple bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’de kurum aracılığıyla ya da kişilerarası yolla evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen, 18-50 yaş arası bireyler oluşturmaktadır. Katılımcılar, evlat edinildiğini on sekiz yaşından sonra öğrenen bireyleri kapsamaktadır. Araştırmaya gönüllü katılmayı kabul eden on sekiz yaş üzeri ve yetmiş yaş altındaki bireylerle bu görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Çalışma grubunun büyüklüğü hakkında literatürde 5 ile 25 arasında çeşitli sayıların olduğu görülmekle (Creswell 2008, Neuman 2014, Patton 2014, Rubin 2016) birlikte nicel bir araştırma ‘miktar’ kavramına sık sık vurgu yaparken nitel araştırmanın özünde çalışma grubundaki sayıdan ziyade ‘kalite’ ve doygunluk önemlidir (Merriam 2019). Bu sebeple bu araştırmada da tekrar verilere ulaşana kadar yani araştırma doygunluğu ortaya çıkana kadar görüşmeler yapılmış ve 16 birey ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin Ankara ilinde ikamet ettikleri görülmüştür. Görüşülen 16 bireyden 10'u kurum aracılığıyla evlat edinilmiş, 6'sı ise kişiler arası evlat edinme yoluyla evlat edinilmişlerdir. Tablo 2.1'de katılımcıların demografik bilgileri yer almaktadır.

Tablo 2. 1 Araştırma Öznelerinin Sosyo-Demografik Bilgileri

Katılımcı Adı	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Eğitim	Evlat Edindiğini Öğrendiği Yaş	Evlat Edinilme Türü
K1	Erkek	43	Evli	Lise	20	Kurumdan
K2	Kadın	29	Evli	Lisans	27	Kişilerarası
K3	Kadın	44	Boşanmış	Ön Lisans	18	Kişilerarası
K4	Kadın	36	Evli	Ön Lisans	18	Kişilerarası
K5	Kadın	39	Evli	Lisans	35	Kişilerarası
K6	Kadın	24	Bekar	Lisans	22	Kurumdan
K7	Kadın	37	Evli	Lisans	19	Kurumdan
K8	Erkek	38	Bekar	Lisans	37	Kurumdan
K9	Kadın	28	Evli	Yüksek Lisans	26	Kurumdan
K10	Erkek	32	Evli	Lisans	30	Kurumdan
K11	Kadın	36	Bekar	Lisans	18	Kurumdan
K12	Erkek	42	Evli	Lise	30	Kurumdan
K13	Kadın	37	Evli	Yüksek Lisans	25	Kişilerarası
K14	Kadın	29	Evli	Lisans	18	Kurumdan
K15	Kadın	46	Boşanmış	Yüksek Lisans	38	Kişilerarası
K16	Erkek	24	Bekar	Lisans	23	Kurumdan

Araştırmaya 11 kadın, 5 erkek birey katılım sağlamıştır. Araştırmaya katılan 10 katılımcı evli, 2 katılımcı boşanmış ve 4 katılımcı bekardır. 2 katılımcının lise mezunu, 2 katılımcının ön lisans mezunu, 9 katılımcının lisans mezunu ve 3 katılımcının yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan katılımcılardan en geç 38 yaşında evlat edinildiğini en erken ise 18 yaşında evlat edinildiğini öğrenmiştir.

2.10 Veri Analizi

Verilerin analizi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın ses kaydı alınmaması gerektiğine ilişkin politikası doğrultusunda çalışmada, görüşmeler kağıda dökülerek deşifre edilmiştir. Verileri analiz edebilmek amacıyla MAXQDA Pro 2020 programı kullanılmıştır.

Araştırmada verilerin doğru bir şekilde analiz edilebilmesi amacıyla tematik analiz yöntemi tercih edilmiştir. Tematik analiz yöntemi, araştırmacının literatür temelli oluşturduğu soruların araştırma bulgularından elde edilen cevaplar üzerinden nasıl ilerleyeceğini belirlemekte ve bu şekilde verilerin kodlanmasına imkan sağlanmaktadır (Neuman 2006). Braun ve Clark (2013)' a göre tematik analiz yöntemi; ilk olarak araştırmacının veriye aşina olması, ilk kodların oluşturulması, temaların aranması, temaların gözden geçirilmesi, temaların tanımlanması ve isimlendirilmesi ve raporun hazırlanma süreçlerini beraberinde getirmektedir.

Bu araştırmada veriler deşifre edilmiş, ardından elde edilen verilen döne döne okunarak analiz süreci başlatılmıştır. İkinci aşamada kodlar oluşturulmuş ve açık kodlama yapılmıştır. İlk kodları oluştururken araştırmanın amaç sorularından yararlanılmıştır. Üçüncü aşamada bağlantılı kodlar, kategoriler ve ilişkili görülen temalar belirlenmiştir. Dördüncü ve son aşamada seçici kodlama yapılarak temalar gruplandırılarak kategoriler oluşturulmuş ve kategorilerin her biri içeriği aynalayacak şekilde oluşturulmuştur. Analiz sürecinde in vivo kodlama yönteminden yararlanılmış ve başlıklarda doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Veriler ışığında dört tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar; “Biyolojik Aile-Çocuk-Evlat Edinen Aile Üçgeni”, “Evlat Edinilmeyle Geç Yüzleşme”, “Baş Etme Yöntemleri” ve “Evlat Edinme Modeline Yönelik Görüş ve Öneriler” dir. İlk temada 4 alt tema, ikinci temada bir alt tema, üçüncü temada üç alt tema ve dördüncü temada ise iki alt tema ele alınmıştır.

Tablo 2. 2 Evlat Edinildiğini Yetişkinlik Çağında Öğrenen Bireylerin Deneyimlerine İlişkin Analiz Tablosu

Metin	Kod	Kategori	Alt Tema	Tema
<i>“Babam tanıştırdı beni biyolojik ailemle de. Dedi ki işte ‘ben onlar sayesinde evlat sevgisi tattım. Senin tanımanı istiyorum.’ Tanıyorlarmış. Çünkü görüşüyorlardı.” (K4)</i>	Tanışmak	Evlat Edinen Ailenin Biyolojik Aile ile Olan İletişime Karşı Duruşu	Öğrendik Ya Sonra	Biyolojik Aile-Çocuk-Evlat Edinen Aile Üçgeni
<i>“Bir kardeşim var mı diye merak ettim.” (K12)</i>	Kardeş Merakı	Arayış Süreci	Evlat Edinildiğini Öğrenme Süreci	Biyolojik Aile-Çocuk-Evlat Edinen Aile Üçgeni
<i>“Küçük yaşlarda söylenmeli bence. Bir ne bileyim bunun şeyi olur, animasyon filmi olur, bir çizgi filmi olur, bir şey olur, bir hikâye olur, sen kafandan uydurursun bir hikâye anlatırsın, çocuğa bunu aşıalarsın. Yavaş yavaş” (K10)</i>	Öğrenme şekli	Küçük yaşlarda söylemek	Evlat Edinildiğini Söyleme Yaşı	Evlat Edinme Modeli Hakkında Görüş ve Öneriler
<i>“Eşimle, paylaşmak iyi hissettirdi. Beni destekledi. Sonuçta paylaşmak iyi bir şey. Daha iyi olduğunu düşünüyorum.” (K9)</i>	Paylaşmak	Eş desteği	Sosyal Destek	Baş Etme Yöntemleri
<i>“Ne bileyim annemin beni doğurmamış olmasının onun benim annem olduğu gerçeğini değiştirmiyor. O benim annem yani. Çok seviyorum onları.” (K8)</i>	Doğurmamış Olmak	Evlat Edinen Aile ve Çocuk Arasındaki İlişki	Öğrendik Ya Sonra	Biyolojik Aile-Çocuk-Evlat Edinen Aile Üçgeni

2.11 Güvëndüylabilirlik

Araştırma bulgularının geçerlilik ve güvenilirlik kriterlerini karşılaması, bir çalışmanın değerini belirleyen en önemli unsurlardan biridir. Özellikle nitel araştırmalar, gerçekliğin çoklu yorumlarını temel alan bir paradigma olarak, bağlama ve yorumlayıcıya bağlı anlamlar üzerinde durmaktadır (Yin 2011, Ravitch ve Carl 2019). Bu nedenle, nitel araştırmacının amacı, araştırma sürecini sistematik bir yaklaşımla yapılandırarak elde edilen güvenilir sonuçlarla bu yorumların doğruluğunu savunmak olmalıdır.

Her türlü bilimsel araştırmada nitel, nicel veya karma- geçerlilik ve güvenilirliği sağlamak büyük önem taşımaktadır (LeCompte ve Goetz 1982). Guba (1981) nitel araştırmalarda, geçerlilik ve güvenilirlik kavramları yerine daha çok inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve doğrulanabilirlik ölçütlerden bahsetmiştir. Bu dört temel ölçüt, nitel araştırmalarda güvenilir sonuçlar elde etmenin temel taşlarını oluşturmaktadır.

Araştırmanın inandırıcılık boyutunda; inandırıcılık, araştırma bulgularının gerçeklikle uyumlu olup olmadığını ve başka bir ilgili kişi tarafından güvenilir bulunup bulunmadığını ifade etmektedir. İnandırıcılığı artırmak için Shenton (2004), uzun süreli etkileşim, sürekli gözlem, üçgenleme, akran bilgilendirmesi, olumsuz durum analizi, referans yeterliliği ve üye kontrolü gibi farklı teknikler sunmaktadır. Uzun süreli etkileşim, araştırmacının katılımcılarla derin bir bağ kurmasını, kültürlerini anlamasını ve güven inşa etmesini içermektedir. Araştırmacı, katılımcılarla geçirdiği süre boyunca onların doğal ortamını tanımakta ve bu etkileşim süreci, daha samimi ve doğru bilgi akışını sağlamaktadır. Sürekli gözlem, araştırmaya derinlik katmakta olup araştırmacının temel konulara ve anahtar olaylara odaklanmasını sağlamaktadır. Üçgenleme, birden fazla veri toplama yöntemi ve farklı veri türlerini bir araya getirerek güvenilirliği artırmayı hedeflemektedir. Görüşme ve gözlemlerden elde edilen verilerin birbiriyle uyumlu olup olmadığını değerlendirmek, bulguların sağlamlığını test etmek için etkili bir yöntemdir. Patton (2018), analizci üçgenlemesini, iki ya da daha fazla sayıda araştırmacının ya da uzmanın aynı nitel veri setini birbirlerinden bağımsız bir şekilde analiz etmesi ve elde edilen bulguların karşılaştırılması olarak açıklamaktadır. Akran bilgilendirmesi, araştırma sürecinin dışındaki bir uzman veya meslektaş tarafından projeye dair geri bildirim

alınmasını içermektedir. Araştırmacının kendi önyargılarından sıyrılmasını sağlamak için bir fırsat sunmaktadır. Olumsuz durum analizi, bir hipotezin veya bulgunun sınanmasını ve verilerle uyuşmayan durumların sorgulanmasını içermektedir. Referans yeterliliği, ham verilerin arşivlenmesi ve bu verilere dayanarak yorumların kontrol edilmesi, araştırmanın nesnelliğini ve bağlam içindeki doğruluğunu artırmaktadır. Bu yaklaşım, araştırmacının verileri yalnızca analiz etmekle kalmayıp, aynı zamanda elde edilen sonuçları bütünsel bir perspektifle ele almasını sağlamaktadır. Üye kontrolü, katılımcıların, araştırmacının yorumlarını ve analizlerini doğrulaması, verilerin geçerliliğini artırmaktadır.

Bu araştırmanın inandırıcılık boyutunda, konuya ilişkin saha gözlemi yapılmıştır. Araştırmacı evlat edinme biriminde çalışması sebebiyle katılımcılarla uzun süreli etkileşimde bulunmuş ve onları sürekli gözlemleyebilme şansı olmuştur. Aynı zamanda, araştırmacı kurum aracılığıyla evlat edinilen bireyleri araştırmaya dahil ederken araştırmanın veri türünü artırabilmek amacıyla kişiler arası yolla evlat edinilen bireyleri araştırmaya dahil etmiştir. Veri toplama aşamasında konu ile ilgili literatür taraması yapılmış, katılımcıların gönüllülük esasına göre görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye katılmak isteyen katılımcıların görüşmeyi istedikleri anda sonlandırmaları konusunda telkin verilmiştir. Katılımcılar için 16 kod ismi belirlenmiştir. Araştırmacının kendi değer ve yargılarından kaçınılarak sübjektif yorumlama yapılmamıştır. Konuya ilişkin yapılan çalışmalar incelenmiştir. Araştırmacı, katılımcılarla görüşmeleri tamamladıktan sonra verileri döne döne okumuştur. Araştırmacı kodlama yaparken kendisinin dışında dışarıdan sosyal hizmet alanında çalışan bir öğretim üyesi ve bir meslektaşı tarafından destek alınmış, kodlar defaatle okunmuştur. Kodlamaların birbiri ile uyumlu olmasına dikkat edilmiştir. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formunun geçerliği için alanda uzman bir öğretim üyesinin görüşü alınmış ve 1 katılımcı ile taslak form kullanılarak pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamanın sonucunda görüşme formuna son şekli verilmiştir. Çalışmada yer alan katılımcılara araştırmanın sebebi ve süreci ayrıntılı olarak açıklanmış, katılımcıların kimliği ise gizli tutulmuştur. Bulgularda doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Ancak katılımcıların, konunun hassas olmasından dolayı tetiklenmemesi amacıyla üye kontrolü gerçekleştirelememiştir. Araştırmada gerçekleşen bu durumlarla ilgili inandırıcılık boyutunun güvenilirlik sağladığı düşünülmüştür.

Araştırmanın aktarılabirlik boyutunda; aktarılabirlik, nitel bir araştırmada elde edilen bulguların, başka bağlamlara veya gruplara uygulanabilir olup olmadığını değerlendirmektedir. Bu ölçüt, araştırmanın kapsamlı bir şekilde raporlanmasını ve bağlamın ayrıntılı olarak tanımlanmasını gerektirmektedir. Araştırmacılar bu ölçütü sağlamak için veri toplama, analiz ve yorumlama süreçlerini detaylı olarak dökümanete etmekte ve araştırmanın amacına uygun katılımcı seçmektedir (Arslan 2022). Bu araştırmanın aktarılabirlik ölçütünde, literatür taraması dikkatli bir şekilde yapılmıştır. Araştırmanın veri toplama süreçleri, bulgular kısmına gereç ve yöntem kısmında yer verilmiştir. Katılımcıların gizliliğine önem verilmiş, onların kimliklerini belli etmeyecek şekilde anonim isimler kullanılmıştır. Bu sebeple aktarılabirlik ölçüt kriterlerinin sağlandığı düşünülmektedir.

Araştırmanın tutarlılık boyutunda; tutarlılık, araştırmanın aynı bağlamda tekrarlandığında benzer sonuçların elde edilip edilemeyeceğini ifade etmektedir. Tutarlılığı sağlamak için kullanılabilir yöntemler, araştırmanın farklı zamanlarda tekrarlanabilirliğini kontrol etme, araştırma sürecinin ayrıntılı bir şekilde kayıt altına alınarak doğruluğunun onaylanması, verilerin birden fazla araştırmacı tarafından analiz edilmesi ve bu analizler arasındaki uyumun değerlendirilmesidir. Bu araştırmanın tutarlılık ölçütünde, araştırmacı kendi değer ve yargılarını araştırmaya dahil etmemiştir. Analiz aşamasında kodlamaların birbirleri ile tutarlı olduğu düşünülmüştür. Kodlamalar defaatle okunmuş tutarlılığı sağlaması konusunda önem verilmiştir. Bu kriterlerin de tutarlılık ölçütünü sağladığı düşünülmüştür.

Araştırmanın doğrulanabilirlik boyutunda; doğrulanabilirlik, araştırma bulgularının araştırmacının önyargılarından değil, tamamen verilerden kaynaklandığını garanti etmektedir (Shenton 2004). Bu ölçüt, klasik anlamda nesnelliğin karşılığı olarak görülmektedir. Doğrulanabilirlik için araştırmacılar, araştırma sürecinin açık ve şeffaf bir şekilde belgelendirilmesi, farklı veri toplama yöntemleri kullanılarak bulguların doğrulanması, araştırmacının veri toplama ve analiz süreçlerindeki düşüncelerini yazılı olarak kaydedilmesi gibi yöntemler kullanmaktadır (Arslan 2022). Bu araştırmanın doğrulanabilirlik ölçütünde ise, gerçekleşen görüşmelere ilişkin notlar ve deşifreler saklanılmıştır. Bu çalışmaların da teyit edilebilirlik ölçütünü sağladığı düşünülmektedir.

2.12 Araştırmanın Etik Yönü

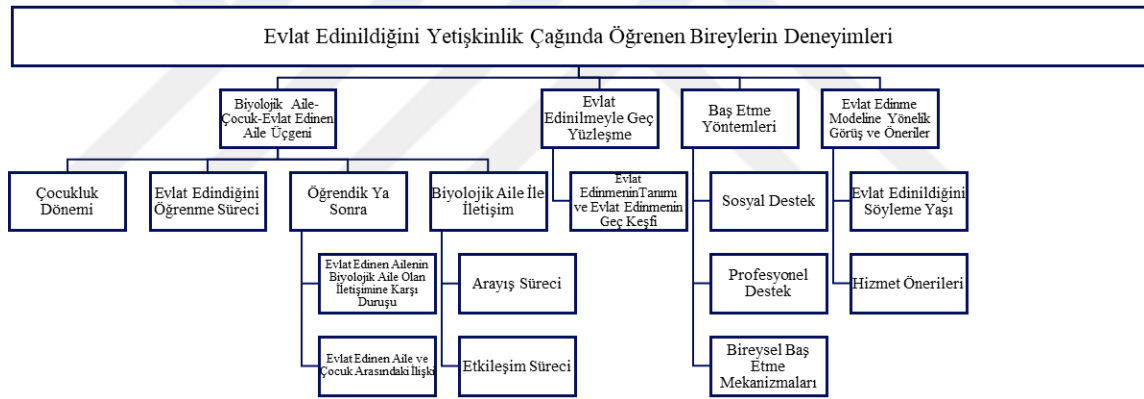
Araştırmanın bu bölümünde katılımcılarla ve araştırmacılarla ilgili etik ilkelere ve raporlama sürecine ilişkin etik ilkelere değinilmiştir. Araştırmaya katılan tüm katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu imzalatılmıştır. Bilgilendirilmiş onam formunda çalışmayla ilgili genel bilgiler yer almakta olup bu bilgiler katılımcılara sözel olarak da aktarılmıştır. Araştırmada, katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş olup katılımcılar K1, K2 ... olarak belirtilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen katılımcılarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar hiçbir şekilde görüşmeye zorlanmamış olup baskı altında hissetmeleri engellenmeye çalışılmıştır.

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için gerekli çalışmanın gerçekleştirilebilmesine olanak veren etik kurul izni 27.03.2024 tarih 2024/13 Sayılı karar ile Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan alınmıştır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 05.09.2024 tarihli kurum onayı ile kurumdaki verilerden veri toplama sürecinde faydalanılmıştır.

3. BULGULAR

Veri analizi sonucunda dört tema ortaya çıkmıştır. “Biyolojik Aile-Çocuk-Evlat Edinen Aile Üçgeni” isimli ilk tema, evlat edinilen bireyin biyolojik ailesi ve evlat edinen ailesi arasındaki karmaşık ilişki ağını ve “Evlat Edinimle Geç Yüzleşme” olan ikinci tema evlat edinilmenin geç keşfedilmesi durumunda bireyin yaşadığı süreci, “Baş Etme Yöntemleri” olan üçüncü tema evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin kullandıkları baş etme mekanizmalarını ve “Evlat Edinme Modeline Yönelik Görüş ve Öneriler” olan dördüncü tema ise evlat edinme modeline yönelik görüş ve önerileri incelemektedir. Bu bölümde dört tema ve on alt tema ele alınarak bulgular sunulmuştur.

Tablo 3. 1 Evlat Edinildiğini Yetişkinlik Çağında Öğrenen Bireylerin Deneyimleri Kod, Kategori, Alt Tema ve Tema

3.1 Biyolojik Aile-Çocuk-Evlat Edinen Aile Üçgeni

Bu ilk temada, evlat edinilen katılımcıların çocukluk dönemi, evlat edinildiğini öğrenme süreci, evlat edinilen katılımcıların evlat edinilme gerçeğini öğrendikten sonraki yaşamları ve biyolojik aile ile iletişimde süreç, olmak üzere dört alt temada ele alınmıştır.

3.1.1 Çocukluk Dönemi: “Ben ne istediysen oluyordu.”

Katılımcıların çoğu, çocukluklarını mutlu ve sevgi dolu bir ortamda geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Evlat edinen ailelerinin kendilerine karşı sevgi ve ilgili bir şekilde yaklaştıkları, bir eksiklik hissettirmedikleri ortaya çıkmıştır. Evlat edinen aileleriyle güvenli bağlanma sürecini tamamlayan katılımcıların evlat edinildikleri gerçeği ile yüzleştiklerinde, olumlu çocukluk yaşantıları sayesinde bu durumu daha kolay

kabullenebildikleri ve bu katılımcıların aileleriyle sağlıklı ilişkilerini sürdürebildiği görülmüştür.

Katılımcıların çoğunluğu, evlat edinen ailelerinin kendilerine karşı olan sevgisini ve ilgisini vurgulamışlardır.

“Şöyle, benim herhangi bir şekilde bunu davranış olarak anlamam çok mümkün değildi. Bu konuda çok şanslı bir çocuktum yani. Benim ailem nasıl bir evlat yetiştirilebilirse o şekilde kendilerinden yapabileceklerinin en iyisini vererek yaptılar. Mükemmel miydi? Tabii ki her insanın kusurları vardır. Tabii ki hata yaptıkları yerler olmuştur, ama şundan eminim yapabileceklerinin en iyisini yaptılar.” (K8)

“Yani tek çocuktum. Rahat bir çocukluk geçirdim yani. Ailem hani ne istediysen karşıladı. Lise ve üniversitede, ilkokulda vesaire. Hani eksikliğini hissetmedim yani.” (K9)

Katılımcıların çoğunluğu, aynı zamanda mutlu ve sevgi dolu bir ailede büyüklerini eklemişlerdir.

"Çocukluğum çok güzel geçti. Yani ailem bana çok düşküncü, beni çok seviyorlardı. Her istediğimi aldılar, her şeyimi yaptılar. Çok mutlu bir çocukluk geçirdim."(K4)

Katılımcıların çoğu, ilgi ve sevgi dolu ancak korumacı aileler içinde büyüdüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu tutumu ebeveynlerinin kendilerine çok düşkün olmayla ya da tek çocuk olmayla bağdaştırarak anlamlandırsalar da yıllar sonra öğrendikleri evlat edinme süreci ile “taşların yerine oturduğunu” ve bu fazla korumacı davranışın “neden” olduğunu anladıklarını aktarmışlardır.

“Yanında büyüdüğüm ailem ikisi de ilkokul mezunu. Ancak hayatımda gördüğüm en kendini geliştirmeye açık insanlar. Hayatım boyunca bu helikopter aile çeşidi var sanırım. Siz daha iyi bilirsiniz. Hep böyle bir fanus içerisindeydim. Korundum. Bir kontrol mekanizması çok fazla vardı üzerimde. Ama bunlar tabii ki şey olarak değil, kötü anlamda değil. Çok fazla iç içeydik ailemle. Özelim yoktu çok fazla aileme karşı. Olamadı da. Herhangi bir sır saklayamadım. Tabii beni dış etkenlerden korumaktı maksatları. Çünkü ben aynı şehirde yaşamışım kendi biyolojik ailemle. Yıllarca da bir görüşme, bana karşı bir arama istekleri olmuş. Birazcık da eğitim hayatım etkilenmesin. İyi bir eğitim hayatım olsun amacıyla beni hep koruma altına almış ailem ve çevremdeki herkes... Yani annem dışarıya çıkmazdı. Öyle söyleyeyim. Çünkü şey diyor hani, ben o zamanlar mesela

annem işte hiç sosyal değil. İşte bence hiç güzel değil gibi düşünürdüm. Ama şimdi düşünüyorum, hak veriyorum da. Hani dışarı çıkarsak işte biri görürse, bir şey derse. Hep bundan korkmuş yani. Yaşadığımız ilçe de çok küçük bir ilçe. Onu da anlamaya çalışıyorum.” (K2)

Bazı katılımcılar, ebeveynlerinin korumacı olmalarının yanında kendilerini çok sevmelerinden dolayı çocukluk süreçlerinde evlat edinildiklerini hiç düşünmediklerini aktarmışlardır.

“Annem çok fazla korumacıydı. Aşırı korumacıydı ve üzerime titrerdi. İnsanlara da bana dokunmalarına izin vermezdi. ‘Ona bir şey söylemeyin, ona bir şey yapamazsınız’ derdi. Orada mesela hatırladığım, dediğim şeylerden bir tanesi çocukken, yaşıtlarım yani ben kuzenlerimle yaşıt değil, kuzenlerimin çocuklarıyla yaşıttım. Yaramazlık yapıyorduk, eniştem eline sopayı alıyor, bir şey alıyor, herkes elini açıyor, herkese tatlı tatlı vuruyor. En son sırada da ben vardım ve beni geçiyordu. Enişte bana niye vurmadin? Diğer çocuklar da bana vurmuyor diye, kızıyorlardı. Ben dedim, “bana da vursun istiyorum ama vurmuyor, ben ne yapayım?” Annem, öyle bir çember oluşturmuştu. Beni bu kadar sevmeleri ve korumalarından dolayı evlat edinildiğimi çocukken hiç düşünmemiştim.” (K14)

“Öncelikle tek çocuğum. Ailem benden bir hayli yaşlıydı. Ebeveynler hep hani annem babam. Arkadaşlarımın ailesine baktığımızda herkesin böyle anneanne babaanne dede yaşındaki insanlardı. Dolayısıyla çocukluğumdan beri bu aslında bir şeydi bende. Aşırı sevgilerinden ve çok korumacı yapılarından dolayı hiç aklıma gelmeyen bir şeydi büyüme sürecinde.” (K5)

Evlat edinilen bireylerin gerçeği öğrenmemeleri için aileler taşınarak “iz kaybetmiş”lerdir. Sürekli taşınmak, hem çocuklarını hem de kendilerini korumak için bir yol olmuştur.

“Yani okul hayatım etkilenmedi ama şöyle biz ben zaten çocukluğumda sürekli ev değiştirirdik. Yani en fazla 2 yıl kalıyorduk bir adreste, sonrasında tekrar değiştiriyorduk. Çocukluğum benim hep ev taşımakla, ev değiştirmekle geçti. Hiç de anlamazdım. Hani neden acaba sürekli biz böyle ev değiştiriyoruz? Bir de hep hani kendi evleriydi ailemin. Orayı satardık, başka bir yerden ev alırlardı. Hani hep bir merak uyanırdı aslında. ‘Böyle neden biz sürekli ev taşıyoruz? Neden hep arkadaşlarımdan ayrılıyorum? Sizin yüzünüzden falan’ diye. Mesela çok ağladığımız zamanlar olmuştur ama öğrendikten sonra bunun nedeninin bu olduğunu anladım.” (K7)

“İzmir'den Ankara'ya taşınmışlar evlendikten sonra ama bence bu aileden kaçmak için taşındılar.” (K15)

Evlat edinildiğini öğrenen katılımcıların çoğu mutlu bir çocukluk geçirmiş olmasına rağmen, tam olarak açıklanamayan ancak çevrenin bakışlarından ya da kendi hislerinden kaynaklı olarak evlat edinildiklerini hissettiklerini aktarmışlardır.

"İki yıldır evlat edinildiğimi biliyorum ama tabii ki bu bütün evlat edinilenlerin hissettiği ortak şeydir. Hissediyordum, biliyordum." (K2)

"Yani şöyle bir şey söyleyebilir miyim saçma gelebilir ama insan hissediyor. Yani hani ben önceden de biliyordum sanki evlat edinildiğimi." (K4)

"Yani şöyle ki aslında çocukluğumdan beri bu benim çok sık dile getirdiğim bir şeydi. Belki ben küçükken biri söyledi ama algılayamayacağım bir yaşıydım. Yani bir şekilde bir yerde zaten biliyordum gibiydi hep." (K6)

Katılımcılardan biri önceden eşine bu öngörüsünden bahsettiğini ve öğrendiğinde ise rahatladığını görüşmemizde şu diyalogda ifade etmiştir:

Araştırmacı: *“Bu haberi ilk aldığınızda kendinizi nasıl hissettiniz?”*

K2: *“Sonunda yüklerimin bir bir kalktığını ve rahatladığımı hissettim. Çünkü bunu daha önce biliyordum, ancak ailemle hiç konuşmadık ya da hiçbir yerden duymadım. Ancak yine de biliyordum.”*

Katılımcıların anlatıları, çocukluklarının mutlu geçtiğini, korumacı ailelerde büyüdüklerini ve kendilerine normal gelmeyen şekilde taşınma öyküleri olduğunu göstermektedir. Anlatılardan ailelerinin bu tutumlarını çocukların biyolojik aileleriyle iletişim kurmasına engel olmak istemesi ve çevreleri tarafından çocuklara evlat edinilme bilgisinin verilmesini engellemesi ile anlamlandırdıkları görülmektedir.

3.1.2 Evlat Edinildiğini Öğrenme Süreci: “Çok acı çekerek öğrendim.”

Katılımcıların evlat edinildiğini öğrenme süreçleri incelendiğinde farklı öğrenme hikayeleri görülmektedir. Bazı katılımcılar resmî belgeler aracılığıyla tesadüfen öğrenirken, bazıları ise aile içinde yaşanan durumlar neticesinde ya da sosyal çevrelerindeki bireylerin söylemesiyle evlat edinildiklerini öğrenmişlerdir. Evlat edinildiğini geç yaşta öğrenen katılımcılardan yıllarca bu gerçeğin saklandığı

görülmektedir.

Tesadüfen ya da beklenmedik bir anda öğrenen katılımcılar öğrenme anlarını şu şekilde paylaşmaktadırlar:

“İşte işin kötüsü o. Ben askere gideceğim. Babamı kaybettim. Benim için çok büyük bir travma olmuştu. Neyse. Ondan sonra askere gitmek için bu belge falan alınıyor ya biliyorsunuz kaymakamlıktan. Bizim ülkemiz o kadar şaka gibi ve cahil insanlarla dolu ki. Ben sırada bekliyorum. İşte herkes sırada, arkamda da bayağı bir kalabalık. Dedim ki ‘böyle böyle ben askere gideceğim, belge alacağım.’ Bir tane amcanın biri böyle bir karakaplı defter çıkardı. Defteri açtı. İki dakika sonra kafasını kaldırdı. Bana dedi ki ‘sen evlatlıksın.’ Geri zekalı mısın? Bu bir çocuğa söylenir mi durduk yere? Ben kağıdımı alacağım, gideceğim. Sen işini yap, gönder çocuğu. Sana ne? Çocuğun evlatlık mı? Ne olduğundan? Bu senin üzerine vazife mi? Bu bir kere söylenmez.” (K1)

“Tesadüfen E-Devlet’ten vukuatlı nüfus kayıt örneği bakarken öğrendim... Başımdan aşağı kaynar sular döküldü. Hiç böyle bir şey beklemiyordum yani. Ummuyordum.” (K10)

Tesadüfi olsa da bu gerçeikle kendi çabası sonucunda yüzleşen katılımcılar da deneyimlerini şu şekilde aktarmışlardır:

“Ben haberlere bakıyordum. Şöyle bir haber görmüştüm internette. Evlat edinildiğini E-Devlet’ten öğrendi gibi bir haber görmüştüm. Öylesine girip bakmıştım. Hani nüfus kayıt örneğinden öğrenilmiş gibi bir şey oldu. Daha sonra ben de E-Devlet’e girdim. Nüfus kayıt örneği yazdım ve işte isim değişikliği olarak gözüküyordu. 97 yılında. Bunu aileme sordum da onlar da söyledi. Evlat edinildiğimi isim değişikliği olarak gördüğümde düşündüm o an zaten.” (K9)

“Babam almış nüfus kayıt örneğini depremde evleri hasar görmüştü köyde. Onun için işte hani bazı evraklar devlet tarafından belgeler istenmiş, onu da hani nüfus kayıt örnekleri falan da vardı. Ben orada ismimin bir mahkeme kararıyla değiştirildiğini okudum. O şekilde öğrendim zaten. Hatırlamıyorum. Tam olarak işte Begüm olan isim değiştirilmiştir şeklinde yazıyordu bu şekilde. Hani okuyunca anladım. Bir şeyler var ya hem bunda bir farklılık var ne alaka falan diye. O zaman çocuk o aklıyla ama direkt anlamıştım. Yani evlat edinildiğimi.” (K7)

Bazı katılımcılar ise evlat edinildiklerini çevreden öğrendiklerini aktarmışlardır.

“18 yaşındayken ben çok acı çekerek öğrendim. Kesinlikle öyle bir ıı ben sokak kedilerini çok severim. Hala evimde beslerim. Kedilere parkta mama

veriyordum. Komşu' koymayacaksın buraya mama' dedi. Ben dedim 'bunlar sokakta yaşıyor. Hani kıyamıyorum açlar falan.' 'Ya sen kimsin?' dedi. 'Annen baban belli değil'. Ya inanır mısınız? Hayatımdaki en büyük travmamdır o. 'Sen dedi p*çsin'. Ama bu kadar ağır ki. Sonra ağlayarak yukarı çıkıyorum. Anneme diyorum 'anne böyle böyle ben evlatlık mıyım?' Annem 'hayır diyor kızım ben doğurdum seni'. Tabii inkâr etti." (K3)

Katılımcılardan bazıları evlat edinen ailesi ile fiziksel görünüşlerinden dolayı benzemediklerini ve evlat edinildiğinden şüphelendiğini şöyle aktarmıştır:

"Sitedeki çocukluk arkadaşlarım vesaire çevremdeki her falan işte sen kesin evlatlıksın falan diyorlardı şeyden dolayı. Bizimkiler çok kısa anne baba. Ben 1.95'im." (K10)

Kişilerarası evlat edinme yolu ile evlat edinilen bireylerin evlat edinilme hikayelerinde ise çok çeşitli deneyimler karşımıza çıkmaktadır.

"Ebeveynlerimden 2017'de babamı, 2020'de annemi kaybettim. 2021'de evlendim. Evlendikten kısa bir süre sonra kuzenim beni aradı bizimkiler hayattayken söylemek istememiş kimse. Diğer aile büyükleri hani amca hala dayı teyze hani görece yaşlı olanlar paylaşmama konusuna çok netler. Ama kuzenim ve bir diğer kuzenim kendi aralarında konuşurken hani bu kız neden bunu bilmiyor? Aslında bilmesi gerek diyerek hani biz olsak bilmek isterdik diyerek hikayeyi anlattı kendi bildiği şekliyle." (K5)

Bir katılımcı evlat edinildiğini sosyal medya aracılığıyla öğrendiğini şöyle aktarmıştır:

"Haberi nasıl aldım? Sosyal medya yoluyla aldım açıkçası. Ben instagramda böyle gezinirken birkaç farklı isim gördüm kendi hesabımda. Ve ister istemez ilgimi çekti. Benim eşim de biz tanıştığımız ilk günden itibaren biliyormuş benim evlat edinildiğimi. Çünkü yanında büyüdüğüm babaannemle, eşimin babaannesesi çok yakın arkadaşlardı. Bu vesileyle babaannesesi ilk tanıştığımız gün, 'bilgin olsun, onun hayatı bu şekilde, ufak bir detay vereyim' diyerek söylemiş torununa. Ve eşim bu durumu bana hiçbir şekilde yansıtmadı. Ben yine instagramımda o tarz kişileri gördüğümde, şey düşündüm, 'bunlar kim acaba?' dedim. Ben tanımiyorum, düğünden sonra, yani düğünümüz oldu, düğünümüzden sonra hayatıma girdi bu tür insanlar. 'Hayatımda senin ailenin bir akrabaları mı diyorum', 'hayır' diyor. Annemlere soruyorum, 'hayır tanımiyoruz öyle insanlar' diyorlar. Ama eşim de şey diyor, 'çok fazla istersen bu olayın üzerine gitme, boşver. Kimse kim, çok rahatsızsan çıkar, gitsin' falan gibi konuşuyor. Benimki de tamamen bir hissiyat işte. Ona yok dendiği yönelme durumum oldu. Eşimle annem de biz evlenmeden önce

bir karar almışlar ve biz evlendikten sonra işte bir çocuğumuz olursa hani bu durumu ancak o şekilde söyleyebileceklerinin kararını almışlar. Kararın bozulacağından çok endişelenmiş eşim de. Böyle, isimlere ben takıntılı olduğum için. İşte altından acaba bir şey çıkar mı gibi. Ben dayanamayıp onlarla iletişime geçtim. Ben dedim ‘siz kimsiniz? Tanımak isterim sizi. Ben çünkü tanımıyorum’ dedim. Bana çat diye ben şeye ulaşmışım. Biyolojik teyzemin kızına. Gerçekleri söyledi. ‘Biz sizinle kuzenmişiz. İşte bilmiyormuşuz, tanışmıyormuşuz’ dedi. Böylelikle olay hızlandı birazcık. Ben annem ve babamdan öğrendim durumu. Söylenenler yanlış değil, doğru.” (K2)

“Babamın sakladığı, nüfusuna aldığı kağıtları yanlışlıkla buldum ve okudum. Ama ben aileme öğrendiğimi söylemedim uzunca bir süre.” (K4)

Bir katılımcı ise tanıdığı komşusunun aslında biyolojik babası olduğunu öğrenmesiyle ilgili yaşadığı süreci şu şekilde ifade etmiştir:

“Karşı komşumuzu da komşu olarak biliyordum. Hani karşıda bir komşumuz vardı. Gelip gidiyorduk. Ama yıllar sonra o komşumun babam olduğunu öğrendim. O çok acıydı benim için. Onun dışında Alanya'dan döndük çünkü babam benim duymamı istemiyordu. Yani büyüten babam evlatlık olduğumu öğrenmemi istemiyordu.” (K3)

3.1.3 Öğrendik Ya Sonra: “Bir yere ait olamıyorsun, bu çok acı bir şey”

Evlat edinilen bireyler, gerçeği öğrendiklerinde karmaşık duygular yaşayabilmektedirler. Bu duygular, kişinin yaşam deneyimlerine, kişiliğine ve içinde bulunduğu ortama göre değişiklik göstermektedir. Evlat edinildiğini öğrenen katılımcılarda şaşkınlık, üzüntü, öfke ve rahatlama gibi çeşitli duyguların ortaya çıktığı görülmektedir. Katılımcıların bu bilgiyi öğrendikten sonra aidiyet duygusunu yitirmiş oldukları, bu durumun kimlik karmaşasını da beraberinde getirdiği görülmektedir.

Bazı katılımcılar, yaşadığı kimlik ve aidiyet karmaşasını şöyle aktarmışlardır:

“Yani aslında ben kimim? Ten rengim, konuşma tarzım, zeka seviyem kime benziyor, kısacası kökenimde ne var diye merak ediyordum. Ben kime, nereye aitim? Hani biyolojik ailemin Kürt kökenli olduğunu düşünüyordum. Kürt birisiyle tanıştığım zaman heyecanlanıyordum. Onun arkadaşı oldum diye. Kürtçe öğrenmeye çalıştım, o kültürdenim diye. Sonra Kürt propagandası yapıyordum çevremdekilere. Doğudaki insanlar için olumsuz konuşan akrabalarımı tersliyordum. Doğu kültürünü öğrenmeye çok çalıştım o dönemde.” (K14)

“Ait hissetme konusunda sorun yaşıyorum. Hala sorgulama devam ediyor. Eskisi kadar yoğun değil ama yine de tam olarak bitti diyemem.” (K13)

“Bunu fiziken tarif etmem gerekirse, bir halı var, koridordasınız, uzun bir halı var, uzun ve ince bir halı var. Halının tam ortasındaiken biri o halıyı bir uçtan ayağınızın altından çekiyor ve sizi tepe taklak ediyor diyebilirim. Öyle bir his.” (K16)

Bazı katılımcılar evlat edinilme hikayesini öğrendiğinde terk edilmiş ve reddedilmişlik duygularıyla karşılaşmışlardır.

“Gerçi öğrendiğimde daha büyük bir yıkım oldu benim için. Yani doğum yaptığı hastanede terk edilmiş olarak yazıyordu doğum raporunda. ‘İnsan 9 ay karnında taşıdığı bir çocuğu doğurup nasıl hastanede bırakıp gidebilir’ diye bayağı bir şey kötü olmuştum. O yazıyı defalarca okudum belki dosyanın içerisinde.” (K7)

Katılımcılardan biri ise annesi tarafından istenmeyen bir kediyle kurduğu empatiyi şu sözlerle aktarmaktadır:

“Ben kedilerden çok hoşlanmam. Kedileri sevmem. Ama benim kız arkadaşımın bir kedisi var. O kedi de mesela en sona kalmış. Anası emzirmemiş falan dışlamış. O kedi ben de ben böyle ağlama krizi geçirdiğimde bunu öğrendiğimde ben bir ağlama krizi geçirdim. Alkolün de etkisiyle. O kediyle aramda orada bir bağ oldu mesela. Onu çok fazla seviyorum. Ondan dolayı. Mesela empati kuruyorum diyorum ki bunu da bırakmışlar, beni de bıraktılar falan.” (K16)

Evlat edinilen bireyler, evlat edinildikleri gerçeğini yetişkinlik çağında öğrendiklerinde çeşitli duygusal tepkiler yaşamışlardır. Bu tepkiler arasında şaşkınlık, üzüntü, öfke ve hatta rahatlama karşımıza çıkmıştır. Katılımcıların bu bilgiyi öğrendikten sonra ilişkilerinde güven problemi oluştuğu aktarılmıştır.

“Üzüliyorum yani. Üzücü bir şey. Ondan sonra zaten insanların hiçbirine güvenmiyorsunuz bu anneniz dahi olsa.” (K11)

“Çok yalnız hissettim. Dünyada tek başımaymışım gibi hissettim. Dedim hani aile bildiğim insanlar anne babam gerçekten anne babam değilmiş. Akrabalarımın hiçbirisi gerçekten akrabam değilmiş. İşte orada bir akrabam, bir annem, işte bir kardeşim falan var. Ama onları da tanımıyorum. Onlar da yabancı. Bu sefer böyle bir yalnızlık duygusu.” (K13)

Katılımcıların ilk öğrendiklerindeki hislerinde öfke ve kızgınlığa da sık olmasa da

rastlanmıştır. Katılımcılar kendileriyle ilgili bu gerçeğin saklanmasına karşı geçici bir öfke ve kızgınlık hissettiklerini fakat ardından konuşarak bu duygularıyla baş ettiklerini ifade etmişlerdir.

“Önce şeye tepkili oldum. Yani neden bana söylemediler? Hani ben düzgün bir çocuğum, uyumlu oldum. Hani gidecek değilim falan. Daha sonra ailemle konuştum. Zamanı kaçırdıklarını, zamanında söyleyemediklerini sonra da vazgeçtiklerini dile getirdiler.” (K10)

“Yani biraz aslında... Daha farklı hissettim. Hani yani bu insanlar aslında yabancı diye başta düşünmeye başladım. Sonra kendime böyle düşündüğüm için çok kızdım. Çünkü yani bu hayatımda bir şey değiştirmemeli diye düşündüm” (K6)

Evlat edinilme sürecini öğrenmesiyle birlikte bu öfkeye karşı bazı katılımcılar evlat edinildiklerini öğrendiklerinde bunun için mutlu olduklarını ifade etmişlerdir.

“Hayır canım öyle şey olur mu? Tam tersi daha çok sevmeniz lazım. Niye ben bana bakan insanlara kırılayım da üzüleyim? ” (K1)

Katılımcılardan biri ise kan bağının önemini evlat edinildiğini öğrendikten sonra yitirdiğini şöyle aktarmıştır:

“Yani mesela ben kan bağına çok fazla takılmışım. Bir şeyin faydası oldu. Özellikle bir şeyi yapmış olarak değil ama... ...bir filmde... ...işte şey geçiyordu hani önemli olan kan bağı değil. ...kimi ne kadar sevdiğim ve kimin tarafından ne kadar sevildiğim... ...diye bir söz geçmişti. Mesela çok etkili oldu benim için, çok dokundu bana.” (K4)

Bazı katılımcılar evlat edinildiklerini öğrendiklerinde bu durumu arkadaşlarıyla paylaştıklarını ifade etmişlerdir:

“Bu durumu arkadaşlarımla elbette paylaştım. Çünkü onlarla paylaşmak kendimi daha iyi hissettirdi. Paylaşmak güzeldir sonuçta.” (K9)

“Evlat edinildiğimi öğrendikten sonra yaptığım ilk şey çok yakın bir arkadaşım var. Onu aradım. ‘Ben evlatlık mıyım’ dedim. Onunla bunu paylaşmak o an çok iyi geldi.” (K14)

Bazı katılımcıların ise evlat edinildiğini öğrenme bilgisini sosyal çevresindeki arkadaşları ya da herhangi bir kişiyle paylaşmadıkları görülmüştür.

“Bu bilgi benim hayatımda kayda değer bir durum oluşturmadı. Bundan

dolayı yani kimseyle paylaşmak istemedim.” (K16)

“Hayatımı hiç etkilemedi. Aynı. Yani dedim ya hiç öğrendiğim an dahi yani böyle bende bir şey olmadı. Normal hayatıma devam ettim. Kimseyle de paylaşmaya ihtiyaç duymadım. Arkadaşlarım bilmezler bu durumu. Çünkü hiç kafaya takmadım bile. Hani oturup da ya ben niye evlatlık verilmişim, niye olmuşum falan hiç demedim bile hiç.” (K12)

Katılımcıların paylaşmama nedenlerinden bazılarının ise bu konunun oldukça hassas, kişisel olması ve başkalarının/toplumun tepkisinden veya damgalamasından çekinmek olduğu görülmektedir.

“Yani çevremdeki insanların %95’i bilmez evlat edinildiğimi... ..Çok fazla hani meraklı bir toplum olduğumuz için çok fazla soru soruluyor. Ben de bu sorulara pek cevap vermek istemiyorum açıkçası.” (K7)

Bazı katılımcılar için evlat edinildiğini öğrenmek hayatlarında bir değişime yol açmadığından ve buna önem vermediklerinden dolayı sosyal çevrelerindeki arkadaşları ile paylaşmamayı tercih etmiş gibi görünseler de aslında bireylerin evlat edinilme gerçeği ile yüzleşilmesinin bireyin kimliği ile ilgili bir gerçekliği içermesi sebebiyle inkar mekanizmasını kullanarak bu durumu reddettikleri görülmüştür.

Evlat Edinen Ailenin Biyolojik Aile ile Olan İletişime Karşı Duruşu: “Onlar beni kaybetme korkusu yaşıyordu.”

Bazı evlat edinen aileler, çocuğun biyolojik ailesiyle iletişim kurmasına olumlu yaklaşmış ve hatta bu iletişimi desteklemişlerdir. Bu aileler, çocuğun kökenlerini öğrenme ve biyolojik ailesiyle bağ kurma hakkına saygı duymuşlardır. Evlat edinme açıklığını gerçekleştiren bu aileler, evlat edinilen bireylerin biyolojik ebeveynleri hakkında paylaşımda bulunmuşlar bu bağlamda aileler, evlat edindikleri bireylerle sağlıklı bir şekilde iletişimlerini devam ettirmişlerdir.

“Annem çok olumlu baktı. ‘Hani gidebilirsin, görüşebilirsin. Ama hani ben görüşmem. Buna ben dahil olmak istemem’ gibi konuştu. Çünkü ‘ben buna engel olamam sen kardeşlerini de tanımak isteyebilirsin. Aileni de tanımak isteyebilirsin. Buna ben hiçbir şekilde engel olamam. dedi.” (K2)

“Babam tanıttırdı beni biyolojik ailemle de. Dedi ki işte ‘ben onlar sayesinde evlat sevgisi tattım. Senin tanımanı istiyorum.’ Tanıyorlarmış. Çünkü görüşüyorlardı.” (K4)

“Ailem çok destekçi oldu hani bu konuda. ‘Git dedi hani şey yap oğlum dedi hani araştır dedi vardır elbet dedi sende bir amcan, teyzen, halan ne bileyim bir şeyler’ dedi. ‘Gerek yok benim şu anki ailem bana yetiyor’ dedim.” (K12)

Bazı evlat edinen aileler ise çocuğun biyolojik ailesiyle iletişim kurmasına karşı çıkmışlardır. Bu aileler, genellikle çocuğu kaybetme korkusu, biyolojik ailenin çocuğa zarar verme ihtimali veya geçmişte yaşanan olumsuz deneyimler nedeniyle bu iletişimi engellemeye çalışmışlardır.

“Onlar beni kaybetme korkusu yaşıyordu. Onlar yalnızdı sonuçta. Trakyalı bir aileydi. Böyle kalabalık bir aile değildi onlar. Görüşmeme ve onlara gidip o tarafı tercih ederim diye çok korkuyorlardı. Hep kötü diyorlardı. Baba tarafına hep kötü diyorlardı.” (K3)

“Ya aslında ulaşmamı istememişlerdi. Hani böyle? Nasıl diyeyim, anlatayım size. Yani olumsuz kötü şeyler söylemişlerdi işte ‘annen hayat kadınıymış, ondan sonra işte seni yok işte Altındağ’da o Bent deresinde falan çöpün kenarına bırakmış’. Hani işte seni orada görevliler bulmuş, polise teslim etmiş, polisi almış işte hastaneye götürmüş gibi farklı şeyler anlatıp beni vazgeçirmeye çalışmışlardı.” (K4)

Bazı evlat edinen aileler ise çocuğun biyolojik ailesiyle iletişim kurma konusunda kararsız veya çekimser kalmışlar ve bu kararı çocuklara bırakmışlardır. Bu aileler, genellikle ne yapacaklarından emin değildir ve bu konuda endişeler taşımaktadırlar.

"Ya bana göre istemezdi. Kadınlar daha çok duygusal yaklaşır. Hani belki de hani işte beni bırakır mı falan şeyine. Ama şimdi yaşlarına bak, 80 yaşında. Bunu ben öğrendiğim zaman yani 20 yıl önce o 60 yaşında falandı gençti. Hiç öyle bir konu geçmedi yani. Git öğren dedi bana. Benim için bir şey fark etmez ama öğren derken böyle öğrenmesen daha iyi diyordu yani." (K1)

"Yani şimdi şöyle, onlar karşı olmadıklarını söylüyorlar ama ben onları tanıdığım için benim davranışlarımın onlarda ne etkiler bırakabileceğini ben çok iyi biliyorum. Yani onları da üzmem. Ki bu saatten sonra ben gelmişim 24 yaşına, anam çıksa ne babam çıksa ne hayatımda neyi değiştireceğim?" (K16)

Bazı katılımcıların öğrenme süreçlerini, evlat edinen ebeveynleri ile hiç paylaşmadığı, evlat edinme açıklığının gerçekleşmediği, evlat edinilen bireylerin evlat edinen aileleriyle biyolojik aileleri hakkında paylaşımda bulunmayı istediği, ancak ailelerinin bu durumu olumsuz karşılayacakları düşüncesiyle bu konunun gizli kaldığı

görülmektedir.

“Yani... Aslında hani rahat rahat konuşabilmeyi isterdim onlarla bu konuyu hiç konuşamadım. Sanki her şeyi daha rahat konuşsak. Mesela evlat edinen ailemle. Ben işte kafamdaki soruları sorsam falan. İşte ya da onlar kafalarındaki... İllaki vardır onların da korkuları, endişeleri ya da ne bileyim düşünceleri. Hani açık bir şekilde konuşsaydık belki her şey çok daha rahat olurdu, daha iyi. Üstesinden gelebilirdik diye düşünüyorum.” (K4)

“Yüzleşmedim, evet. Çünkü yüzleşirsem bir daha görüşmem onlarla. Kendimi biliyorum.” (K15)

Katılımcıların anlatıları evlat edinen ailelerin bazılarının çocuklarının biyolojik ailesiyle iletişim kurmasına saygı duyduğunu, çocuklarının geçmişlerine yönelik biyolojik ailesini tanıma hakkı olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Katılımcıların yaşları gözetildiğinde, aileler yetişkin olan çocuklarının güvenli karar vereceklerini düşünmektedirler. Bazı evlat edinen aileler ise çocuklarının biyolojik ailesi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarından dolayı çocuklarının nasıl etkileneceklerinden emin olamadıkları için bu kararda daha çekingen bir duruş sergiledikleri görülmektedir.

Evlat Edinen Aile ve Çocuk Arasındaki İlişki: “Annemin beni doğurmamış olması onun benim annem olduğu gerçeğini değiştirmiyor.”

Çocukluk döneminde evlat edinilen bireylerin aileleriyle ilişkileri olumlu ve sevgi dolu olarak tanımlanmıştır. Evlat edinildiğini öğrendikten sonra aile içi iletişim ve ilişkilerde dönemsel değişiklikler olabilmiştir. Evlat edinildiğini öğrenmenin, aile ilişkilerinde olumlu ve/ya olumsuz yönde etkileri olmuştur. Olumsuz etkiler arasında aileyle araya mesafe girmesi, güvensizlik ve öfke gibi duygular ortaya çıkmıştır. Olumlu etkiler ise aile bağlarının güçlenmesi, daha fazla anlayış ve empati geliştirme olarak görülmektedir. Bu durumda bazı ailelerin çocuklarını kaybetme korkusu yaşadığını, bazılarının ise çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını anlamaya ve desteklemeye çalıştığını gözlemlemek mümkündür. Aile içi iletişim, evlat edinme açıklığı, paylaşım ve güven, bu sürecin olumlu yönde ilerlemesinde kritik bir rol oynamaktadır.

Katılımcılar için evlat edinildiğini öğrendikten sonra aile içi iletişim ve ilişkilerde değişiklikler yaşanmış olsa da bu değişiklikler geçici süre olmuş, ardından evlat edinen

aile ile sağlıklı bir iletişim devam etmiştir. Öğrendikten sonra katılımcılar, evlat edinen ebeveynlerinin, kendilerinden kopacaklarına, çocukların biyolojik ailelerini benimseyip kendilerini reddedeceklerine ve terk edileceklerini dair endişelerini de paylaşmışlardır.

“Annem çok korktu mesela evden uzaklaşırım diye, ne bileyim, onu bırakırım diye, onu sevmem diye. Kadın çok korktu.” (K1)

Bazı katılımcıların ise küsmeye, konuşmama ya da öfkeyle yanıt verme gibi tepkiler verdiği görülmektedir.

“Öğrenince küstüm. Söylemediniz diye yani yaklaşık bir hafta falan konuşmadım. Onlarla aynı sofraya oturmam. Yemek yemedim hiç yani yanlarına gitmedim ama ondan sonrasında hani bunun bir çözüm olmadığını düşündüm.” (K7)

“Babamla ilk başta konuşmadım. Konuşmamamın sebebi de aslında... çok çok duygusal bir insan ve biz eğer şu an böyle bir şey konuşursak belki biraz daha... Farklı yaklaşır ya da yani atlatması hepimizden zor olurdu gibi düşündüğümüz için başta paylaşmak istemedim.” (K6)

Katılımcılar bu gerçeğe yüzleştikten sonra hayatlarında herhangi bir değişiklik olmadığını, aksine evlat edinen aileye karşı saygılarının arttığını ve yaptıkları bazı davranışlara anlam yükleyebildiklerini aktarmışlardır. Evlat edinen ve evlat edinilen bireylerin birbirlerine duyduğu saygı ve sevgi, ailenin diğer üyeleri tarafından desteklenmeleri, evlat edinilen bireyin benlik saygısını ortaya koymaktadır.

“Hiçbir şey değişmedi. Hatta eşim de şey dedi, ‘ben anneni babanı zaten seviyordum. Şu an daha fazla saygı duyuyorum. Seni çok güzel büyüttmüşler. Hiçbir şeylerini esirgememişler’ dedi. Ben de aynı şeyi düşünüyorum.” (K10)

“Yani bence biraz ailemle olan ilişkim bu noktada çok büyük rol oynadı benim için. Çünkü inanılmaz bağlıyız birbirimize hepimiz. Annemle aramdaki ilişki, keza babamla aramdaki ilişki hep çok yakın iki arkadaş gibiydik. O yüzden hiç kızamadım. Hatta aksine onlar için üzıldim.” (K6)

“Ne bileyim annemin beni doğurmamış olmasının onun benim annem olduğu gerçeğini değiştirmiyor. O benim annem yani. Çok seviyorum onları.” (K8)

Genellikle katılımcılar olumlu etkisinden bahsederken, bazı katılımcılar da bu gerçeği öğrendikten sonra evlat edinen ailesiyle arasının bozulduğunu ifade etmektedir:

“Ailemle aram bozuldu. Yani eskisi gibi değiliz. Bir soğukluk var aramızda. Bir güvensizlik var. Onlara karşı öfke duyuyorum. ‘Neden bana daha önce söylemediler?’ diye.” (K11)

3.1.4 Biyolojik Aile ile İletişim: “Karnında dokuz ay taşımış bir insan neden bırakır gider?”

Katılımcıların evlat edinilme sürecini öğrendikten sonra bir arayışa girdikleri, onları bulmak için çaba harcadıkları, ayrıca biyolojik ebeveynlerinin yanında kardeşlerinin de olup olmadığını merak ettikleri görülmüştür. Bazı katılımcıların arayış sonucunda biyolojik ebeveynleriyle etkileşim sağlayabildiği, bazı katılımcıların ise biyolojik ebeveynlerine ulaşamadığı görülmüştür. Ayrıca katılımcılardan bazılarının biyolojik anne-babadan ziyade kardeşleri varsa onlara ulaşmak istediği ifade edilmiştir. Bu tema altında evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin biyolojik ebeveynlerini arayış süreci ve etkileşim sürecine yer verilmiştir.

Arayış Süreci: “Yani bir kardeşim varsa tanımak isterdim.”

Katılımcılar, evlat edinildiklerini öğrendikten sonra “kayıp” sürecini yaşamışlar ve “kaybettikleri” biyolojik ailelerini merak etmiş ve araştırmak istemişlerdir. Çoğu katılımcı biyolojik ailelerine dair temel bilgileri ve özellikle kardeşleri var ise onu öğrenmek istediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların kökenlerini ve geçmişlerini öğrenerek kendi kimliklerini oluşturmak istedikleri görülmüştür. Biyolojik ailesini araştırmadan, ailesine sormadan ya da iletişime geçmeden önce bazı katılımcılar bu gerçekliği kendi içlerinde de sorgulamışlardır. Şok evresinin ardından bazıları biyolojik ailesini bulmak için arayışa geçerken, bazıları biyolojik ailesi yokmuş gibi davranmayı tercih etmiştir.

“Açıkçası dün arkadaşlarımla da konuştum bu konuyu. O kadar şaşkın kaldım ki. Evlat edinildiğimi öğrendikten uzun bir süre biyolojik ailem ile hiç görüşmedim taa ki beklemediğim bir anda gelene kadar. Benim bir dükkanım var. Dükkanıma geldiler ve hiç beklemediğim bir anda gerçekleşti bu durum. Şaşırdım. Sadece oturdum konuştum. Kendisi anlattı zaten. Benim herhangi bir şey sormama gerek kalmadı. Açıkladı durumu. Ve gitti. Ve hani ben normal hayatıma devam ettim.” (K2)

Görüşülen katılımcıların bazıları bu gerçeği öğrenmelerine rağmen biyolojik ailelerini merak etseler dahi biyolojik aileleri tarafından reddedildikleri veya terk

edilmeleri gerekçesiyle bir eyleme geçmemeyi ve onları yok saymayı tercih etmişlerdir. Katılımcılar nasıl ve neden terk edildiklerini, evlat edinildiklerini ve anne-babadan ziyade kardeşlerinin varlığını öğrenmek istediklerini aktarmışlardır.

“Ben sadece hani çocuklarımın ‘teyze ya da dayı diyebileceği bir kardeşim olup olmadığını’ merak etmiştim. Bir kardeş yanımda olmuş olsaydı çok daha farklı olurdu herşey diye düşünüyorum. Yani birçok şey içinde atmak zorunda kalıyorsunuz. Hani bir kardeş mesela, etrafımda arkadaşlarımın hani ilişkilerini, kardeş ilişkilerini gözlemliyorum. Bazen böyle hani ufacık bir sıkıntısında üzüntüsüne bile kardeşini anlatabiliyor bunu hani sonuçta kan bağı diye kan bağından dolayı. Bu yüzden arama gereği duydum, bulamayınca da zaten bıraktım peşini.” (K7)

“Ya annemin hastanede doğuma giderken kendi belirttiği isimle bir yere kadar geliyoruz. Bir yerden sonrası yok Bir kardeşim var mı? Bir amcam ne bileyim bir teyze ya da dayı ya da hala yaşayan birileri var mı? diye merak ettim.” (K12)

Bazı katılımcılar, tek çocuk olmaları sebebiyle yalnız hissettiklerini, kardeşlerinin olması durumunda kendilerini daha iyi hissedeceklerini ifade etmişlerdir.

“En azından şeyi bilseydim. En azından kardeşim var mı? Nereliler? Öğrenmiş olsaydım mutlu olurdu. Çünkü tek çocuğum, bazen yalnız hissediyorum kendimi. Yoksa görüşmek niyetim yoktu.” (K11)

“Yani bir kardeşim varsa tanımak isterdim ne yalan söyleyeyim çünkü yani tek çocuk olarak yetişmenin bazı şeyleri var. Kendi açımdan söyleyeyim. Çok yalnız olabiliyorsunuz. Sonuçta bir kardeşiniz yok. Yalnız başınıza evde oluyorsunuz. Bizimkiler beni çok fazla koruyup kolladığı için çok sokağa da bırakmazlardı. Korkarlardı. Şimdi geriye dönüp baktığımda bunu görebiliyorum. Biraz yalnız büyüdüm. Yalnızlığa biraz... Şeyim. Nasıl söylenir? Alışkınım. Ne yalan söyleyeyim? Bir kardeşim olsun isterdim.” (K8)

Her bir katılımcının evlat edinilme hikayesi farklılaşmaktadır. Kurum aracılığıyla evlat edinilen bireylerin terk bebek olmaları ve bu süreçlerin geçmiş yıllarda gerçekleşmesi sebebiyle biyolojik ailelerine ulaşamadıkları görülmüştür.

“Dosyayı gördüm, pek bir şey yazmıyor detaylı. Sadece ben şunu merak etmiştim yani olay nasıl gelişti, nasıl bulundu falan diye. Hala da kim olduklarını merak etmiyorum. Çok da umurumda değil yani. Görsem de olur, görmesem de. Hatta görmesem daha iyi. Bazı arkadaşlarla konuşuyoruz. Oğlum diyor, bak zengin falandır belki hayatın kurtulur.” (K12)

“Araştırmacı: Biyolojik annenizle tanışmadınız herhalde değil mi?”

Katılımcı 6: Yok hayır tanışmadım”

Kimi katılımcı öğrenmek istemediği için iletişim kurmasa da kimi katılımcılar iletişim kurmak için dosyalara bakmış, gerekli kurumlara müracaat etmiş, nüfus kaydındaki adreslerine gitmiş, muhtar gibi mahalleyi bilen kişiler ile iletişim kurarak biyolojik ailelerini aramışlardır. Biyolojik ailesini bulamayan birçok katılımcı, “Müge Anlı” ve “Esra Erol” gibi tv programlarına başvurmayı düşündüklerini fakat gerek çevreden gerek evlat edinen aileden gelen tepkilerle vazgeçmişlerdir.

“Bir ara şey düşündüm, Müge Anlı'ya mı çıksam acaba falan diye de... Biri muhtemelen kalp krizi geçirir oraya, çıksam diğeri... Direkt ölür. Onun için... Düşünmedim.” (K11)

“Hani bu ATV'de yayınlanan programlar var. Esra Erol şey falan. Dedi ki böyle böyle bir başvursak falan. Yok dedim. Annemle babam çok üzülür diye düşündüm.” (K1)

“Diyarbakır'da kayıtlı olduğum mahallenin muhtarını aradım, iletişime geçtim. Ancak muhtardan biyolojik aileme dair bilgi alamadım. Tanımadığını söyledi ailemi.” (K14)

Etkileşim Süreci: “Annem beni görmek istemedi.”

Biyolojik ebeveynleri tarafından tam bir reddedilme yaşayan bireylerin biyolojik ebeveynleri tarafından sevilme, şefkat ve yakınlık görmek, değerli hissetmek istemişler ancak bekledikleri tepkileri alamadıklarında ise kırgınlık, öfke, kızgınlık ve hayal kırıklığı gibi duygularla karşılaşmışlardır. Bir katılımcı bu durumu şu şekilde aktarmıştır:

“19 yaşında ilk kez ben öz annemi gördüm. Sarılmadı. ‘Benim bir hayatım var’ dedi. Zaten hep kopuktuk. Yani ben onu anne olarak hiç kabul edemedim. O da beni evlat olarak kabul edemedi. Değişik bir durum. Yani şu an yaşıyor. Görüşmüyoruz. Babamla bir kere karşılaştık. ‘Kızım dedi annenin yüzünden’. Yani herkes boşandıkları için birbirlerini suçluyorlar. Ondan sonra ‘hani ben vermek istemedim, annen bıraktı.’ Annem beni kırk günlük bırakıp gitmiş. Benden, on bir ay büyük bir abimle bırakıp gitmiş. Babam da mecbur kalıp evlatlık vermiş...Hani suçlamadım da öz annemi. Niye beni bıraktın kelimesini söylemedim. Ama içimde yaşıyorum sonra onları mesela öz babamı da bir kere gördüm ona da beni niye bıraktın demedim çünkü benden sonra bir aile kurmuş çocukları olmuş sonra kendi kendime böyle ağlama krizlerine giriyorum hani nasıl diyeyim insanları kırmamak için kendi içime kapanıp kendi kendimle hesaplaşıyorum bu da

değişik bu da çok zor bir şey hani üzülmessin onlar ama nedenini de hiç sormadığım için kendimi yıprattım hani neden yani bir çocuğa da bakabilir baba da bakabilir anne de bakabilir.” (K3)

Bazı katılımcılar, biyolojik aileleri ile tanıştıklarında kendilerine gösterilen ilgi, değer ve sevgi gibi duygularla karşılaşmışlardır. Bu katılımcıların biyolojik ebeveynleri ile iyi bir etkileşim sürecinde olduğu görülmüştür.

“Zaten annemler önceden iletişimleri varmış. Bir tanıdık vasıtasıyla beni evlat edinmişler. Annemlerin 13 yıldır çocukları olmuyormuş. Bir tane ilk yıl düşük olmuş. Ondan sonra da olmamış. Bayağı tedavi görmüş. Sonrasında bir tanıdık vasıtasıyla. Yani beni evlat ediniyorlar. Tanıdık vasıtası olduğu için de... Ablam evlendikten sonra... Eniştem... Hani şey, bana ulaşıyor. Yani daha doğrusu babama ulaşıyor. Çünkü babamın köyünü falan biliyor işte... Benim fotoğrafımı falan almış mesela ablam. Fotoğrafı büyütmüş falan. İlk gittiğimde duvarda kocaman fotoğrafım vardı. Mesela çok şaşırmıştım.” (K13)

Sadece bir katılımcının biyolojik ailesiyle görüşmeye devam ettiği görülmüştür.

“İki ailem olmasından memnunum şu an. İki ailemin olması konusunda şanslı hissediyorum. Her ikisiyle de düzenli olarak görüşüyorum. Benim evime gelirler ben onlara giderim.” (K13).

Katılımcıların çoğu biyolojik ailesiyle iletişim kurma noktasında kısıtlı bir iletişimden söz etmiştir.

“Öğrendiğimde sosyal medyadan eklemiştim. Ekleştığımız gece bir uzunca konuştuk. Sonrasında hep böyle bir yıl boyunca yazıştık. Etkileşim devam etti. Vesaire bir yılın sonunda yüz yüze görüştük. O görüşme de benim açımdan çok yazışmada olduğu gibi geçmedi. Şeyi de gördüm. Yazarak etkileşim kurmak başka ama kanlı canlı karşında görmek başka. Ancak sonrasında annem beni görmek istemedi.” (K5)

Kişilerarası evlat edinme yoluyla evlat edinilen bireyler biyolojik ailelerinden bir şekilde hikayelerini öğrenmişler, onlarla tanışmışlardır. Ancak evlat edinilen bireylerin biyolojik aileleri ile miras, terk edilmeyi kabullenememe gibi sebeplerle görüşmedikleri anlaşılmıştır.

“Biyolojik babayla da bir kere sadece konuştum. Ben senin kim olduğunu biliyorum. Ama dedim hani araya soğukluk girmesine gerek yok falan filan. Ondan sonra onunla da birazcık miras davası girdi işin içine. O yüzden tartışmalar yaşandı. O yüzden görüşmüyorum şu anda.”(K4)

“Annem beni görmek istemedi, babamla da bir kez görüştüm. Ne bileyim bugüne kadar peşime düşmemişler, ben onları ailem olarak nasıl göreyim?” (K3)

Kişilerarası evlat edinme aracılığıyla evlat edinilen bazı katılımcılar ise biyolojik kardeşlerine ulaşabilmiş, ancak kardeşleriyle farklı sebeplerden dolayı görüşmediklerini aktarmışlardır:

“Öz abimi bulmaya çalıştım ve buldum. Sonra onunla tanıştım ve bir süre görüşmeye devam ettim. Ancak sonrasında miras davaları sebebiyle kendisiyle uzun yıllardır görüşmüyorum.” (K3)

“Üç tane kardeşim var. Biri ablam, diğer ikisi de babamın ikinci evliliğinden iki erkek kardeşim var. Kim olduklarını biliyorum, tanıyorum. Görüşmüyorum. Birlikte yaşamadığınız, sosyal olarak hiçbir paylaşımda bulunmadığınız, aynı kültürde yaşamadığınız bir aileyle 30 yıl sonra, 14 yıl sonra, 18 yıl sonra asla ortak payda da buluşamıyorsunuz.” (K4)

Bir katılımcı ise biyolojik kardeşiyle nadir de olsa görüşmeye devam ettiğini belirtmiştir:

Araştırmacı: Kardeşlerinize görüşüyor musunuz peki?

Katılımcı 14 : Nadiren.

Kurum aracılığıyla evlat edinilmiş olan katılımcıların daha çok biyolojik ailelerine ulaşamamaları sebebiyle biyolojik kardeşlerini merak ettiği, kişilerarası evlat edinme yoluyla evlat edinilmiş olan katılımcıların biyolojik kardeşlerine ulaşabildikleri, ancak sağlıklı kardeş ilişkilerini sürdüremedikleri görülmüştür.

3.2 Evlat Edinilmeyle Geç Yüzleşme: “*Hani bir yalanla büyüdüm.*”

Araştırmanın ikinci temasında, evlat edinmenin tanımı ve evlat edinmenin geç keşfi alt temasına yer verilmiştir.

3.2.1 Evlat Edinmenin Tanımı ve Evlat Edinmenin Geç Keşfi: “*İyi ki diyorum evlat edinilmişim.*”

Görüşme amacıyla, katılımcıların evlat edinmeye yükledikleri anlamı anlamak amacıyla evlat edinmenin tanımı ve geç evlat edinilmenin tanımı sorulmuştur. Burada katılımcıların cevapları incelendiğinde “mağdur” ya da “kurban” kimliğinden ziyade evlat

edinilmekten ötürü memnun olduklarını aktarmaktadırlar. Her ne kadar bazı katılımcılar için süreç sancılı geçmiş olsa da duygularının olumlu şekillendiği görülmektedir. Katılımcılar, evlat edinmeye yükledikleri anlamları aşağıdaki gibi ifade etmiştir.

“Ne anlam ifade eder? Yani çok bir anlam ifade etmiyor açıkçası. Aksine farklı bir duyguyu yaşamış olmak bana güzel hissettiriyor. Bilmiyorum çoğu insana belki kötü hissettiriyordur. Ama hani bu yükü taşımak bana mutluluk veriyor açıkçası. İyi ki diyorum ben evlat edinilmişim. Belki başkası kaldıramayacaktı bunu. Psikolojik açıdan işte, fiziksel açıdan bile olsa. Bu şekilde söyleyebilirim sanırım.” (K2)

Katılımcılar, evlat edinildiklerini geç öğrenseler dahi evlat edinilmeyi şans, fırsat, sevgi gibi kavramlarla açıklamışlardır. Burada önemli olan nokta doğuranın değil büyütenin aslında gerçek ailesi olduklarını ifade etmeleridir. Katılımcıların şu anki hayatlarını en iyi şekilde bu fırsatla yaşadıklarını aktarmışlardır:

“Ya ben evlat edinilmeyi... Evlat edinme değil de ben şöyle düşünüyorum. Benim yaşamam gereken hayat buymuş aslında. Belki evlat edinilmeseydim daha kötü bir hayat yaşayabilirdim diye düşünüyorum. Çünkü şu anki ailem gerçekten on numara bir aile. Belki de Allah bunu bana daha hayırlı kıldı. Yani o insanlar benim için iyi olmayacaktı.” (K10)

Bazı katılımcılar ise bu deneyimlerini açıklarken evlat edinmeye dini bir anlam yükleyerek “en hayırlısının” bu şekilde olması gerektiğini ve bu hayatı bu aileyle yaşamanın verdiği minneti ve fedakarlıklarını dile getirmektedirler. “İyi ki bu aileye düşmüşüm” ifadesi de kendilerinin bu konuda şanslı olduklarını göstermektedir.

“Yani Allah'a şükür ki böyle bir aileye düşmüşüm. İlk başta öyle şükrediyorum. İyi ki bu aileye düşmüşüm. Bence bir şey ifade etmiyor. Hani derler ya, anne tabii ki 9 ay karnında taşır, doğurur. O ayrı bir şey de. Bence büyüten yetiştiren anne babadır.” (K12)

Katılımcılar evlat edinen ailelerin evlat edinme davranışına minnetle bakmakta ve ailelerini “iyi insanlar” olarak ifade etmektedirler. Katılımcılar, kendi çocuğunu doğuran ailelerinin yerine “yabancı” çocukları alan, yetiştiren ve büyüten ailelerine karşı büyük saygı duymaktadırlar.

“[Evlat edinmek] annem, babam, yüce insanlar olduğu anlamına geliyor. Kendi çocuğuma bakarken sabredemiyor, Onları incitmemek için. Yani değer biçemezsiniz.” (K14)

Özellikle terk bebek olan katılımcıların bu gerçeğe yüzleştiklerinde ise evlat edinen aileye kurtarıcı olarak baktıkları ve biyolojik aileleriyle kıyasladıkları da görülmektedir.

“Biri seni terk etti, ölüme bıraktı. Ama biri de seni aldı, hayata kazandırdı diyorsun.” (K16)

Bir katılımcı, evlat edinmenin ve edinilmenin çok özel bir şey olduğunu belirtmiş ve kendisini evlat edinen ailesini örnek alarak evlat edinme modeline başvurduklarını şöyle aktarmıştır:

“Ben evlat edinilmekten ötürü o kadar memnunum ki, çok özel bir şey. Ailemi çok örnek aldım. Üç tane çocuğum var yine de bir çocuğun daha yuvası olmak için evlat edinmeye başvuru yaptık.” (K4).

3.3 Baş Etme Yöntemleri

Katılımcıların yaşlarına, sosyal çevrelerine, öğrendikleri yaşa ve duygularının yoğunluğuna göre kabullenme, sosyal çevreden destek alma, profesyonel desteğe başvurma, aktiviteler yapma, kaçınma ya da zararlı davranışlara yönelme gibi çeşitli baş etme stratejileri kullandıkları görülmektedir. Bu tema altında katılımcıların evlat edinildiğini öğrendikten sonra bu durumla baş etmek için kullanmış oldukları sosyal destek, profesyonel destek ve bireysel baş etme mekanizmalarına yer verilmiştir.

3.3.1 Sosyal Destek: “Eşim ve çocuklarım her zaman bana destek oldular.”

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenmek, bireylerin hayatında önemli bir dönüm noktası olabilmekte ve bu süreçte çeşitli ihtiyaçlar, destek arayışları karşımıza çıkabilmektedir. Katılımcıların evlat edinildiklerini öğrendikten sonra her birinin kendi içinde biricikliği bulunmaktadır. Bu süreçte katılımcıların gerçeğe yüzleştikten sonra özellikle yakın çevresiyle paylaşmayı tercih etmişlerdir. Birçok katılımcı, evlat edinilme gerçeğini aileleri, eşleri veya yakın arkadaşlarıyla paylaştıklarını belirtmektedirler. Bu paylaşım, onlara duygusal destek sağlamaktadır.

Katılımcıların kendi yaşamlarındaki etkilere de odaklanmak bütüncül bakmak açısından yararlı olacaktır. Evli olan katılımcılar evlat edinildiklerini en yakını olan eşleriyle paylaşmışlardır. Katılımcıların çoğu eşlerinden olumlu geri dönüşler almış ve

duygusal olarak desteklenmişlerdir.

“Sonra işte hani duydun mu sen bir şeyler dedim. Güldü, ‘evlat mı edinilmişsin’ dedi. Bir banyoya gittim, bir ağlama turu. ‘Dokunma bana’ diye sonra döndüm işte konuştuk vesaire ama yani hani kimsenin de aslında çok şaşırdığı bir şey olmadı benim hakkımda. Herhalde en çok şaşırmadığımı düşünsem de şaşıran ben oldum. Çünkü arkadaşlarım için de eşim için de hani bu kadar yaş farkı var. Hani bu anormal bir durum. O yılları da düşününce şimdi herkes kırklı yaşlarında anne baba olabiliyor. O yıllar için ben ekstrem bir durum. Dolayısıyla herkesin bir aklından geçen bir şey bu. Eşim biraz daha böyle çekimser kaldı çünkü hani. Yaşanan çok özel özgün bir şey var. Hani yorumda bulunsa belki bana kötü hissettireceğini düşünüyor. Bir de onun bakışı daha farklıydı mesela ben merak ettim. Asıl kişilerin hikayesini duymak bilmek istedim. O ilk etapta ‘ben olsam hiçbir şey bilmek istemezdim’ dedi.” (K5)

“Eşim ve çocuklarım yani eşim her zaman destek oldu bana... ..En büyük destekçim eşimle çocuklarım oldu” (K6)

Bazı katılımcıların eşleri, biyolojik ebeveynlerini bulmaları konusunda katılımcılara önerilerde bulunmuşlardır.

“Aslında eşim çok ısrar etti bana bunu. Hani bu ATV’de yayınlanan programlar var. Esra Erol şey falan. Dedi ki ‘böyle böyle bir başvursak falan’. ‘Ya gerek yok.’ dedim ben. Hani ‘ben merak etmiyorum programa falan çıkmam, başvurmam, E-Devlet’ten yazayım’ bir dedim. Yazdıktan sonra dedim ‘onlar bana cevap gönderirse bakarız falan’. İşte E-Devlet’e başvuru yaptım. Sonra bana tekrar dönüş yaptılar telefonla. ‘Hani bu bilgileri E-Devlet üzerinden veremiyoruz. Siz bulunduğunuz ildeki Aile Sosyal Hizmetler Müdürlüğü’ne bir dilekçe yazın’ dedi.” (K12)

Katılımcılar evlat edindiklerini öğrendiklerinde bu durumu aileleri ya da sosyal çevreleriyle paylaşmışlardır. Özellikle evli olan katılımcıların eşlerinden destek görseler de bu durumu sorgulayanların olduğu görülmüştür. Buna ek olarak katılımcıların iş yaşamında herhangi bir sorun yaşamadıkları görülmüştür.

“Yani şöyle, eşim ‘sen daha önce biliyor muydun?’ falan filan diye biraz sıkıntı yarattı. Nasıl bilmezsin bu yaşına kadar? falan filan gibi. Sonradan o da benim bilmediğime herhalde inandı yani. İnanmasa da onu düşünecek şekilde değilim yani şu an. İş hayatımı falan etkilemedi ya. Etkileyecek bir şey değil böyle bir şey. Yani sosyal hayatımı, iş hayatımı, şunu bunu etkileyecek bir şey. Bu sadece şunu etkiler. Evlatlık olduğunu öğrenen bir kişinin aile yapısını etkiler. Onun dışında sosyal hayatını, iş hayatını falan etkilenmez. Sadece aile yapısını etkiler.” (K10)

Katılımcıların, evlat edinilme gerçeğini sosyal çevreleriyle paylaşmanın bu süreçte kendilerini iyi hissettirdiği görülmüştür.

“Eşimle, arkadaşlarımla paylaşmak iyi hissettirdi. Sonuçta paylaşmak iyi bir şey. Daha iyi olduğunu düşünüyorum.” (K9)

“Ben hani şey çok böyle arkadaşlarımla hiçbir şeyimi saklayan da biri değilim herkes zaten. Yani birlikte çözdük zaten. Ne yapalım? Hani kimisi diyor ki ‘uğraşma, ne güzel bakmışlar daha ne istiyorsun işte!. Bence her şey doğurmak değil. Hepsini bunu söyledim ona. Onunla paylaşmak iyi geldi bana.”(K15)

3.3.2 Profesyonel Destek: “Benim açımdan işe yarıyor.”

Bazı katılımcılar, evlat edinilme gerçeğinin yarattığı duygusal etkiyle başa çıkmak için profesyonel destek aldıklarını belirtmişlerdir.

“Psikolojik destek, 2015'te büyüten annem vefat etmeden önce intihara kalkıştım. O ara çok ağır bir dönem yaşıyordum. O zaman destek almaya başladım.” (K3)

“Hala alıyorum ama nadiren. Hani ayda bir, iki ayda bir. Böyle aklıma gelirse ya da hani çok dediğim gibi beni derinden etkilemediği için. Bunu psikologla da konuşurken karar verdik.” (K2)

Bazı katılımcılar, evlat edinildiklerini öğrendikten sonra yaşadıkları duygusal sorunlarla başa çıkmak için psikiyatrik ilaç tedavisi gördüklerini ifade etmişlerdir.

“Şu an zaten şey kullanıyorum ben, askerden sonra... Yaptığım işten dolayı da biraz agresif olmuştum. Babamı kaybedince başladı bu. Normal şey. Antidepresan alıyorum. 20 yıldır falan alıyorum zaten.” (K1)

“Şu an ilaç kullanıyorum. Benim açımdan işe yarıyor.” (K14)

3.3.3 Bireysel Baş Etme Mekanizmaları: “Annemin yapma dediği ne varsa yapıyordum.”

Katılımcılar, evlat edinilme gerçeğiyle yüzleşmek yerine kaçınma yolunu tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

“Bununla başa çıkamadım ben daha içine kapandım. O dönem arkadaşım da yoktu. Ben akabinde hemen evlilik yaptım. Kaçış yaptım.” (K4)

“Biraz içe kapanmayı tercih ediyorum.” (K15)

“Daha çok içime kapandım... ..arkadaşım da yoktu.” (K3)

Evlat edinildiklerini öğrendikten sonra bazı katılımcılar ise pişmanlıklarını da ekleyerek olumsuz davranışlar sergilediklerini ifade etmişlerdir.

“Askerde birini dövdüm. Son 40 gün kala çocuğun gözü falan patladı. Başım bu derde girdi. Mahkemeyle falan uğraştım.” (K1)

“Annemin yapma dediği ne varsa yapıyordum.” (K14)

Bazı katılımcılar, evlat edinilme gerçeğini kabullenerek bu durumla başa çıktıklarını belirtmişlerdir.

“Ya ben çok kafama takmadım, detaylı da konuşmadım. Kimin doğurduğu önemli değil. İşte problem değil. Bana bakan o sonuçta. Gerisi beni pek ilgilendirmiyor.” (K10)

Katılımcılar, evlat edinilme gerçeğiyle başa çıkmak için kendilerine yöneldiklerini, hobilerine veya kişisel gelişimlerine odaklandıklarını belirtmişlerdir.

“Puzzle yapıp, o anda sevdiğim birkaç program vardı. Mesela YouTube'da falan onları açıp dinleyerek puzzle yapıyordum. Kafamızı susturabiliyorsunuz, puzzle'a odaklanıyorsunuz.” (K4)

“Yani, sanırım okuduğum kitaplar. Yani biraz böyle psikolojik okumalar yapmayı da severim. Onlar daha stabil durmamı sağladı.” (K4)

“Kendi işime odaklanmak, kendi başarıma odaklanmak, kendime odaklanmak. Öyle söyleyeyim. Bana çok iyi geldi.” (K2)

Katılımcılar öğrendikten sonra başa çıkmak için kendisiyle ilgili yeni kararlar aldığını ifade etmişlerdir.

“Hiç çalışmamıştım o zamana kadar hayatımda. İşte artık çalışmaya başlamalıyım. İşte kendi paramı kazanayım. Para isteyemem gibi bir düşünceye büründüm. Yani çok kısa böyle bir hayatımdan birkaç haftalık bir çalışma geçti.” (K6)

Katılımcıların anlatıları kabullenme, destek arama, psikolojik destek ve ilaç desteği gibi bireyi güçlendiren yöntemlerin yanı sıra kaçınma ve olumsuz davranışlar gibi olumsuz baş etme yöntemleri kullandıklarını göstermektedir. Ayrıca bazı katılımcıların

kendilerine yönelerek veya deneyimlerini paylaşarak da bu durumla başa çıkmaya görülmüştür.

3.4 Evlat Edinme Modeline Yönelik Görüş ve Öneriler

Bu tema altında evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin evlat edinilme bilgisinin ne zaman verilmesi gerektiği ve evlat edinme modeline yönelik görüş ve önerilere yer verilmiştir.

3.4.1 Evlat Edinildiğini Söyleme Yaşı: “*Keşke hiç bilmeseydim.*”

Araştırma kapsamında görüşme yönergesinde evlat edinmenin ne zaman söylenmesine yönelik bir soru bulunmaktadır. Bu sorunun amacı katılımcıların deneyimlerinden hareketle evlat edinildiklerini ne zaman öğrenmek istediklerini de anlamaktır. Evlat edinilmenin çocuğa ne zaman söylenmesi gerektiği konusunda farklı görüşler öne sürülmüştür. Bu görüşler erken yaşta söylemek, ergenlikte söylemek, yetişkinlikte söylemek ya da hiç söylememek olarak çeşitlilik göstermiştir.

Bazı katılımcılar, evlat edinilme gerçeğinin bireye erken yaşta, mümkünse 5 yaşından önce söylenmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre, erken yaşta öğrenen birey, bu gerçeği daha kolay kabullenebilmekte ve kimlik bunalımı yaşama olasılığı azaltabilmektedir. Ayrıca, özellikle küçük bölgelerde büyüyen bireyin, çevreden duyacağı olumsuz yorumlardan etkilenme riskini azaltacağı da paylaşılmıştır. Bu kişiler, toplumda ‘evlatlık’ olarak etiketlenme ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu nedenle bu gerçeğin erken yaşta söylenmesi önerileri de aktarılmıştır.

*“Bence daha erken söylenmeli. Bence çevresel faktörler ortadan kaldırılabilir. Çünkü çevrenizi değiştiremiyorsunuz ister istemez. Herkesin elinde bir imkânı yok. Yani ‘evlat edindik burayı değiştirelim, başka bir şehirde yaşayalım’ imkânı yok. Ve Türk toplumunda maalesef adlandırılırken şey olarak adlandırılıyorsunuz. İşte **’nın evlatlığı mısın sen gibisinden bir adlandırma yaşıyorsunuz. O yüzden daha küçük yaşta öğrendiği takdirde bence o da kendini daha iyi hazırlayabilir. Ya da ne bileyim birisinden duyduğu zaman bu kadar büyük bir acı yaşamaz. Daha küçük yaşta böyle yavaş yavaş belki bir pedagog yardımıyla söylenmesi daha doğru olur diye düşünüyorum.” (K4)*

"Küçük yaşlarda söylenmeli bence. Bir ne bileyim bunun şeyi olur, animasyon filmi olur, bir çizgi filmi olur, bir şey olur, bir hikâye olur, sen

kafandan uydurursun bir hikâye anlatırsın, çocuğa bunu aşıalarsın. Yavaş yavaş” (K10)

Bazı katılımcılar ise ergenlik döneminin kimlik arayışının yoğun olduğu bir dönem olduğundan bu dönemde evlat edinildiğini öğrenmenin çocuğa daha fazla zarar verebileceğini düşünmektedir. Özellikle evlat edinildiğini ergenlik döneminin sonu olan 18 yaşında öğrenen katılımcıların bu dönemi iyi atlatamadıklarını ve bunun doğru bir zaman olmayıp kişiyi yanlış davranışlara yönlendirme riski olduğunun da altını çizmektedirler.

“Yani bir kere hani böyle 5-6 yaşlarında bilmiyorsak ergenlikte bilmenin daha fazla olduğunu düşünüyorum Ergenlik kıyasla yetişkinlikte öğrenmek aslında biraz daha iyi, hayata karşı bir duruşun var.” (K5)

“Şimdi bunu ya erken yaşta söylemek küçükken, 7 mi 8 mi artık? Onun şeyi, pedagoglar nasıl bir şey yapıyorsa. Yani ergenlik çağında öğrenmek çok kötü.” (K1)

“Böyle bayağı bir ikilemde kaldım ama daha küçük yaşta ya da o yaşla biraz daha büyük bir yaşta mesela 20li yaşlarımda öğrenmiş olsaydım. Yani daha olgun karşılayabilirdim.” (K7)

Bazı katılımcılar ise yetişkinlik döneminde evlat edinilme bilgisini öğrenmek yerine ergenlik döneminde öğrenmenin daha iyi olabileceğini aktarmıştır:

“Hani belki 15-16 yaşında 17 yaşında söyleselerdi daha iyi bir kafaya bürünebilirdim.”(K10)

Bazı katılımcılar, çocuğun yetişkinlik döneminde evlat edinildiğini öğrenmesinin daha doğru olduğunu savunmaktadırlar. Katılımcılar, yetişkin bireylerin bu gerçeği daha olgun bir şekilde karşılayabildiğini ve hayatını bu bilgiye göre yeniden düzenleyebilme imkânı olduğunu aktarmaktadırlar. Katılımcılar evlat edindiklerini yetişkinlikte öğrendiklerinden hayatlarının gidişatını çok değiştirmeden devam ettiklerini ve büyük tepkiler vermediklerini aktarmışlardır.

“Olgunlukla çok alakalı. Dünyaya o bakışla, sonuçta kendini onların yerine koyabilmek için belli bir yaşa gelmiş olman gerekiyor ki belli bir yaştan sonra bence kesinlikle bu durumu kötü karşılayacağını zannetmiyorum yani insanların.” (K8)

“Olumlu yönleri şu, bence olgunlukla karşılıyorsun. Daha sakın bir şekilde

hareket ediyorsun. Fevri davranmıyorsun çevrene, ailene ve kendine karşı.” (K9)

“Yani bir şey, evlatlık alan anne baba var ya, onun da bir ilişkilerini etkiler. Onun dışında evlatlık olduğunu öğrenen bir kişinin hiçbir şey etkilenmez yani. Etkilenmemeli yani. Bu yaşta birinin. Ama küçük olsaydım, yani belki alkolik olurum şu an bunu öğrendiğimde. Ne bileyim kendimi saçma sapan şeylere verebilirdim yani. Bir tanıdığımızın tanıdığı var mesela, evden kaçmış çocuk. Hani binmiş herhangi bir otobüse basmış gitmiş mesela 18-19 yaşında öğrenince.” (K10)

Katılımcıların görüşleri, evlat edinme gerçeğinin çocuğa ne zaman söylenmesi gerektiği konusunda net bir fikir birliği olmadığı görülmektedir. Bu karar, çocuğun büyüdüğü aileye ve çevresine göre değişiklik gösterdiği aktarılmaktadır. Bu süreçte önemli olan çocuğun nasıl, ne zaman ve kimden öğrenmesidir.

“Bence aileyi bilinçlendirmek açıdan, kendi yaşadığım için söylüyorum. Yapıyorsunuzdur muhtemelen ama hani ne zaman çocuğa gerçeği söylenmeli? Kim ne kadarını bilmeli? İşte atıyorum ileride o bireyin çocuğu olduğunda o gerçek söylenmeli mi? Bence bununla ilgili bilgilendirilmeleri gerekiyor. Ben onu yaşamak isterdim. Ben daha önce bilmek isterdim. Çünkü bir anda bilince bütün gerçek sandığınız şeylerin yalan olduğunu öğrenmek, onunla yüzleşmek çok zor.” (K15)

Bazı katılımcılar ise evlat edinilme gerçeğinin çocuğa hiç söylenmemesi gerektiğini düşünmektedir. Katılımcılar, bu bilginin gereksiz bir bilgi olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca öğrenilen bu bilgi ile evlat edinilen aile ile çocuklar arasındaki bağları zedeleyebilme riski olduğunu da paylaşmaktadırlar.

“Öğrenmesine gerek yok bence. Gerçekten gerek yok. Böyle bir bilgiye gerek yok. Bu sadece öğrenildiği zaman bazı insanlar da belki yeterince olgunlaşmadıysa öfke yaratabilir. ...ya da kendini üstte şey gibi hissetme... O yuvaya ait değilmiş gibi hissetme gibi duygular yaratabilir. Yeterince olgunlaşmadıysa o farklı bir pencereden bakabilir. Onun dışında olumlu bir şey göremiyorum ben bu konu hakkında. Yani bunu öğrenme hakkında olumlu bir şey göremiyorum. O yüzden ailemin bana yapmış... Mesela ben çocuk evlat edinecek olsam... Hatta mümkünse öğrenmesin. Çünkü sen benim evladımın ve gerçek olan bu yani. Geri kalan şeylerin çok bir önemi yok yani.” (K8)

“Ben açık söylemek gerekirse hiç bilmek istemezdim bunu. Keşke hiç öğrenmeseydim. Öyle söyleyeyim size. Yani bilmemeyi tercih ederdim. Şu an mesela hani... İnsan bir merak ediyor tabii hep. Aklına bir soru işareti

olarak kalacak bu hani. Ölene kadar öyle olacak muhtemelen. Ama hani bilmesem daha iyiydi. Keşke hiç bilmeseydim. Öyle söyleyeyim size.” (K9)

Gerek kurumdan gerekse kurum dışından yapılan evlat edinmelerde evlat edinen ailenin profesyonel destek alarak evlat edinilen çocuklarla paylaşılması önem taşımaktadır. Katılımcılardan elde edinilen bilgiler ışığında 30’lu yaşlarında evlat edinildiğini öğrenmenin, o yaştan getirdiği olgunlukla baş edebildikleri duygularla karşılaştıkları görülmektedir.

3.4.2 Hizmet Önerileri: “Dezavantajlı insanları bir tık daha eşit veya bir tık daha avantajlı yere getirmek gerek.”

Katılımcıların çoğunun biyolojik ailelerine ulaşırken bürokratik engellere takıldığı ve erişebilmede sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Katılımcıların bu süreçteki ihtiyaçları ise kişilerin içinde bulunduğu yaşa, aile yapısına, büyüdüğü/bulunduğu topluma ve sahip oldukları kaynaklara göre değişmektedir.

Katılımcıların bu süreçte ihtiyacı olduğu bir husus ise doğru bilgi ihtiyacıdır. Birçok katılımcı biyolojik ailelerine dair bilgilere ve belgelere erişmekte zorlandığından, doğru ve erişilebilir bilgi ihtiyacını vurgulamışlardır. Katılımcılar kendi kimliklerini tamamlamak ve aidiyet oluşturmak için doğru bilgilere erişmek istemektedirler. Devletin resmi kurumlarından istedikleri bilgi ve belgeleri almak bunun neticesinde doğru bilgiye ulaşabilmek için bir hizmete ihtiyaç duydukları görülmüştür. Bu nedenle katılımcılar öncelikle bürokratik engellerin azaltılmasını ve işlemlerin daha kolaylaşması gerektiğini aktarmaktadırlar.

“Bence şöyle, mesela ben her şeyle uğraştım. Sizden (Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü) evrak alma, hastaneye gitme, Bilkent şehir hastanesine gidiyorum, kanıtlamaya çalışıyorum. Doğduğumdaki ismim farklı ya. Akın adı verilmiş bana falan işte. Bunu sizden evrak alıyorum, oraya götürüyorum, nüfus müdürlüğüne gidiyorum. O farklı evrak istiyor. Sürekli böyle bir sürünceme. Sizin kurum [Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı], İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı koordinasyonunda bir birim kurulabilir ve ailesini bulmak isteyen kişilerin doğrudan iletişim kurması böylelikle sağlanabilir ve bu şekilde ailesini bulması kolaylaşabilir.” (K10)

“Doğru bilgi yani. Geçmişimi öğrenmek istediğim için doğru bilgiye ulaşmak istedim. Yani orada bana siz de başvurduğumdaki önümden

buluntu bebek beni hiç tatmin etmedi.” (K14)

“Ya en önemlisi eğer isteniliyorsa biyolojik ailesini bulmayı istiyorsa bunu kolaylaştırabilecek şeyler sunulması gerekiyor diye düşünüyorum. Çünkü ben bulamadım, bulamıyorum da.” (K7)

Katılımcılar, evlat edinen ailelere maddi destek sağlanması veya evlat edinilen bireylere eğitim ve iş imkanları sunulmasının gerekli olduğunu aktarmışlardır.

“Yani iş olanakları olabilir. Artık zamanımız giderek kötüleşiyor. Mesela herkes hani benim gibi şanslı olup okuyamıyor. Çoğu kişi mesela liseyi bitirdikten sonra sağda solda çalışıyor. Hani farklı böyle de yani devletin bünyesinde olan iş olanakları olabilir ya da hani bir okumalarını kolaylaştırmak için bir ödeme yapılabilir. Hani bu tür şeyler yapılabilir diye düşünüyorum.” (K7)

“O çocuğu ömür boyu olmasa bile belli bir süre, ayaklarının üzerinde durabileceği zamana kadar bir iş verilebilir veya başka bir şey sunulabilir. Bu para değil ama yani, parayla ilgisi yok. Böyle bir destek verilebilir, işte okula gönderilebilir. İyi bir okulla destek alınabilir bence. Ailesine para olarak değil de nakit olarak değil de işte şu okulda okuması için veya şu dershaneye gitmesi için işte kitaplarında, yurtlarda neyse işte ücretsiz kalma imkânı verilebilir gibi böyle şeyler.” (K1)

Katılımcılardan biri evlat edinme işlemlerini gerçekleştiren meslek elemanlarının evlat edinen aileleri seçme konusunda hassasiyetli davranmalarını, evlat edinilen çocukları düşünerek hareket etmeleri gerektiğini şu şekilde aktarmıştır:

“Beni evlat edinen annem de babam da engelli. Beni engelli bir ailenin yanına nasıl verdiler anlamıyorum. Onları hakir gördüğüm için söylemiyorum bunları. Ben kendimi bildim bileli sonrasında yatalak olan anne ve babamın yükünü taşıyorum ve bu çok ağır geliyor. Bunu yaşamak zorunda mıydım? Çocukları ailelere veren kurum personelinin daha özenli bir şekilde çocuğun geleceğini de düşünerek işlem yapması gerekir.” (K16).

“Yani kısacası zaten dezavantajlı insanları bir tık daha eşit veya bir tık daha avantajlı yere getirmek mantıklı olabilir. Ailelere bu durum daha iyi anlatılabilir. Özellikle benim annemle babamın mental durumunu göz önüne aldığında, annemden kaynak olduğunu görüyorum. Vallahi şansa yaşamışız, toparlanmışız. Annemin mesela mentali hiç uygun değil. Bir kere senelerce o panikle birilerini söyleyecek çocuk ne tepki verir? Benim mesela bir dayım var, dayımla araları bozuk annemin. Annem mesela dayımın gelir alakasız yalan yanlış gider diye korkup söylemiş. Bu tarz mental sıkıntılarla baş eden insanların da zaten çok bir şey yapmasını

beklemek hata oldu.” (K15)

Katılımcılar tarafından aktarılan önemli önerilerden biri ise çocuk koruma sistemi üzerinedir. Çocukların takibinin periyodik olarak yapılması gerektiğini ve izlemenin düzgün şekilde yapılarak kayıt altında olmasının gerekliliğine değinmişlerdir. Evlat edinilen çocukların düzenli olarak takip edilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği aktarılmıştır.

“1 yıl çok az belki beni alan adam ya ben 4-5 aylıkken almışlar. Evet. Belki 1 yıl sonra 2 yıl sonra alkolik olacak pis bir adam olacak, anne de kötü davranacak. Takibini bırakmak hoş değil.’ Ben bunun her sene takibini yani senede bir devletin ben kardeşim sana verdiğim çocuğun ensesindeyim. Senin de ensesindeyim, onun da ensesindeyim. Haberin olsun’ izlenimini aileye vermesi lazım. Çünkü kötü niyetli insanlar da alabilir. Siz ne kadar mı araştırıyorsunuz? Maddi duruma bakıyorsunuz. Geliyorsunuz, sağdaki soldaki kolu komşusuna soruyorsunuz. Belki adam iyi ama 3 yıl sonra kötü olabilir bu adam ve kadın.” (K10)

Her ne kadar aile yanında bakım modeli üzerine konuşulsa da kurum temelli bakımın da geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik öneriler de olmuştur. Son olarak katılımcılar evlat edinme konusunda toplumun bilinçlendirilmesi ve önyargıların azaltılması gerektiğini paylaşmışlardır.

“Yani bence ailelere ve çocuklara yönelik eğitim... ..olsa güzel olur yani. Bu şeffaflık bence çok önemli. Yani en önemli şey o diye düşünüyorum. Hani aileyle rahat konuşabilmek... ..işte hani öğrendikten sonra ya da... Yani kafada soru işareti kalmayacak şekilde. Aile de tamam şeydir, endişeleri, korkuları vardır. Bunlarla ilgili eğitim olabilir. Ne yapması gerektiğiyle ilgili eğitim olabilir diye düşünüyorum.” (K13)

Katılımcılar öğrendikleri dönemdeki kendilerine baktıklarında dönem açısından çoğu psikolojik desteğe başvurmasa da evlat edinildiğini öğrenen kişilere yönelik psikolojik desteğin sağlanmasını önermektedirler. Bu desteğin sadece evlat edinilen kişiye değil, her iki aileye de sağlanması gerekliliği aktarılmaktadır.

“Kesinlikle bir psikolog desteği sunulmalı. Yani çok çok önemli bir şey.” (K1)

“Bir kere [evlat edinilen çocukların] psikolojik desteği kesinlikle ihtiyaç duyduklarını düşünüyorum. Onları anlayacak birilerine. Herhalde konuşup anlatmaya ihtiyaçları olur diye düşünüyorum. Evlat edinildikleri

aile dışında birileriyle paylaşmaya ihtiyaçları olur muhtemelen.” (K5)

“Yani bence bu çocuklara psikolojik destek tam sağlanmalı diye düşünüyorum. Çünkü bu zor bir durum, yaşaması kolay bir durum değil. Paylaşması kolay bir durum değil. Hani ekstra hassasiyet ve öncelik gösterilebilmesini, kısaca topluma düzgün kazandırmak, insanlığa düzgün kazandırmak gerekir. Çünkü bu bir travma ve çok güçlü bir travma. Her şekilde aşabileceğiniz bir travma değil. Onun için bir kere eğitim konusunda bence bu tarz çocuklar daha nasıl söyleyeyim bilinçlendirilerek eğitilmeli.” (K16)

Psikolojik desteğin sadece mikro düzeyde değil mezzo düzeyde de sunulması önemlidir. Evlat edinilen bireylerin, benzer deneyimleri paylaşan diğer kişilerle bir araya gelerek destek alması, evlat edinilenler için destek grupları veya platformların oluşturulması önerilmektedir.

“Güvenle alakalı bir şeylere destek duyuyor bence evlat edinilen insanlar. Onu da tabii nasıl verilebilir bilmiyorum ama güvenle alakalı. Hani belki böyle evlat edinenlerin bir arada olduğu, işte böyle farklı şehirlerde, farklı ülkelerde bir dernek gibi bir şey olabilir, ne bileyim. En azından birbirini anlayan insanlar olur. Bir güven ortamı olur. Bir grup çalışması gibi bir şey olabilir.” (K11)

Genel olarak, araştırmamıza katılan evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireyler, evlat edinme modelinin iyileştirilmesi, çocukların korunması ve desteklenmesi, evlat edinen ailelerin bilinçlendirilmesi ve toplumsal algının değiştirilmesi gibi konularda önemli önerilerde bulunmuşlardır.

4. TARTIŞMA

Bu araştırma evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin deneyimlerini görünür kılmak, betimlemek ve kavramsallaştırmayı amaçlamıştır. Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın temaları “biyolojik aile-çocuk-evlat edinen aile üçgenine ilişkin bulguların değerlendirilmesi”, “evlat edinilmeyle geç yüzleşmeye ilişkin bulguların değerlendirilmesi”, “baş etme yöntemleri” ve “görüş ve öneriler” başlıkları altında ele alınmıştır. Araştırmanın bu bölümünde elde edilen sonuçlar, literatürdeki çalışmalarla tartışılmıştır.

4.1 Biyolojik Aile-Çocuk Evlat Edinen Aile Üçgenine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Evlat edinme yolu, çocuk sahibi olmayan ve bu duyguyu yaşamak isteyen bireyler için alternatif bir yol olarak görülmektedir. (Keten 2017). Evlat edinme modeli, anne-baba sevgisi, koruması ve ilgisinden yoksun olan çocukların erken dönemde karşılaşılabileceği tehlikeleri engellemekte ve gelişimini sağlıklı sürdüren bir birey olarak topluma kazandırılmalarına katkı sunmaktır (Akgül 2019). Yapılan araştırmalar (Bozkurt 2005, Cuthbert 2009, Zastrow 2015) da göstermektedir ki çocukların ileride sağlıklı birer yetişkin olmaları için bir aile yanında sevgi ve ilgi ihtiyaçlarının karşılanarak büyütülmesi gerekmektedir.

Araştırmada, evlat edinmiş olan bazı ailelerin, evlat edinilen çocuğun evlat edinildiğini bilmesini istemedikleri ya da sosyal çevrede etiketlenmemek ve damgalanmamak için sürekli yer değiştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Burada evlat edinen bazı aileler, çocuğun evlat edinilme sürecini hiçbir zaman bilmemesine çaba göstermektedir. Çocukluğunda evlat edinildiği öğrenmemeleri için aileler taşınarak “iz kaybetmiş”lerdir. Sürekli taşınmak, evlat edinen aileler için hem çocuklarını hem de kendilerini korumanın bir yolu olarak görülmektedir. Evlat edinen ebeveynler, çevre tarafından etiketlenme ve damgalanma korkuları sebepleriyle yer değiştirerek evlat edinme sürecini çocuklarıyla paylaşmamayı tercih etmektedir. Bu durumun yanında evlat edinen bireylerin sosyal çevreleri tarafından kabul görmemeleri evlat edinme modelinin güçlükleri arasında yer almaktadır (Avcı ve ark 2021).

Baxter (2014)'ün yaptığı araştırmada, evlat edinme eşler için ikinci alternatif seçenek olarak görülmektedir. Ayrıca eşler, kendi ailelerini evlat edinme konusunda ikna etmek ve çevre tarafından yargılayıcı tutum ve davranışları konusunda güçlükler yaşamaktadır. Yılmaz (2013) 'ün yapmış olduğu bir çalışmada, evlat edinmenin eşlerin sosyal çevreleri ve aileleri tarafından uygun bulunmaması durumunda evlat edinme sürecini olumsuz değerlendirdikleri ortaya çıkmıştır. Yapılan başka bir çalışmada, evlat edinen ailelerin sosyal çevreleri tarafından kabul görmeye ilişkin sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Avcı ve ark 2021). Gökçe (2017)' nin yapmış olduğu çalışmada, evlat edinen ailelerin evlat edinme gerçeğini saklamalarında sosyal çevrenin evlat edinilen çocuğa ve evlat edinen aileye acıma duygusuyla yaklaşımları olarak belirtilmiştir. Evlat edinilen bireyin, evlat edinen ebeveynlerini benimsememesi ya da evlat edinilme gerçeğini öğrendiğinde vereceği olumsuz tepkiler de evlat edinen ailelerin, bu durumu paylaşmasını engellemektedir (Altınoğlu ve Dikmeer 2014). Farklı ülkelerde yapılan araştırmalarda da aynı sorunların yaşandığı görülmektedir. Miller-Ott (2017)'nin yaptığı araştırmada, evlat edinen ailelerin, sosyal çevrelerinde bulunan kişilerin, yanlarında bulunan çocuğun evlat edinme modelinden faydalandığını öğrendiğinde vermiş olduğu tepkilerden rahatsız olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal çevre tarafından evlat edinen ailelerin sadece bakımveren kişiler olarak görülmesi de ailelerin süreci saklama eğilimine gittiklerini göstermektedir. Sonuç olarak evlat edinen aileler, sosyal çevreleri ve akrabaları tarafından, evlat edindiği, çocuğun öz anne babası olmadığı, sadece bakımvereni olarak görüldüğü, çevre tarafından olumsuz eleştirilere maruz kaldığı için bu durumu gizlemektedir. Evlat edindikleri çocuk ve kendilerini korumanın bir yolu olarak da “yer değiştirme” yi tercih ettikleri görülmektedir.

Araştırmada, evlat edinilen bireylerin çoğunun evlat edinildiği gerçeğini hissettiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bireylerin bu durumu hissetmelerinde evlat edinen ebeveynlerinin yaşlarının büyük olması, çevrenin kendilerine bakış açısı, fiziksel görüntülerinin evlat edinen ebeveynlerden farklı olması gibi etkenler yer aldığı görülmektedir. Evlat edinildiğini yetişkinlik döneminde keşfeden bireyler için bu durum sıradışı veya sürpriz olmasına rağmen, birçoğu genellikle evlat edinen aileleri ile benzer kişilik özellikleri taşımadığını ve hiçbir aile üyesine benzemediklerini ifade etmişlerdir (Riley 2003). Araştırmadaki bu bulgunun, literatürdeki diğer çalışmaları destekler

nitelikte olduğu görülmüştür.

Araştırmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireyler, bu gerçeği tesadüfen, resmi belgeler, çevrenin söylemesi ve aile içerisinde yaşanan durumlar neticesinde öğrenmişlerdir. Riley (2013)'ın yılında yaptığı araştırmada da evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin kökenlerini tesadüfi bir şekilde, akrabaları ya da yabancı biri tarafından söylenerek ya da bunların dışında dış etkenlere maruz kalarak öğrenmişlerdir. Bu durumda evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin evlat edinme gerçeğini farklı şekillerde öğrenmiş olabileceği anlaşılmaktadır. Ancak bu etkenlerin içerisinde evlat edinen ailelerin bu bilgiyi verdiği ilişkin bulgulara gerek yapılan bu araştırmada gerek de diğer literatür araştırmalarında rastlanılmamıştır. Evlat edinildiğini geç öğrenen katılımcılardan yıllarca bu gerçeğin saklandığı görülmekte olup bireylerin bu bilgiyi tesadüfen ya da kendi çabaları ile öğrendikleri anlaşılmıştır.

Bu araştırmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerde şaşkınlık, üzüntü, öfke ve rahatlama gibi çeşitli duyguların ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu duygular, kişinin yaşam deneyimlerine, kişiliğine ve içinde bulunduğu ortama göre değişiklik göstermektedir. Geç keşif evlat edinilen bireylerin deneyimlerinin, her biri son derece kişisel ve özgün olduğu için, gizlilikle ilgili nedenleri genellemek ve geç keşif evlat edinilenlerin psikolojik deneyimlerini kategorize etmek zordur (Riley 2013). Cross (2023) ilgili çalışmasında geç keşif evlat edinme deneyimini yaşayan bireylerin diğer şekillerde evlat edinilen bireylerin deneyimlerinden farklı bir şekilde etkilendiğini belirtmektedir. Riley (2019)'nin yaptığı çalışmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin yalnızlık, üzgün, öfke ve kızgınlık gibi duygularının olduğu sonucuna ulaşmıştır. Pearl (2000), bireylerin evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenmesiyle birlikte evlat edinen ailelerine karşı sadakatsizlik duygusu, kimlik kaybı, yas, kafa karışıklığı ve güvensizlik gibi zorlayıcı duygular bıraktığı bulgusuna ulaşmıştır. Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bir birey için evlat edinilme statüsünü öğrenmek şok edici, duygu dolu ve yıkıcı olabilmektedir (Baden ve ark 2019). Avustralya'da Riley (2008) yaptığı nitel çalışmada evlat edinme gerçeğini öğrenen bireylerin ihanete uğramışlık hissi, güven kaybı ve affetme zorluğu gibi duygular yaşadığı bulgularını sunmuştur. Riley (2013), evlat edinilen pekçok bireyin evlat edinme gerçeğini

öğrendikten sonra şaşırmadıklarını, çünkü kendilerini hiçbir zaman ailelerine uygun hissetmediklerini, öteki olma duygularını ve sezgilerini teyit ettiklerini belirtmiştir. Bu şekilde Riley (2019), evlat edinilmenin geç keşfedilmesiyle birlikte güven ilişkilerinin zedelendiğini ortaya çıkarmıştır. Bu araştırmada da bireylerin, bir yalan içinde büyüdükleri duygusuyla evlat edinen ailelerine ve sosyal çevrelerine güven duymak konusunda problemler yaşadığı görülmektedir.

Evlat edinildiğini on sekiz yaşında öğrenen bireyler, evlat edinilme bilgisini öğrenme dönemini ergenlik olarak belirtmişler ve bu süreçleri daha zor atlatmışlardır. Evlat edinildiğini 20-30 yaşları arasında öğrenen bireyler ise bu durumu karşı farklı tepkiler vermişlerdir. Evlat edinildiğini 30-40 yaş aralığında öğrenen bireyler ise bu gerçeği öğrendikten sonra yaşantılarına bu bilgiyi kabul ederek devam etmişlerdir. Baden ve ark (2019) yaptığı araştırmada kişinin evlat edinilme gerçeğini hayatının ne kadar geç döneminde öğrenirse o kadar iyi olacağını, çünkü olgunluğun daha iyi başa çıkma becerileri getirdiği sonucuna ulaşmıştır.

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylere yönelik yapılan araştırmalarda, bireylerin bu gerçeğin kendisi dışındaki çevresindeki kişiler tarafından bilinmesinin, evlat edinilen birey üzerinde derin etkiler bıraktığı ve onlarla ilişkilerini sürdürme konusunda zorluklar yaşadığı görülmüş, ayrıca evlat edinilen bireyin çevresindeki kişilere karşı güven sorunu olduğu görülmüştür (Pearl 2000, Riley 2013, Cross 2023). Ancak bu araştırmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin, çevresindeki kişilerin bu durumu bilmesine rağmen o kişilere karşı olumsuz duygular yöneltmediği, onlarla ilişkisini sürdürmeye devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Evlat edinmede açık iletişim, evlat edinen ebeveynlerin, çocuğun geçmiş yaşamı ve biyolojik ailesi hakkındaki konuşmalarını içermektedir. Mevcut deneysel kanıtlar, açık iletişim modelini, evlat edinilen bireyin yaşam kalitesi ile (Howe ve Feast 2003) ile açıklamaktadır. Diğer taraftan evlat edinme açıklığının (Wydra ve ark 2012) ilişkilendirildiği hipotezini doğrulamaktadır. Bu aynı iletişim kalıpları aynı zamanda evlat edinilen bireylere daha fazla güven duygusu aşılamaktadır (Kohler ve ark 2002) ve evlat edinen ebeveynleriyle aralarında güvenli bağlanma stili oluşturmaktadır (Farr ve ark 2014), ayrıca evlat edinilen ergenlerin ve yetişkinlerin daha güçlü psikolojik uyum

göstermeleriyle de ilişkilidir (Levy ve Shiff 2001, Grotevant ve ark 2011). Açık iletişim kalıpları, evlat edinilen bireylerin psikolojik uyum ve özsaygıyı olumlu yönde desteklediğini göstermektedir. Bu daha açık iletişim kalıpları içinde evlat edinilen çocuklar ve ergenler daha iyi psikolojik uyum ve özsaygı göstermektedir. (Brodzinsky 2006, Hawkins ve ark 2007, Neil 2009, Barbosa-Ducharme ve ark 2012). Öte yandan, Siegel (2003), açık evlat edinme sisteminde yer alan ebeveynlerin, çocuklarının biyolojik aileleri ile temasın çocukları üzerindeki etkisinden endişe duymaya eğilimli olduklarını da belirtmektedir.

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireyler, biyolojik ailelerini bulmaya yönelik girişimde bulunurlarken evlat edinen ebeveynlerin evlat edindikleri bireyleri biyolojik ailelerini bulma konusunda destekleme aşaması tartışma doğurmaktadır. Evlat edinen ebeveynlerin, evlat edinilen çocuklarının evlat edinilme statülerini keşfettiklerini öğrendiklerinde verdikleri tepkiler, evlat edinme hakkında bilgi vermekten, evlat edinilen çocuklarına evlat edinildikleri için minnettar olmaları gerektiğini söylemeye ve evlat edinme hakkında hiç konuşmayı reddetmeye kadar çeşitlilik göstermektedir (Riley 2013). Bu araştırmada, evlat edinen bazı ailelerin, evlat edinilen bireyin biyolojik ailesi ile iletişim kurmasına olumlu yaklaştığı, bireyin kökenini bulma konusunda evlat edinilen bireyle iş birliğini tercih ettikleri görülmektedir. Burada evlat edinen ebeveynlerin açık iletişim yolunu tercih ettikleri görülmektedir. Açık iletişim yolunu tercih eden ebeveynlerde, evlat edinilen bireylerin, evlat edinen ailelerine karşı güven bağının daha da arttığı, aileleri tarafından desteklenmelerinin kendilerini daha iyi hissettirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak araştırmada, evlat edinen ailelerin bir kısmı, çocuklarını kaybetme korkusu, terk edilme duygusu, biyolojik ailenin çocuğa zarar verme endişesinden dolayı evlat edinilenlerin biyolojik ailesine ulaşmaları konusunda bireyleri desteklememiştir. Diğer taraftan bazı evlat edinen ailelerin ise çocuğun biyolojik ailesiyle iletişim kurma konusunda kararsız veya çekimser kaldıkları ve bu kararı çocuklara bıraktıkları görülmüştür. Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç ise, bazı evlat edinilen bireylerin bu konuyu evlat edinen ebeveynlerinin yaşı ve kaygıları endişesiyle onlarla hiç paylaşılmadığına yöneliktir. Pearl (2000), evlat edinme bilgisini öğrenen bazı bireylerin evlat edinen ailelerine bu durumu yaşlı olmaları ve bununla başa çıkamayacaklarını düşünmeleri sebebiyle söylemediklerini belirtmiştir.

Araştırmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen çoğu bireyin, evlat edinilme gerçeği ile yüzleşmesinin ardından evlat edinen aileleri ile iletişimlerinde bir değişiklik olmadığı, aksine evlat edinen ailelerine duydukları saygının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak diğer taraftan bu araştırmaya katılan bir evlat edinilen bireyin evlat edinilme gerçeği ile yüzleştikten sonra evlat edinen ailesine yoğun öfke duygusunun olduğu görülmüştür. Riley (2013), evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin, evlat edinilme gerçeği bilgisinin yıllarca bir sır olarak saklanmasıyla bireyde olumsuz duyguları pekiştirdiği yoğun olarak öfke, kızgınlık ve nefret gibi duygularının yer aldığını ifade etmiştir.

Evlat edinilmiş bireyler evlat edinilme gerçeğini öğrendikten sonra biyolojik ailelerini arama girişiminde bulunmaktadırlar. Biyolojik ailelerine ulaşma isteğinin temelinde sadece onları bulmak değil, bazı duygularla birlikte ulaşma istekleri bulunmaktadır. McGinn (2007), evlat edinilmiş bireylerin sadece biyolojik ebeveynlerini değil, aynı zamanda tıbbi geçmiş, ırksal kimlik gibi hayati bilgileri de kaybedebildiğini ve bu eksikliğin, genetik soylarına dair bir belirsizlik ve yoğun merak hali olan “genetik kafa karışıklığı” hissine yol açtığını yaptığı belirtmiştir (McGinn 2007). Brodzinsky ve ark (1992), Grotevant (1997) ve Reynolds ve arkadaşları (2016) yaptıkları araştırmalarda evlat edinilen bireyin biyolojik ailesini arama girişiminin sadece biyolojik ebeveynlerinin peşine düşmek olarak değil de evlat edinilen bireyin kimliklerini geliştirme sürecinde yaygın bir deneyim olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmalar, evlat edinilen bireylerin %30 ila %65’inin biyolojik ailelerini aramak istediğini veya aktif olarak aradığını göstermektedir (Curtis ve Pearson 2010). Arama motivasyonları arasında merak, aidiyet hissi, tıbbi bilgi ihtiyacı, kişisel kimlik geliştirme ve genetik yer almaktadır (Feast ve Howe 2001). Evlat edinildiğini yetişkinlik döneminde öğrenen bireylerin de derinlemesine kök salmış kimlik sorunları bu süreci öğrendiğinde ortaya çıkmaktadır (Pearl 2000). Riley (2019), evlat edinilme sırrının evlat edinilen bireyleri zorladığını, bu bireylerin kendilerini suçlu hissettiklerini ve bu durumun kimlik kaybını beraberinde getirdiğini savunmuştur. Riley (2013), evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireyler, öz kimlikleri üzerine uyum sağlama konusunda tüm hayatlarını geçirmekte olduklarını, onları arama ve bulma çabasının esas kimliklerini bulmak konusunda kendilerine yardımcı olacağını düşünmektedir. Brodzinsky ve ark (1993), evlat edinilmiş

bireylerin biyolojik ailesini, kendi kimliklerinin bir kısmını, benlik duygusunu ve genetik sürekliliği kaybetme ile nasıl mücadele ettiklerini tartışmıştır. Bu kayıp onlara göre fiziksel değil de psikolojik olarak duyulan yasla ilişkilendirilmektedir.

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin biyolojik ebeveynlerini merak ettikleri ve onları araştırmak istedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Bireylerin biyolojik ebeveynlerine dair temel bilgileri ve özellikle kardeşlerine ilişkin bilgilere ulaşmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin bu gerçeğe yüzleştikten sonra bu durumu kendi içinde sorguladıkları, bazı bireylerin biyolojik ailelerini yok saydığı ancak yine de biyolojik ebeveynlerine ilişkin bilgilere ulaşmak istedikleri anlaşılmıştır. Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin, biyolojik anne-babalarından ziyade “kardeş” bilgisine daha çok ulaşmak istedikleri anlaşılmıştır. Literatürde ise bireylerin biyolojik ebeveynlerini bulma konusunda arayışta oldukları, biyolojik ebeveynlerini merak ettikleri (Riley 2013, Baden ve ark 2019) sonucu bulunmaktadır. Ottoway (2012) ise yaptığı araştırmada, evlat edinmenin evlat edinilen kişiler, onların öz ve üvey kardeşleri ve daha geniş evlat edinen akrabalık ağı için bugün sosyal hizmet uygulamasında dikkate alınması gereken yaşam boyu etkileri olduğunu altını çizmektedir.

Biyolojik ailesine ulaşmak isteyen bireylerin çeşitli yollar denediği sonucuna ulaşılmıştır. Kurum aracılığıyla evlat edinilen bireylerin özlük dosyalarını görmek için kuruma müracaat ettikleri, nüfus müdürlüklerine gittikleri ya da doğdukları hastanenin arşivine başvurdıkları görülmüştür. Bu araştırmada kişilerarası evlat edinme yolu ile evlat edinildiği yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin biyolojik ailelerine daha kolay erişebildikleri, ancak kurum aracılığıyla evlat edinilen bireylerin biyolojik ailelerine ulaşamadıkları sonucuna varılmıştır. Ancak araştırmalar incelendiğinde, biyolojik aileye erişim konusunda genel olarak zorluklardan bahsedilmiş olsa da bu durumun kişilerarası ya da kurum aracılığıyla olup olmadığına ilişkin bilgiye ulaşılamamıştır. Ayrıca Cross (2023), evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin biyolojik ebeveynlerine ulaşma konusunda problemler yaşadığını, devlete dair kurumlardan herhangi bir bilgi edinilmediğini belirtmiştir. Riley (2013) ise evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin biyolojik ebeveynlerini bulmak amacıyla devleti harekete geçirdiklerini,

biyolojik ebeveynlerinin kimliklerini gizli tutmanın kendileri için zorluk yarattığını ve bu bireylerin hak mücadelesini devam ettirdiklerini ifade etmiştir. Bu araştırmada biyolojik aileleri ile iletişime geçen bireylerin onlarla daha çok tanışmak için görüştükleri, sonraki süreçte çoğu evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireyin biyolojik ailesiyle görüşmediği, katılımcılardan sadece bir tanesinin biyolojik ailesi ile ilişkisini devam ettirdiği, diğer bireylerin ise görüşmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmalara (Pearl 2000, Riley 2013, Baden 2019, Cross 2023) değerlendirildiğinde evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin biyolojik ebeveynlerine sadece sosyal medya yoluyla ulaşmaya çalıştığı bu platformun dışında başka kaynaklarının olmadığı öne sürülmektedir.

4.2 Evlat Edinilmeyle Geç Yüzleşmeye İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırma sonuçları, evlat edinilen bireylerin evlat edinilmeye ilişkin olumlu bakış açılarının olduğunu ve evlat edinilmekten ötürü memnun olduklarını göstermektedir. Araştırmalar incelendiğinde, evlat edinme sonuçlanan bir olay değil yaşam boyu devam eden bir süreç olarak görülmektedir (Jordan ve Dempsey 2013). Bireylerin evlat edinmeye dair yükledikleri anlamlar bireyin gelişim süreci içerisinde değişiklik göstermektedir (Pinderhughes ve Brodzinsky 2019). Evlat edinme deneyimi, bireylerin bir aile içerisinde büyüdüğü, ilgi ve sevgi ihtiyacının karşılandığı, sosyal ilişkiler konusunda kendisini geliştirebildiği bir alan sunmaktadır. Evlat edinilmiş bazı bireyler, evlat edinilmenin normal bir eylem olduğunu ve evlat edinilmenin kendilerine fırsatlar sunulduğunu belirtmişlerdir (Zamonsty 2003). Harris (2006) ve Triselioti (2002) yapmış oldukları araştırmalarda, evlat edinilmenin bireye önemli avantajlar sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu avantajlar aidiyet ve duygusal güvenliktir. Bu sebeple biyolojik ebeveynleri tarafından bakımı sağlanamayan bu bireylerin tüm ihtiyaçları evlat edinen ebeveynler tarafından sağlanmakta, bu durum da evlat edinilen bireyin evlat edinmeye olumlu anlamlar yüklediğini göstermektedir. Evlat edinilme durumu, zorlukları beraberinde getirmiş olsa da evlat edinilen birey için evlat edinilme kavramı olumlu duyguları içinde barındırmaktadır.

4.3 Baş Etme Yöntemlerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Evlat edinildiklerini yetişkinlik çağında öğrenen bireyler, yaşlarına, sosyal çevrelerine, öğrendikleri yaşa ve duygularının yoğunluğuna göre farklı baş etme biçimleri kullanmışlardır. Bireylerin kabullenme, sosyal çevreden destek alma, profesyonel desteğe başvurma, aktiviteler yapma, kaçınma ya da zararlı davranışlara yönelme gibi baş etme stratejileri kullandıkları görülmektedir. Cross (2023) da evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin sosyal çevreden ya da bir profesyonelden destek alarak süreçle baş etmeye çalıştıklarını belirtmiştir.

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenmek, bireylerin hayatında önemli bir dönüm noktası olabilmekte ve bu süreçte çeşitli ihtiyaçlar, destek arayışları karşımıza çıkabilmektedir. Bireylerin evlat edinildiklerini yetişkinlik çağında öğrendikten sonra her birinin kendi içinde biricik hikayesi vardır. Bu süreçte bireyler gerçeğe yüzleştikten sonra özellikle yakın çevresiyle bu durumu paylaşmayı tercih etmişlerdir. Bu araştırmaya katılan bireyler, evlat edinilme gerçeğini aileleri, eşleri veya yakın arkadaşlarıyla paylaştıklarını belirtmektedirler. Bu paylaşım, onlara duygusal destek sağlamaktadır. Aynı zamanda araştırmada Baden (2019)'un yaptığı bir araştırmada geç keşif evlat edinme deneyimi yaşayan bireylerin bu durumla en iyi baş etme yönteminin biyolojik aileleriyle bağlantı kurmaya çalışmak olduğu bulunmuştur. İkinci etkili baş etme yöntemlerinin ise destek arama ve bulma çabası olmuştur. Bireylere en az katkı sağlayan baş etme yönteminin ise duyguları gizleme ve bastırma çabasının olmasıdır.

4.4 Görüş ve Önerilere İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırmada, evlat edinildiği bilgisinin çocuğa ne zaman söylenmesi gerektiği konusunda farklı görüşler öne sürülmüştür. Bu görüşler erken yaşta söylemek, ergenlikte söylemek, yetişkinlikte söylemek ya da hiç söylememek olarak çeşitlilik göstermiştir. Katılımcıların bazıları küçük yaşlarda evlat edinilme gerçeğinin çocuğun kabul görmesinde daha etkili olduğunu, bazı katılımcıların yetişkinlik çağında bu durumun söylenmesiyle birlikte kişinin olgun olmasının bu durumu daha kolay atlatabileceğine katkı sağlayacağını aktarmışlardır. Geçmişte, ruh sağlığı uzmanları çocuğun evlat edinilme durumunu anlayabilecek yeterliliğe sahip olduğunda bu durumun söylenmesi gerektiğine inanmışlardır ve evlat edinme sürecinin çocuğun büyümeye devam ettikçe

konuşulması olduğu teorisine dayanmaktadır. Bahçıcan Saydam (2014), bir çocuğun beş yaşından önce evlat edinilme durumunu öğrenmesinin gelecekteki kızgınlık ve güvensizliği önlediğini savunmaktadır. Diamond (2009) ve Dikmeer (2009) de çocuğa evlat edinme gerçeğinin erken yaşlarda söylenmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu görüşe göre, erken yaşta öğrenen çocuğun bu gerçeği daha kolay kabullenebilmekte ve kimlik bunalımı yaşama olasılığı azaltabilmektedir. Kenny (2012) yaptığı araştırmada, keşif yaşının erken olmasına bağlı olarak daha iyi psikolojik sağlamlık, daha az ciddi zihinsel bozukluk ve daha fazla yaşam memnuniyeti bildirdiğini göstermiş ve evlat edinilme gerçeğinin küçük yaşlarda bilinmesi gerektiği görüşünü savunmuştur. Çocukluk döneminde evlat edinme gerçeğinin öğrenilmesi, genç yaşta toplumsal damgalamalara adapte olma ve bununla baş etme fırsatını yakalayabilmektedir (Riley 2013). Yapılan başka bir araştırmada ise evlat edinildiklerini üç yaşından ve daha büyük yaşlardan öğrenenlerin, evlat edinme durumlarını ne kadar süredir bildiklerine ve başa çıkma stratejilerini kullanmalarına bağlı olarak daha fazla sıkıntı ve düşük yaşam memnuniyeti bildirdiğini göstermiştir (Macintyre 1990). Eğlence (2021) yaptığı çalışmada çocuğun evlat edinildiğini öğrendiği yaş ve sorunları arasında bir orantı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bilgiyi öğrenme yaşının artmasıyla davranış problemlerinin de arttığı belirtilmiştir. Buna rağmen Lifton (2009), evlat edinme gerçeğinin çocuğa mümkün olduğu kadar geç söylenmesinin evlat edinilen birey için daha sağlıklı olacağını, çünkü yetişkinlikte bireylerin bu süreçle daha iyi başa çıkabileceği sonucuna ulaşmış ve evlat edinilme bilgisinin geç yaşlarda söylenmesi gerektiğini savunmuştur. Lifton (2009), çocuğa evlat edinilme gerçeğini söylenmesinde hızlı davranılmasının, psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyebildiğini, agresyon yüksekliği, bilinç bulanıklığı ve gerileme davranışlarının ortaya çıkmasına neden olduğunu öne sürmüştür. Kenny ve ark (2012), evlat edinildiğini üç yaşından önce öğrenen kişilerin daha iyi sonuçlar bildirdiğini, 3-5 yaş arası, 6-10 yaş arası ve 11-20 yaş arasında öğrenen kişilerde ise zorlukların yaş büyüdükçe arttığını belirtmişlerdir.

Araştırma katılımcıları, evlat edinme gerçeğini bilmek istemediklerini, öğrendikleri bu bilginin gereksiz olduğunu belirtmiştir. Yirminci yüzyılın sonlarındaki yaygın görüşe rağmen, bazı akademisyenler söyleme ve saklama arasındaki ikilemi tartışmaya devam etmiş ve bunu evlat edinme ifşası ve ifşa etmeme olarak

adlandırmışlardır. MacIntyre (1990) evlat edinmenin bilinmesi "ebeveynlerin aktif bir şekilde çocuğa evlat edinildiğini söylemesi" bilinmemesini ise "çocuğun kendi başına keşfetmesini ya da üçüncü bir tarafın evlat edinildiğini söylemesini beklemek olarak tanımlamıştır. (Perls, Markham, Benevolent Society of New South Wales ve Post Adoption Resource Centre 2000). Ancak literatüre bakıldığında araştırmacıların, çocuğun yaşı kaç olursa olsun bu gerçeğe yüzleşmesi gerektiğini savundukları görülmektedir. Kranstuber ve Kellos (2001), Noy-Sharov (2002) ve Wright (2009), belirli bir zaman dilimi olması ya da koşullarının çeşitliliği fark etmeksizin evlat edinilen bireyin bu gerçeğe yüzleşmesi gerekmektedir. Evlat edinilme, evlat edinilen bireyin gerçeğidir. Gerçeklerle yüzleşmek bireyi derinden etkileyebilmekte, evlat edinen ailesine karşı da bazı olumsuz duygular yaşamalarına sebep olmaktadır. Evlat edinme gerçeğinin çocuğa ne zaman söylenmesi gerektiği konusunda net bir fikir birliği olmadığı görülmektedir. Bu karar, çocuğun büyüdüğü aileye ve çevresine göre değişiklik göstermektedir.

Bu araştırmada elde edilen bir diğer sonuç ise kurum aracılığıyla evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin biyolojik ebeveynlerine ulaşma konusunda doğru bilgiye ulaşmaları konusunda zorluklar yaşadıklarıdır. Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin bu zorlukları yaşamalarında, yasal olarak bu bilginin kendilerine açıklanması gerekmediğini bu bilgilerin sağlık veya hukuk sistemleri tarafından takip edilmediğini öne sürmüştür (Passmore 2006). Ülkemizde kurum aracılığıyla evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin geçmiş hikayelerine bakıldığında tamamının terk bebek olduğu ve biyolojik ailesine dair isim ya da onları bulmaya yönelik bilgilerin olmadığı görülmüştür. Ülkemizde eski dönemlerde teknolojinin fazla gelişmemiş olması sebebiyle bebekler, herhangi bir yere cami avlusu, bir kapı önü gibi bir yerlere bırakıldıkları ve terk edildikleri görülmüştür (Yolcuoğlu 2009). Onu terk eden biyolojik ailesine erişme konusunda zorluklar yaşanmıştır. O zaman terk edilen bebeklerin şimdi birer yetişkin olmaları ile birlikte teknoloji ve bilgi eksikliğinin biyolojik aileyi bulma konusunda sorunlar yaşattığı görülmüştür. Diğer taraftan kişilerarası evlat edinme yolu ile evlat edinilmiş ve bu durumu yetişkinlik çağında öğrenmiş bireylerin biyolojik ailelerini bulmalarının daha kolay olduğu görülmüştür. Çünkü kişilerarası evlat edinilmede evlat edinen ailelerin biyolojik aileler ile görüşerek evlat edinme sürecini tamamlamaktadırlar. Bu araştırmada, evlat edinildiklerini

öğrendikten sonra onları evlat edinen ailelerinden doğum ve terk edilme hikayelerini öğrendikleri ve kişilerarası evlat edinilenlerin biyolojik ailelerini tanıdıkları bulgusu edinilmiştir. Öfkelerinin ışığında bile, evlat edinilenler biyolojik aileleriyle bağlantı ve bilgi arayışında evlat edinen ebeveynlerine karşı sadakatsizlik hissiyle karşı karşıya kalabilmekte, bu da zaten zor olan bir duruma ek bir yük getirmektedir (Pearl 2000).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin evlat edinildiğini öğrenme süreçleri, bireylerin bu öğrenme sürecinin yaşantılarını etkileme biçimi, bireyi evlat edinen aile ile ilişkilerini, bireyin biyolojik ailesi ile arasındaki ilişkileri ve bireyin gereksinimlerinin açığa çıkartılmasını amaçlayan ve bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ve evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireyler bağlamında geliştirilen çözüm önerileri sunulmaktadır.

5.1 Sonuçlar

Araştırmada, evlat edinilen bireylerin çocukluklarını mutlu ve sevgi dolu bir ortamda geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Evlat edinen ailelerin evlat edinilen bireylere karşı sevgi dolu ve ilgili oldukları, bir eksiklik hissettirmedikleri ortaya çıkmıştır.

Araştırmada, çocukların ileride sağlıklı birer yetişkin olmaları için bir aile yanında sevgi ve ilgi ihtiyaçlarının karşılanarak büyütülmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Mutlu ve sevgi dolu bir çocukluk geçiren katılımcılar, evlat edinildikleri gerçeği ile yüzleştiklerinde, geçmişteki olumlu duygular sayesinde bunu daha kolay kabullenebilmiş ve bu katılımcıların aileleriyle sağlıklı ilişkilerini sürdürebildiği görülmüştür.

Araştırmada, evlat edinmiş olan bazı ailelerin, evlat edinilen çocuğun evlat edinildiğini bilmesini istemedikleri ya da sosyal çevrede etiketlenmemek ve damgalanmamak için sürekli yer değiştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Burada evlat edinen bazı ailelerin, çocuğun evlat edinilme sürecini hiçbir zaman bilmemesine çaba göstermektir. Çocukluğunda evlat edinildiği öğrenmemeleri için aileler taşınarak “iz kaybetmiş”lerdir. Sürekli taşınmak, evlat edinen aileler için hem çocuklarını hem de kendilerini korumanın bir yolu olarak görülmektedir.

Araştırmada, evlat edinilen bireylerin çoğunun evlat edinildiği gerçeğini hissettiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bireylerin bu durumu hissetmelerinde evlat edinen ebeveynlerinin yaşlarının büyük olması, çevrenin kendilerine bakış açısı, fiziksel görüntülerinin evlat edinen ebeveynlerden farklı olması gibi etkenler yer aldığı görülmüştür.

Araştırmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin, bu gerçeği tesadüfen, resmi belgeler, çevrenin söylemesi ve aile içerisinde yaşanan durumlar neticesinde öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan bireyler, evlat edinen ailelerini “gerçek aile” olarak nitelendirmişlerdir.

Bu araştırmada, evlat edinilen bireylerin, gerçeği öğrendiklerinde karmaşık duygular yaşadıkları, bu duyguların, kişinin yaşam deneyimlerine, kişiliğine ve içinde bulunduğu ortama göre değişiklik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Evlat edinildiğini öğrenen katılımcılarda şaşkınlık, üzüntü, öfke ve rahatlama gibi çeşitli duyguların ortaya çıktığı görülmektedir. Araştırmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bazı bireylerin bu bilgiyi öğrendikten sonra aidiyet duygusunu yitirmiş oldukları ve bu durumun da kimlik karmaşasını beraberinde getirdiği anlaşılmıştır.

Bu araştırmada bazı katılımcıların evlat edinildiğini öğrenmenin yaşamlarında bir değişime yol açmadığını belirttikleri görülse de evlat edinilme gerçeği ile yüzleşilmesinin bireyin kimliği ile ilgili bir gerçekliği içermesi sebebiyle inkar mekanizmasını kullandıkları görülmüştür. Bazı katılımcıların evlat edinildiğini öğrenme sürecini konunun hassas ve kişisel olmasından dolayı toplumun tepkisinden ve etiketlenmekten çekinmeleri sosyal çevresindeki bireylerle paylaşmadıkları görülmüştür.

Araştırmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin, çevresindeki kişilerin bu durumu bilmesine rağmen o kişilere karşı olumsuz duygular yöneltmediği, onlarla ilişkisini aynı şekilde sürdürmeye devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenmeye yönelik bireylerin vermiş olduğu tepkiler, evlat edinilme gerçeğini öğrendikleri yaşa göre değişkenlik göstermektedir. Evlat edinildiğini on sekiz yaşında öğrenen bireyler, evlat edinilme bilgisini öğrenme dönemini ergenlik olarak belirtmişler ve bu bireylerin süreçleri daha zor atlattıkları; evlat edinildiğini 20-30 yaşları arasında öğrenen bireylerin ise bu duruma karşı farklı tepkiler verdikleri; evlat edinildiğini 30-40 yaş aralığında öğrenen bireylerin ise bu gerçeği öğrendikten sonra yaşantılarına bu bilgiyi kabul ederek devam ettikleri görülmüştür.

Bu araştırmada, evlat edinen bazı ailelerin, evlat edinilen bireyin biyolojik ailesi ile iletişim kurmasına olumlu yaklaştığı, bireyin kökenini bulma konusunda evlat edinilen bireyle iş birliğini tercih ettikleri görülmektedir. Burada evlat edinen ebeveynlerin açık iletişim yolunu tercih ettikleri görülmektedir. Açık iletişim yolunu tercih eden ebeveynlerde, evlat edinilen bireylerin, evlat edinen ailelerine karşı güven bağının daha da arttığı, aileleri tarafından desteklenmelerinin kendilerini daha iyi hissettirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak araştırmada, evlat edinen bazı ailelerin, çocuklarını kaybetme korkusu, terk edilme duygusu, biyolojik ailenin çocuğa zarar verme endişesinden dolayı evlat edinilenlerin biyolojik ailesine ulaşmaları konusunda bireyleri desteklemediği sonucu da ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan bazı evlat edinen ailelerin ise çocuğun biyolojik ailesiyle iletişim kurma konusunda kararsız veya çekimser kaldıkları ve bu kararı çocuklara bıraktıkları görülmüştür.

Araştırmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerinin çoğunun bu durumu evlat edinen aileleri ile paylaştıkları, ancak bu bireylerin azınlığının bu konuyu evlat edinen ebeveynlerinin yaşı ve kaygıları endişesiyle onlarla hiç paylaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen çoğu bireyin, evlat edinilme gerçeği ile yüzleşmesinin ardından evlat edinen aileleri ile iletişimlerinde bir değişiklik olmadığı, aksine evlat edinen ailelerine duydukları saygının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak diğer taraftan bu araştırmaya katılan bir evlat edinilen bireyin evlat edinilme gerçeği ile yüzleştikten sonra evlat edinen ailesine yoğun öfke duygusunun olduğu görülmüştür.

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin biyolojik ebeveynlerini merak ettikleri ve onları araştırmak istedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Bireylerin biyolojik ebeveynlerine dair temel bilgileri ve özellikle kardeşlerine ilişkin bilgilere ulaşmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Biyolojik ailesine ulaşmak isteyen bireylerin çeşitli yollar denediği sonucuna ulaşılmıştır. Kurum aracılığıyla evlat edinilen bireylerin özlük dosyalarını görmek için kuruma müracaat ettikleri, nüfus müdürlüklerine gittikleri, nüfus kaydında bulunan adrelele giderek biyolojik ailelerine ulaşmayı denedikleri görülmüştür.

Araştırmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen ve kişilerarası evlat edinme yoluyla süreci tamamlanan bireylerden bazılarının biyolojik ebeveynlerine ulaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bireylerin çoğunun biyolojik ailesiyle sınırlı iletişim kurdukları, bir katılımcının daha uzun süreli iletişimde bulunduğu görülmüştür.

Kurum aracılığıyla evlat edinilen bireylerin ise biyolojik ailesine ya ulaşmak istemediği, ulaşmak isteyen bireylerin ise “terk bebek” olarak bir yere bırakılmalarından dolayı biyolojik ailelerine ulaşamadığı sonucuna varılmıştır.

Bazı katılımcılar, geç yaşta evlat edinildiğini öğrense de evlat edinilmeyi şans, fırsat, sevgi gibi kavramlarla açıklamışlar ve bu bağlamda bu bireylerin evlat edinilmekten ötürü memnun oldukları, evlat edinen ailelerine saygı duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, evlat edinildiklerini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin, yaşlarına, sosyal çevrelerine, öğrendikleri yaşa ve duygularının yoğunluğuna göre farklı baş etme biçimleri kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin kabullenme, sosyal çevreden destek alma, profesyonel desteğe başvurma, aktiviteler yapma, kaçınma ya da zararlı davranışlara yönelme gibi baş etme stratejileri kullandıkları görülmektedir.

Araştırmada, evlat edinilmenin çocuğa ne zaman söylenmesi gerektiği konusunda farklı görüşler öne çıkmıştır. Bu görüşler erken yaşta söylemek, ergenlikte söylemek, yetişkinlikte söylemek ya da hiç söylememek olarak çeşitlilik göstermiştir. Bu araştırmada, bazı katılımcılar, evlat edinilme gerçeğinin çocuğa erken yaşta, mümkünse 5 yaşından önce söylenmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre, erken yaşta öğrenen çocuğun bu gerçeği daha kolay kabullenebilmekte ve kimlik bunalımı yaşama olasılığı azaltabilmektedir. Ayrıca, özellikle küçük bölgelerde büyüyen çocuğun çevreden duyacağı olumsuz yorumlardan etkilenme riskini azaltacağı da paylaşılmıştır. Bu bireylerin toplumda ‘evlatlık’ olarak etiketlenme ile karşı karşıya kaldıkları görülmüştür. Bu nedenle bu gerçeğin erken yaşta söylenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna rağmen, bazı evlat edinilen bireylerin evlat edinme gerçeğinin evlat edinilen bireyin bilmemesi gerektiğini, öğrendikleri bu bilginin gereksiz olduğu sonucunu da ortaya çıkarmıştır. Bazı katılımcılar ise ergenlik döneminin kimlik arayışının yoğun olduğu bir dönem olduğundan bu dönemde evlat edinildiğini öğrenmenin çocuğa daha fazla zarar

verebileceğini düşünmektedir. Özellikle evlat edinildiğini ergenlik döneminin sonu olan 18 yaşında öğrenen katılımcıların bu dönemi iyi atlatabadıkları ve bunun doğru bir zaman olmayıp kişiyi yanlış davranışlara yönlendirme riski olduğu görülmüştür. Bazı katılımcılar ise evlat edinildiği bilgisinin daha olgun karşılayabilecekleri ve hayatlarının gidişatını çok değiştirmeden yaşamlarını sürdürebilecekleri için bu durumun yetişkinlik döneminde öğrenilmesinin daha doğru olduğunu aktarmışlardır.

Araştırmada, evlat edinilen bireylerin bu süreçteki ihtiyaçlarının ise kişilerin içinde bulunduğu yaşa, aile yapısına, büyüdüğü/bulunduğu topluma ve sahip oldukları kaynaklara göre değişmekte olduğu; bireylerin duygusal desteğe ve doğru bilgiye ihtiyaç duydukları sonucu ortaya çıkmıştır. Birçok katılımcının biyolojik ailelerine dair bilgilere ve belgelere erişmekte zorlandığı, doğru ve erişilebilir bilgi ihtiyacı vurgulanmıştır. Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin kendi kimliklerini tamamlamak ve aidiyet oluşturmak için hem destek ihtiyaçları hem de doğru bilgilere erişmek istedikleri görülmektedir.

Bu araştırmada, evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin evlat edinilme gerçeği ile yüzleşmelerinin sosyal ve iş yaşantılarında bir değişiklik oluşturmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

5.2 Öneriler

Evlat edinme modeline yönelik herhangi bir yönetmeliğin olmaması sebebiyle evlat edinmede gerçekteşen iş ve işlemlerde bütünlük sağlanamamaktadır. Bu sebeple evlat edinme modelin uygun bir yönetmelik çıkarılması önerilmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, evlat edinen ebeveynlerin, evlat edinme süreçlerinde herhangi bir hazırlık olmadan ya da yeterince bilgilendirilmeden bu süreci tamamladıkları ve sonrasında evlat edinilen bireyin zorluklar yaşadığı görülmektedir. Bu sebeple evlat edinmek isteyen bireylere evlat edinme süreci öncesinde evlat edinmeye hazırlık sürecinden geçmeleri, bunun için de ilgili kurumlar tarafından eğitim almalarının evlat edinilen bireyler açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Evlat edinme modelinde evlat edinme sürecinin tamamlanmasıyla birlikte evlat

edinilen bireyin ve evlat edinen ailenin kurumla olan bağlantısı sona ermektedir. Evlat edinmenin yaşam boyu süren bir süreç olması nedeniyle, bu bireylerin kurum tarafından denetiminin, evlat edinilen bireyin reşit olana kadar devam etmesi gerekmektedir. Bununla beraber, evlat edinilen bireye evlat edinilme bilgisinin verilebilmesi amacıyla evlat edinen aile ile görüşmeler yapılması gerekmektedir. Ayrıca evlat edinilen bireyin izlem süreçlerinde ihtiyaçlarını ve sorunlarını da göz önünde bulundurarak gerekli rehberlik çalışmalarının Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerinde çalışan meslek elemanları tarafından gerçekleştirilmesi ile ilgili bir sosyal hizmet modeli önerilmektedir.

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylere, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünde kişisel dosyalarını gördükten kısa bir süre sonra ulaşım sağlayarak görüşmek için kuruma davet edilmeleri önerilmektedir.

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünün, Bakım Sonrası Rehberlik Biriminden destek alarak diğer korunma ihtiyacı olan çocukların sahip olduğu iş haklarından faydalanmalarının bu bireylere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ülkemizde evlat edinilen bireylere karşı toplumun bakış açısını değiştirebilmek, evlat edinmenin ve evlat edinilmenin normal bir olgu olarak algılanması için tv programlarının, sosyal medya yayınlarının arttırılarak konuya ilişkin duyarlılığın arttırılması önerilmektedir.

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin biyolojik ebeveynlerine ulaşma konusunda karşılaştığı bürokratik engellerin azaltılması ve işlemlerinin kolaylaşması için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve İç İşleri Bakanlığı koordine edilerek bir birim kurulması ve bu işlemlerin o birim tarafından yürütülmesinin evlat edinildiğini öğrenen bireylere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Evlat edinen ve evlat edinilen bireylere yönelik psikolojik destek hizmetinin ücretsiz bir şekilde sağlanmasının bireylerin yaşadıkları zorlukları aşmasına katkı sağlayacaktır.

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin, benzer deneyimleri paylaşan diğer kişilerle bir araya gelerek destek alması önemlidir. Bunun için, evlat edinilen bireylere yönelik destek grupları veya platformlar oluşturulmasının bu bireylere fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylere yönelik yapılan araştırmaların az olması sebebiyle, bu konuya ilişkin yapılacak olan çalışmaların literatürü zenginleştireceği düşünülmektedir.

Evlat edinildiğini yetişkinlik çağında öğrenen bireylerin çevrelerindeki diğer bireyleri nasıl etkilediğine yönelik çalışmaların yapılmasının konunun derinliğini arttıracakı düşünülmektedir.

6. KAYNAKLAR

- Akdemir AB, Kılıç A, 2021. Nitel makalelerin yöntem analizi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(2), s. 486-502.
- Akıntürk, T, Ateş D, 2019. Medeni Hukuk, 17. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım, s. 325-28.
- Aktaş, T, 2018. 'Etiyopyalı Çocukların Evlat Edinmesi Yasaklandı'. Anadolu Ajansı, Erişim tarihi, 07 Mart 2023. Erişim adresi, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yabancilarin-etiyopyali-cocuklari-evlat-edinmesiyasaklandi/1026644>.
- Albayrak, N, C, 2022. Milletlerarası Özel Hukukta evlat edinme. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arastaman G, Fidan İÖ, Fidan T, 2018. Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1), s. 37-75.
- Arnaz, Z, 1983. Koruyucu aile bakımındaki çocuğun gelişim özellikleri. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi, 1 (2- 3), s.111-55.
- Avcı, N, Ölmez, B. S, Kunt, M, Pekince, P, 2021. Evlat edinen ve koruyucu ailelerin bebek ve küçük çocuklarıyla ilgili eğitim ihtiyaçları. Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 5(2), s.410-44.
- Aydoğdu, M, 2010. Çağdaş Hukuki Gelişmeler Işığında Evlat Edinme. 2. Basım, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 135-95
- Aygün, G, Ç, 2019. Karşılaştırmalı hukuk bakımından evlat edinme ve sonuçları. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Baden, A. L, 2016. "Do you know your real parents?" and other adoption microaggressions. Adoption Quarterly, 19(1), s.1-25.
- Baden, A. L, Shadel, D, Morgan, R, White, E. E, Harrington, E. S, Christian, N, Bates, T. A, 2019. Delaying adoption disclosure: a survey of late discovery adoptees. Journal of Family Issues, 40(9), 1154-1180.
- Bakermans-Kranenburg, M. J, Van Ijzendoorn, M. H, Juffer, F, 2003. Less is more: metaanalyses of sensitivity and attachment interventions in early childhood. Psychological Bulletin, 129(2), 195.
- Barbosa-Ducharme, M, Ferreira, J, Soares, J, Barroso, R, 2015. Parental perspectives on adoption communication within Portuguese adoptive families: Children/adolescents. Family Science, 6(1), s. 58-67.
- Barone, L, Dellagiulia, A, Lionetti, F, 2016. When the primary caregiver is missing: Investigating proximal and distal variables involved in institutionalised children's adjustment. Child Abuse Review, 25(6), 454-468.
- Baxter, L. A, Norwood, K, M, Asbury, B, Scharp, K. M, 2014. Narrating adoption: Resisting adoption as "second best" in online stories of domestic adoption told by adoptive parents. Journal of Family Communication, 14(3), 253-269.
- Baxter, L. A, Norwood, K. M, Asbury, B, Scharp, K. M, 2014. Narrating adoption: Resisting adoption as "second best" in online stories of domestic adoption told by adoptive parents. Journal of Family Communication, 14(3), 253-269.
- Blum, H. P, 1983. Adoptive parents: Generative conflict and generational continuity. Psychoanalytic Study of the Child, 38, 141-163.
- Bowie, F, 2004. Cross-cultural approaches to adoption. Routledge, London. 2004, p.165.
- Brinich, P, M, 1990. Adoption from the inside out: A psychoanalytic perspective. In D. M. Brodzinsky, D. M., & Schechter M. D. (Eds.), The psychology of adoption, Oxford University Press, p. 42-61.
- Brinich, P. M, 1990. Adoption from the inside out: A psychoanalytic perspective. In D. Brodzinsky & M. Schechter (Eds.), The psychology of adoption. New York, NY, Oxford University Press, pp. 42- 61.

- Brodzinsky, D, 2011. Children's Understanding of Adoption: Development and Clinical Implications. Professional Psychology: Research and Practice. Vol.42, No: 2, s. 200-207.
- Brodzinsky, D. M, 1990. A stress and coping model of adoption adjustment. In D. Brodzinsky, & M. Schechter (Eds.), The psychology of adoption. New York: Oxford University Press, s.3-24.
- Brodzinsky, D. M, 1993. Children's understanding of adoption: Developmental and clinical implications professional psychology: Research and practice. American Psychological Association, 42 (2), s. 200 – 207.
- Brodzinsky, D. M, 2006. Family structural openness and communication openness as predictors in the adjustment of adopted children. Adopt Q, 9(4), 1–18.
- Brodzinsky, D. M, 2009. The experience of sibling loss in the adjustment of foster and adopted children. In D. N. Silverstein & S. L. Smith (Eds.), Siblings in adoption and foster care. Westport: Praeger, p. 43–56.
- Budiman, A. and Hugo Lopez, M. (2017). Amid Decline in International Adoptions to U.S., Boys Outnumber Girls for the First Time. Pew Research Center. Erişim tarihi 10 Ekim 2024. Erişim adresi, <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/10/17/amid-decline-in-international-adoptions-to-u-s-boys-outnumber-girls-for-the-first-time/>.
- Burnham, W., 1995. Introduction to the law and legal system of the United States. West Pub.
- Canel, A.N, 2012. Evlilik ve aile hayatı. 2. Baskı, İstanbul: AEP Uygulama ve Yaygınlaştırma Projesi. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, s. 91-9.
- Chapman, C, Dorner, P, Silber, K, Winterberg, T. S, 1987. Meeting the needs of the adoption triangle through open adoption: The adoptee. Child and Adolescent Social Work Journal, 4(2), s.78-91.
- Chisholm, K., 1998. A three year follow-up of attachment and indiscriminate friendliness in children adopted from Romanian orphanages. Child development, 69(4), 1092-1106.
- Cılga, İ, 1989. Korunmaya muhtaç gençlerin sorunları ve yetiştirme yurtları. 1. Baskı, Ankara: Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, s. 132-135.
- Clapton, G, 2021. Family Histories, Family Stories and Family Secrets: Late Discoveries of Being Adopted. Genealogy (Basel), 5(4), s.105.
- Creswell JW, Miller DL, 2000. Determining validity in qualitative inquiry. Theory into Practice, 39(3), s.124-130.
- Creswell, J. W, 2014. Nitel, nicel araştırma deseni ve karma yöntem yaklaşımları. 2. Baskı, Ankara, Eğiten Kitap, s. 250-275
- Cross, Stephanie. 2023. A Foundational Understanding of Late Discovery Adoption. Master's thesis, Harvard University Division of Continuing Education.
- Curtis, R, Pearson, F, 2010. Contact with birth parents: Differential psychological adjustment for adults adopted as infants. Journal of Social Work, 10, s. 347- 367.
- D'Amato, B, 2010. Adoption: Perspectives and fantasy. Modern Psychoanalysis, 35, 53-67.
- DeJong, M., Hodges, J, Malik, O, 2016. Children after adoption: Exploring their psychological needs. Clinical child psychology and psychiatry, 21(4), 536-550.
- Delibaş H, Kızıler E, 2023. Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemlerine Bir Bakış: Sistematik Derleme, Türkiye Sağlık Araştırmaları Dergisi, 3, s. 41.
- Denzin, N. K, Lincoln, Y, S, 2018. The SAGE Handbook of Qualitative Research. 5th edition, Los Angeles, CA: Sage, p 120-145
- Docan-Morgan, S, 2016. Cultural differences and perceived belonging during Korean adoptees' reunions with birth families. Adoption Quarterly, 19(2), s. 99-118.

- Duran, R, 2021. Türkiye Aile Yapısında Evlat Edinme Üzerine Bir Değerlendirme. Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 5(1), s.19-31.
- Erdal, L, 2014. Türkiye’de sosyal politika ve koruyucu aile hizmet modeli. Sosyoekonomi Dergisi, 22(22), s.171-92.
- Evlat Edinmede Ana Ve Babanın Rızasının Aranıp Aranmaması Sorununun, Özellikle Yetkili Kurum Aracılığı İle Evlat Edinme Açısından İncelenmesiYıl 2019, Sayı: 38, 239 - 266, 04.04.2019.Safa Koçoğlu
- Feeney, J. A, Passmore, N. L, Peterson, C. C, 2007. Adoption, attachment, and relationship concerns: A study of adult adoptees. Personal Relationships, 14, s.129-147.
- Fletcher, J. F, 1995. Correlates of psychosocial adjustment among adult adopted children. New York University.
- Fletcher, J. F. 1995. Correlates of psychosocial adjustment among adult adopted children. New York University. Ne kaynağı?
- Frievalds, S, 2022. International Adoption; Facts You Need to Know. Adoptive Families. Erişim tarihi, 05 Ocak 2023. Erişim adresi, <https://www.adoptivefamilies.com/how-to-adopt/international-adoption-facts-needknow>.
- Green, K. E, 2016. Adult adoptees and considerations of parenthood : an exploratory study examining adoption experiences and effects. Masters Thesis, Smith College, Northampton, Manchester.
- Grotevant, H. D, Dunbar, N, Kohler, J. K, Esau, A. M. L, 2000. Adoptive identity: How contexts within and beyond the family shape developmental pathways. Family Relations: Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies, 49, s.379-387.
- Grotevant, H. D, Koh, B. D, Samek, D. R, 2010. Adoptive mothers: Identity agents on the pathway to adoptive identity formation. Identity: An International Journal of Theory and Research, 10(2), p. 122–137.
- Grotevant, H. D., & McRoy, R. G. 1998. Openness in adoption: Exploring family connections. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Grotevant, H. D., Perry, Y. V., & McRoy, R. G. (2005). Openness in Adoption: Outcomes for Adolescents within Their Adoptive Kinship Networks.
- Guba, E. G, Lincoln, Y. S, 1986. Effective evaluation: Improving the usefulness of evaluation results through responsive and naturalistic approaches. San Fransisco, CA: Jossey-Bass.
- Gültekin M, Gürdoğan Ö, Balbağ N, 2016. Haklarımız Var: Çocukların Gözünden Çocuk Hakları, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24, s.976.
- H T Chugani I, M E Behen, O Muzik, C Juhász, F Nagy, D C Chugani, 2001.Local brain functional activity following early deprivation: a study of postinstitutionalized Romanian orphans, 14(6):1290-301.
- Harris, P, 2006. The importance of belonging. Adoption & Fostering, 30(1),s.s 87-89.
- Hodges, J, 2005. Adoption and fostering. Psychiatry, 4(7), s.49-53.
- Howe, D, 2001. Age at placement, adoption experience and adult adopted people's contact with their adoptive and birth mothers: An attachment perspective. Attachment & Human Development, 3(2), s. 222-237
- Howe, D, Feast, J, 2000. Adoption, search and reunion: The long term experience of adopted adults. London: The Children’s Society.
- Howe, D, Feast, J, 2001. The long-term outcome of reunions between adult adopted people and their birth mothers. British Journal of Social Work, 31, s. 351-368.
- Irhammar M, Bengtsson H, 2005. Attachment in a Group of Adult International Adoptees, 8(2), s.15.

- Johnson, D. E, 2002. Adoption and the effect on children's development. *Early human development*, 68(1), s.39-54.
- Jordan, C, Dempsey, M, 2013. Exploring experiences of adoption: Emerging implications for therapeutic practice. *Counselling Psychology Review*, 28(1), 37-46.s
- Juffer, F, Van IJzendoorn, M, 2009. Intematonal adoption comes of age: Development of intemational adoptees from a longitudinaland meta-analytical perspective. In G. M. Wrobel, & E. Neil (Eds.), *International advances in adoption research for practice*, NewYork: Wiley, p. 169-92.
- Juffer, F, Van Ijzendoorn, M. H, 2005. Behavior problems and mental health referrals of international adoptees: A meta-analysis. *jama*, 293(20), 2501-2515.
- Kang E, Gates J, Learner M, 2017. Developmental outcomes among Korean adolescents in out-of-home care: A longitudinal study comparing kinship foster care and institutional care. *Children and Youth Services Review*, 76: 118-124.
- Karataş, Z, 2017. Bağlanma Kuramı Açısından Kurum Bakımının Çocuklar Üzerideki Etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 867-875.
- Karataş, Z, 2020. Evlat edinme sürecinde biyolojik annenin hak arama mücadelesi: vaka sunumu. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 31(3), 1394-1414.
- Kavanaugh, C. A, Fiorini, J. J, 2009. Uses of bibliotherapy for adoptive children and their families. Paper based on a program presented at the American Counseling Association Annual Conference and Exposition, Charlotte, NC.
- Kendall, L, 2005. Birth mothers and imaginary lives. In T. A. Volkman (Ed.), *Cultures of transnational adoption*. Durham, NC: Duke University Press, 162–81
- Kenny, P, 2012. Past adoption experiences: Impacts, insights and implications for policy and practice. *Communities, Children and Families Australia*, 7(1), 35–46.
- Kılıç, Z, 2013. Türkiye'nin Neden Hak Temelli Bir Çocuk Politikasına İhtiyacı Var? İstanbul: Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi, Ağustos 2013 Araştırma Metinleri.
- Kirk, D, 1964. *Shared fate: A theory and method of adoptive relationships*. First edt, Washington, Ben-Simon Publications, p. 281-89.
- Kitiş S, Söylemez, Y, 2021. Kalpten Bir Ev: Koruyucu Aile Müdahale Programının Çocuk ve Ebeveynler Üzerindeki Etkisi, *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 32(3), 729-53.
- Knight, R. P, 1941. Some Problems Involved In Selecting And Rearing Adopted Children. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 5(3), 65–74.
- Kocabıyık, O, 2016. Olgubilim ve Gömülü Kuram: Bazı Özellikler Açısından Karşılaştırma, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 55-66.
- Koç, T, 2016. Türkiye’de koruyucu aile hizmetinin etkinliğinin arttırılmasına yönelik çözüm önerileri: Türkiye ve Hollanda karşılaştırması. Yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Krysyk ve Finn. (2015). Etkili Uygulama İçin Sosyal Hizmet Araştırması. Erbay, E. (Ed.), Ankara: Nika Yayınevi, s. 120-145.
- Küsmez, B, 2020. Küçüklerin Evlat Edinilmesinde Aracılık Faaliyetlerinin Yürütülmesine İlişkin Tüzük . Korunma İhtiyacı Olan Çocuklar İçin Kurumsal ve Alternatif Hizmet Modelleri: Bir Değerlendirme. *International Journal of Social and Humanities Sciences*, 4(3), 201-25.
- Lansford, J. E, Ceballo, R, Abbey, A, Stewart, A. J, 2001. Does family structure matter? A comparison of adoptive, two-parent biological, single-mother, stepfather, and stepmother households. *Journal of Marriage and family*, 63(3), 840-851.

- Leininger M, 1994. Evaluation criteria and critique of qualitative research studies. In J. M. Morse (Ed.). *Critical Issues in Qualitative Research Methods*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc, p. 95-115.
- Levy-Shiff, R, 2001. Psychological adjustment of adoptees in adulthood: Family environment and adoption-related correlates. *International Journal of Behavioral Development*, 25(2), 97- 104.
- Li, D, 2017. Comparing long-term placement outcomes of residential and family foster care: A meta-analysis. *Trauma, Violence & Abuse*, 20(5): 1-12.
- Lifton, B. J, 2009. *Lost and found: The adoption experience*. Third ed, Ann. Arbor, University of Michigan Press, p. 245-253.
- Macintyre, J., Donovan, D, & Donovan, 1990. Resolved- Children Should Be Told Of Their Adoption Before They Ask. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 29(5), 828–833.
- Maxwell JA, 2008. Designing a qualitative study. *The SAGE handbook of applied social research methods*, 2, 214-253.
- McGinn, M. F, 2007. Developmental challenges for adoptees across the life cycle. In R. A. Javier, A. L. Baden, F. A. Biafora, & A. Camacho-Gingerich (Eds.), *Handbook of adoption: Implications for researchers, practitioners, and families*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, p. 61-76.
- Merriam, S. B, Grenier, R. S, 2019. *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. John Wiley & Sons.
- Merriam, S. B, Grenier, R. S, 2019. *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. John Wiley & Sons.
- Mignot, J, 2015. Why is intercountry adoption declining worldwide? In *Population & Societies*. Volume 519, Issue 2, p. 1-4, ISSN 0184-7783.
- Miley K. K, O'Melia M, Dubois B, 2006. *Generalist social work practice: An empowering approach*. 6th Edition, Allyn Bacon, p 321-29.
- Miller, L, C, de Montclos, M, O, P., Sorge, F, 2016. Special needs adoption in France and USA 2016: How can we best prepare and support families?. *Neuropsychiatrie de l'Enfance et de l'Adolescence*, 64(5), 308-316.
- Modell, J, S, 2002. *A Sealed and Secret Kinship: The Culture of Policies and Practices in American Adoption*, Third Edition, Berghahn Books, p. 222-245
- Morgan, R, 2006. Late discovery adoptees: Are you adopted? Are you sure? Erişim tarihi, 11 Mart 2023. Erişim adresi, <https://bbchurch.blogspot.com/2006/05/late-discovery-adoptees-are-you.html>
- Muller, U, Perry, B, 2001. Adopted persons' search for and contact with their birth parents I: Who searches and why? *Adoption Quarterly*, 4(3), 5-37.
- Neuman LW, 2006. *Toplumsal araştırma yöntemleri: nitel ve nicelik yaklaşımlar*. Çev. Özge S. Ankara, Yayın Odası Yayınları
- Nickman, S. L, Rosenfeld, A. A, Fine, P, MacIntyre, J. C, Pilowsky, D. J, Howe, R. A, Sveda, S. A, 2005. Children in adoptive families: Overview and update. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 44(10), 987-995.
- Novy, M. (Ed.). (2004). *Imagining adoption. Essays on literature and culture*. Ann Arbor, MI: The University of Michigan Press.
- O'Brien, K. M, Zamostny, K. P, 2003. Understanding Adoptive Families: An Integrative Review of Empirical Research and Future Directions for Counseling Psychology. *The Counseling Psychologist*, 31(6), 679-710.

- Oskay, A, 2018. Koruyucu Aile ve Evlat Edinmenin Yaygınlaşmasını Biz Engelliyoruz!. Erişim Tarihi 10 Eylül 2024, Erişim adresi, <https://www.korev.org.tr/post/15/koruyucu-aile-ve-evlat-edinmenin-yayginlasmasini-biz-engelliyoruz!>.
- Özdemir Uluç, F, 1997. Psiko-Sosyal ve Hukuksal Açıdan Koruyucu Aile Bakımı, Ankara, Attila Kitabevi. 1. Baskı, s. 57.
- Özdemir Uluç, F. (1996) Psiko-Sosyal ve Hukuksal Açıdan Koruyucu Aile Bakımı, Ankara: Attila Kitabevi.
- Özşahin, F, 2012. Korunmaya muhtaç çocuklar: Trabzon ili örneği üzerine bir alan araştırması. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Palacios, J, Brodzinsky, D, 2010. Adoption research: Trends, topics, outcomes. International Journal of Behavioral Development, 34(3), 270-284.
- Palacios, J, Sanchez-Sandoval, Y, Leon, E, 2005. Intercountry adoption disruptions in Spain. Adoption Quarterly, 9(1), 35-55.
- Passmore, N.L, Foulstone, A, Feeney, J.A, 2006. Openness and secrecy in adoptive families and possible effects on the interpersonal relationships of adult adoptees. Australian Journal of Psychology, 58, 220-220.
- Pinderhughes, E. E, Brodzinsky, D. M, 2019. Parenting in adoptive families. Third Edition, In M. H. Bornstein (Ed.), Handbook of parenting, New York: Routledge, p. 235-272.
- Powell, K. A, Afifi, T. D, 2005. Uncertainty management and adoptees' ambiguous loss of their birth parents. Journal of Social and Personal Relationships, 22(1), 129-51.
- Puddy, R. W, Jackson, Y, 2003. The Development of Parenting Skills in Foster Parent Training. Children and Youth Services Review, 25(12), 987-1013.
- Puryaz, O. (2019). Evlat Edinmek İsteyen İnfertil Çiftlerin İnfertiliteye Bağlı Stres Düzeyleri ve Cinsiyet Rollerine İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Resmi Gazete, 03.03.2015. 29284 sayılı “ Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik”. P. 1.
- Resmi Gazete, 03.07.2005. 5395 sayılı “Çocuk Koruma Kanunu”. p. 3.
- Resmi Gazete, 14.12.2012. 28497 sayılı “Koruyucu Aile Yönetmeliği”. p. 11.
- Reynolds, J. D, Ponterotto, J. G, Lecker, C, 2016. Displacement, identity, and belonging for ibyangin: The personal journey of transracial Korean-born adoptees. The Qualitative Report, 21(2), 22.
- Riley, H, 2009. Listening to late discovery adoption donor offspring stories: Adoption, ethics and implications for contemporary donor insemination prac- 1180 Journal of Family Issues 40(9) tices. In C. Spark & D. Cuthbert (Eds.), Other people’s children: Adoption in Australia, Melbourne, Victoria, Australia: Australian Scholarly, p. 145-160.
- Riley, H, 2013. “Exploring the Ethical Implications of the Late Discovery of Adoptive and Donor-Insemination Offspring Status.” Adoption & Fostering 37 (2): 171
- Riley, H, 2013. Confronting the conspiracy of silence and denial of difference for late discovery adoptive persons and donor conceived people. Australian Journal of Adoption, 7(2), p. 39-45
- Ritchie, J, Lewis, J, 2003. Qualitative Research Practice A Guide for Social Science Students and Researchers, SAGE Publications Ltd
- Rosenberg, E. B, 1992. The adoption life cycle. New York: Free Press
- Rosenberg, K, Groze, V, 1997. The impact of secrecy and denial in adoption: Practice and treatment issues. Families in Society: Journal of Contemporary Social Services, 78, 522-530.
- Roszia, S, Maxon, A. D, 2019. Seven core issues in adoption and permanency: A comprehensive guide to promoting understanding and healing in adoption, foster care, kinship families and third party reproduction. Jessica Kingsley Publishers.

- Rubin, A, Babbie, E, 2016. Research Methods for Social Work, Cengage Learning, p. 119-44.
- Rushton, A 2007. Advances in Psychiatric Treatment, , vol. 13, 305–11.
- Rutter, M, O'Connor, T. G, 2004. Are there biological programming effects for psychological development? Findings from a study of Romanian adoptees. Developmental psychology, 40(1), 81.
- Sağlam, R, 2019. Medeni Hukukunda Evlat Edinme. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya
- Santona A, Tognasso G, Miscioscia CL, Russo D, Gorla L (2022) Talking about the birth family since the beginning: the communicative openness in the new adoptive family. Int J Environ Res Public Health. 19:1203
- Saydam, A, 1996. Esir Pazarlarında Yasak Ticaret: Hür İnsanların Satılması, Toplumsal Tarih, 28, 43-9.
- Shenton AK, 2004. Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. Education for Information, 22(2), 63-75.
- Siegel, D. H, 2003. Open adoption of infants: Adoptive parents' feelings seven years later. Social Work, 48(3), 409-19.
- Silverstein, D. N, Kaplan, S, 1988. Lifelong issues in adoption. In K. T. L. Coleman, H. Hornby, & C. Boggis (Eds.), Working with older adoptees: A source book of innovative models. Portland: University of Southern Maine, p. 45-53.
- Smit, E, 2002. Adopted children: Core issues and unique challenges. Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing, 15(4), 143-150.
- Smith, D. W, Brodzinsky, D. M, 2002. Coping with birth parent loss in adopted children. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 43(2), 213.
- Şavlı H, 2018. Çocuk Evlerinde Kalan Korunmaya Muhtaç Çocukların Sosyalizasyonu Küçükçekmece Örneği Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü , İstanbul.
- Şeker A, 2009. 101 soruda sosyal çalışma ve sosyal hizmetler. Ankara, Sabev. 1. Baskı, s. 89-91.
- Şenocak, H, 2005. Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 51, 177-228.
- Tanyaş, B, 2014. Nitel araştırma yöntemlerine giriş: Genel ilkeler ve psikolojideki uygulamaları. Eleştirel Psikoloji Bülteni, 5, 25-38.
- Tezel, Z, Demirel, B, Kaya, Z. Ş, 2018. Ailelerin Koruyucu Aile Olmaya Karar Vermelerinde Etkili Olan Etmenler ile Koruyucu Aile Olmanın Anlam ve Önemi. Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, 19(43), 15-36.
- The educational aspirations and psychological well-being of adopted young people in the UK Andrew Brown brownar3@cardiff.ac.uk, Cerith S Waters, and Katherine H Shelton View all authors and affiliations Volume 43, Issue 1, 2019
- Treacher, A., & Katz, I. (2001). Narrative and fantasy in adoption. Adoption and Fostering, 25(3), 20-28.
- Triseliotis, J, 2002. Long-term foster care or adoption? The evidence examined. Child & Family Social Work, 7(1), 23-33
- Tuncer, B, Erdoğan, T, 2018. Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD), 3(2): 515-27.
- Türkiye ve İngiltere’de koruyucu aile sisteminin karşılaştırması Yıl 2020, Sayı: 50, 140 - 163, 30.12.2020, İzci, L.
- Uğur, Ç. S, 2018. Türkiye’de Çocuk Koruma Politikaları: Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetinin Rolü. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara.
- UNICEF, 2015. Intercountry adoption. Erişim Tarihi 8 Eylül, Erişim adresi, <https://www.unicef.org/media/intercountry-adoption>.

- United Nations, 2009. Child Adoption: Trends and Policies, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. Erişim Tarihi 11 Eylül 2024, Erişim adresi, <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/policy/child-adoption.pdf>.
- Ünal, V, 2015. Dünden bugüne kültürümüzde koruyucu aile hizmetleri üzerine bir değerlendirme. *Journal of Turkish Studies*, 10(6), 875-900.
- Verrier, N. N, 1993. The primal wound: understanding the adopted child. Baltimore: Gateway Press.
- Von Korff, L, Grotevant, H. D, McRoy, R. G, 2006. Openness arrangements and psychological adjustment in adolescent adoptees. *Journal of Family Psychology*, 20(3), 531.
- Why wasn't I told? : making sense of the late discovery of adoption / Lynne Perl, 2000. Erişim adresi, <https://catalogue.nla.gov.au/catalog/1970493>
- Wrobel, G. M, Grotevant, H. D, Samek, D. R, Von Korff, L, 2013. Adoptees' curiosity and information seeking about birth parents in emerging adulthood: Context, motivation, and behavior. *International journal of behavioral development*, 37(5), 145-56
- Wydra, M, O'Brien, K. M, Merson, E. S, 2012. In their own words: Adopted persons' experiences of adoption disclosure and discussion in their families. *Journal of Family Social Work*, 15, 62-77.
- Yanardağ, U, 2019. Kurum Bakımı Hizmetlerinden Yararlanmış Bireylerin Kurum Bakımı Sonrası Yaşam Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma, 3 (2), 60 – 78.
- Yavuz, C, 2016. Korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakıma altına alınma nedenleri. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yazıcı, E, 2012. Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Çocuk Evleri. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(18), 499-525.
- Yıldırım A, Şimşek H, 2008. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. 6.Baskı. Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 32-46.
- Yıldırım, A, Şimşek, H, 2005. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri Güncelleştirilmiş Geliştirilmiş 5. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 164-65
- Yılmaz, K, 2006. Bireylerin evlat edinme ve evlat edinme hizmetine karşı bilgi ve tutumları. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yalova Üniversitesi, Yalova
- Yolcuoğlu, İ. G, 2009. Türkiye’de çocuk koruma sisteminin genel olarak değerlendirilmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 5(18), 43-57.
- Yörükoğlu, A, 2000. Değişen toplumda aile ve çocuk. 7. Basım, İstanbul, Özgür Yayınları, s. 30-45.
- Yurdakul, A, 2017. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kurum bakımında kalan çocuklarla koruyucu aile yanında kalan çocukların benlik saygısı ve psikososyal gelişimleri açısından farklılıkların incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zamostny, K. P, O'Brien, K. M, Baden, A. L, Wiley, M. O, 2003. The practice of adoption: History, trends, and social context. *The Counselling Psychologist*, 31(6), 651- 678.
- Zehir, G, 2024. Ebeveynler ve profesyonellerin evlat edinme sürecine yönelik deneyimleri ve bir model önerisi. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

7. EKLER

EK-A: Turnitin Raporu

EVLAT EDİNİLDİĞİNİ YETİŞKİNLİK ÇAĞINDA ÖĞRENEN BİREYLERİN DENEYİMLERİ

ORJİNALLİK RAPORU

% 4	% 3	% 2	% 1
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
2	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 1
3	Çevrim, Mustafa. "Fantasies of Adopted Adults: An Interpretative Phenomenological Analysis", Middle East Technical University (Turkey), 2024 Yayın	% 1
4	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	<% 1
5	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<% 1
6	dspace.akdeniz.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
7	Submitted to Istanbul Aydın University Öğrenci Ödevi	<% 1

8	dhb.aile.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
9	caliskan, Habibe. "Okul oncesi Donemde calisan ogretmenlerin Mahremiyet Egitimi Konusunda Bilgi Duzeylerinin Belirlenmesi", Necmettin Erbakan University (Turkey), 2021 Yayın	<% 1
10	hdl.handle.net İnternet Kaynağı	<% 1
11	Ceylan, Nazli Albayrak. "Milletlerarası Özel Hukukta Evlat Edinme", Marmara Universitesi (Turkey), 2023 Yayın	<% 1
12	doczz.biz.tr İnternet Kaynağı	<% 1
13	acikerisim.selcuk.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
14	David Brodzinsky. "Family Structural Openness and Communication Openness as Predictors in the Adjustment of Adopted Children", Adoption Quarterly, 2006 Yayın	<% 1
15	Bagaç İçen, Seher. "Yargıtay Kararları Işığında Türk Hukukunda Çocuğun Evlat Edinilmesinde Üstün Yarar", Ankara Universitesi (Turkey), 2024 Yayın	<% 1

16	Submitted to Suleyman Demirel University Öğrenci Ödevi	<% 1
17	Submitted to Kocaeli Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
18	Submitted to Kirikkale University Öğrenci Ödevi	<% 1
19	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
20	Submitted to Atilim University Öğrenci Ödevi	<% 1
21	Basaran, Altan. "Proje Bazlı örgütlerde İnsan Kaynakları Yönetimi", Marmara Üniversitesi (Turkey), 2022 Yayın	<% 1
22	Kalaycı, Hakkı. "Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklarda Sosyal Dışlama Riski (Tokat ve Turhal Örneği)", Sakarya Üniversitesi (Turkey), 2022 Yayın	<% 1
23	openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
24	www.timeturk.com İnternet Kaynağı	<% 1
25	acikerisim.karabuk.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1

EK-C: YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Evlat Edinildiğini Yetişkinlik Çağında Öğrenen Bireylerin Sosyo-Demografik Özellikleri

1. Doğum tarihiniz nedir?
2. Eğitim durumunuz nedir?
3. Medeni durumunuz nedir? Yanıtınız evet ise kaç yıldır evlisiniz?
4. Aylık geliriniz nedir?
5. Herhangi bir iş alanında çalışıyor musunuz? Cevabınız evet ise mesleğiniz nedir?
6. Bana kısaca kendinizi ve ailenizi tanıtır mısınız? (Aile üyeleri, kişi sayısı, meslekleri vb.)

Evlat Edinildiğini Yetişkinlik Çağında Öğrenen Bireylerin Deneyimlerine Yönelik Bilgiler

- 1- Evlat edinildiğinizi ne zaman ve nasıl öğrendiniz?
- 2- Evlat edinildiğinizi öğrendiğinizde nasıl hissettiniz?
- 3- Evlat edinildiğinizi öğrenmeden önce, evlat edinildiğinizi düşündüğünüz zamanlar oldu mu? Cevabınız evet ise bu düşünceye nasıl ulaştınız?
- 4- Evlat edinildiğinizi öğrendiğinizde sizi evlat edinen ailenizle bu konuyu konuştunuz mu? Cevabınız evet ise sizin, sizi evlat edinen aileniz ve biyolojik ailenizin tepkisi nasıldı?
- 5- Evlat edinildiğinizi öğrendikten sonra sizi evlat edinen ailenizle ilişkiniz nasıl devam etti?
- 6- Evlat edinildiğinizi öğrendikten sonra biyolojik aileniz ile tanıştınız mı? Cevabınız evet ise ilişkiniz nasıldır? İlişkinizi sürdürüyor musunuz?
- 7- Sizi büyüten ailenizin, biyolojik aileniz ile iletişim kurmanız hakkında düşüncesi

nedir?

8- Evlat edinildiğinizi keşfetme deneyimiyle başa çıkmak için en fazla fayda sağlayan şeyler nelerdir ve genel refahınıza en çok yardımcı olan şeyler nelerdir?

9- Evlat edinilmiş olmak sizin için ne ifade etmektedir?

10- Yetişkinlik çağında evlat edinildiğini öğrenmenin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?

11- Evlat edinildiğinizi öğrenmek sosyal hayatınızı (evlilik, iş, arkadaşlık vb.) yaşantınızı nasıl etkilemiştir?

12- Evlat edinildiğinizi öğrendikten sonra nelere ihtiyacınız olduğunu hissettiniz? Psikolojik destek aldınız mı? Cevabınız evet ise ne kadar süreli bir destek aldınız?

13- Evlat edinilen bireylere sizce ne tarz hizmetler sunulmalıdır?

EK-D Kurum Onayı

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : E-84459573-605.01-12768906
Konu : Veri Toplama (Fatmagül GÜREL)

05.09.2024

BAKANLIK MAKAMINA

Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Fatmagül GÜREL' in, "Evlat Edinildiğini Yetişkinlik Çağında Öğrenen Bireylerin Deneyimleri" adlı tez çalışmasını, Ankara Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Koruyucu Aile ve Evlat Edinme Biriminden hizmet alan bireylerle gerçekleştirebilme talebi Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 12.08.2024 tarihli ve 12476562 sayılı yazısı ile olumlu olarak değerlendirilmiştir.

Söz konusu araştırmanın İl Müdürlüğü koordinesinde, kuruluş denetiminde, kuruluş işleyişini aksatmayacak şekilde, görüşmelere katılma zorunluluğu olmaksızın gönüllülük esasına dayalı olarak, katılımcıların yazılı onamları alınarak ses-görüntü kaydı alınmaksızın, kuruluşların yönetmeliklerinde belirtilen gizlilik kurallarına dikkat edilerek, elde edilecek kimlik bilgilerinin ve özel hayatın gizliliğine riayet edilerek, katılımcıların kişisel özgürlükleri ve kişilik hakları korunacak şekilde gerekli tedbirler alınarak, araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce kurum izni alınması ve araştırma bitiminde bir örneğinin Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi ve taahhütname imzalatılması koşulları ile uygulanabilmesi hususunu;

Olurlarınıza arz ederim.

Hüseyin KAYA
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanı

OLUR
Leman YENİGÜN
Bakan a.
Bakan Yardımcısı

Ek:

- 1 - Taahhütname (1 Sayfa)
- 2 - 12/08/2024 tarihli E-93106719-605.01-12476562 sayılı yazı.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 94D3BD3F-E2CC-418E-A001-1078262FD0FF

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ashb-ebys>

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sok. No: 10/ A Kat: 27 Posta Kodu: 06510

Bilgi için: Kübra BİLGİN

Çankaya/ Ankara

Öğretmen

(312)705 57 00

Telefon No:(312) 705 72 89

(312)705 57 57

KEP Adresi : ashb@hs01.kep.tr

